

Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	1
1. ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ	6
2. ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ	8
2.1. Νομικό πλαίσιο: Εντολή - αρμοδιότητες και πόροι του Εθνικού Συντονιστή της Εγγύησης για τα Παιδιά	8
2.2. Συνολική δομή συντονισμού και παρακολούθησης (σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο)	9
3. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	10
3.1. Παιδιά σε ανάγκη λόγω κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού.....	10
3.2. Επιμέρους κατηγορίες παιδιών σε ανάγκη	11
3.2.1. Άστεγα παιδιά ή παιδιά που αντιμετωπίζουν σοβαρή στέρηση στέγης.....	11
3.2.2. Παιδιά με αναπηρία.....	12
3.2.3. Παιδιά με προβλήματα ψυχικής υγείας	12
3.2.4. Παιδιά που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, παιδιά πρόσφυγες και παιδιά Ρομά.....	13
3.2.5. Παιδιά που βρίσκονται σε δομές ιδρυματικής φροντίδας και φιλοξενίας.....	14
3.2.6. Παιδιά σε επισφαλείς οικογενειακές καταστάσεις.....	14
3.2.7. Ανήλικοι κρατούμενοι	15
3.3. Εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες.....	15
3.3.1. Προσχολική αγωγή και φροντίδα.....	15
3.3.2. Εκπαίδευση και εξωσχολικές δραστηριότητες	17
3.3.3. Υγειονομική περίθαλψη.....	19
3.3.4. Υγιεινή διατροφή	20
3.3.5. Κατάλληλη στέγαση	21
4. ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΑΝΑΓΚΗ	22
4.1 Γεωγραφική διάσταση (παιδιά σε μη αστικές ή αγροτικές και ορεινές περιοχές, παιδιά σε νησιά).....	22
4.2 Κοινωνικο-οικονομική διάσταση	22
4.3. Στοχευμένες κατηγορίες με βάση εγγενή χαρακτηριστικά ευαλωτότητας.....	23
β) τα παιδιά Ρομά.....	23
γ) τα παιδιά με αναπηρίες	23
δ) τα παιδιά σε ιδρύματα.....	23

5. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΣΕ ΑΝΑΓΚΗ.....	24
5.1. Δράσεις ενημέρωσης σε εθνικό επίπεδο:.....	24
5.2. Δράσεις σε τοπικό επίπεδο	24
6. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ	25
6.1. Περιγραφή της θεσμικής διαδικασίας στην Ελλάδα για την εκπόνηση και έγκριση του ΕΣΔ	25
6.2. Συμμετοχή των ενδιαφερόμενων στην προετοιμασία, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του ΕΣΔ.	25
7. ΠΟΣΟΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	27
7.1 Εισαγωγή	27
7.2 Στόχοι για μείωση της παιδικής φτώχειας και για κοινωνική προστασία των ομάδων στόχου	28
7.3 Στόχοι για την πρόσβαση σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα	30
7.4 Στόχοι για την πρόσβαση σε εκπαίδευση και σχολικές δραστηριότητες.....	31
7.5 Στόχοι για την πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη.....	32
7.6 Στόχοι για την πρόσβαση σε υγιεινή διατροφή	33
7.7 Στόχοι για την πρόσβαση σε στέγαση	34
8. ΜΕΤΡΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	35
8.1. Προσδιορισμός των υφιστάμενων μέτρων πολιτικής.....	35
Προσχολική αγωγή και φροντίδα.....	35
Εκπαίδευση	36
Εξωσχολικές δραστηριότητες	36
Υγειονομική περίθαλψη	37
Υγιεινή διατροφή.....	37
Στέγαση.....	37
8.2 Προσδιορισμός των προγραμματισμένων μέτρων πολιτικής.....	37
8.2.1. Όλες οι ομάδες των «παιδιών σε ανάγκη	38
8.2.2. Παιδιά που διαβιούν σε μη αστικές, απομακρυσμένες, αγροτικές και ορεινές περιοχές.....	39
8.2.3 Παιδιά μετανάστες και παιδιά που έχουν μειονοτική ή εθνοτική καταγωγή (παιδιά Ρομά)	40
8.2.4. Παιδιά με αναπηρίες.....	40
8.2.5. Παιδιά σε ιδρύματα	41
9. ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	42
9.1. Μέτρα που υποστηρίζουν την πρόσβαση των γονέων/κηδεμόνων σε επαρκείς πόρους.....	42
9.1.1. Σύστημα Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΣΕΕΕ)	42

9.1.2. Άλλες πολιτικές/προγράμματα για την εισοδηματική ενίσχυση των οικογενειών με παιδιά	42
9.1.3. Προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας.....	43
9.2. Μέτρα πολιτικής παροχής ποιοτικών υπηρεσιών για παιδιά, συμπεριλαμβανομένων της δημιουργίας υποδομών και ειδικευμένου εργατικού δυναμικού	44
9.3. Μέτρα για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού λόγω γεωγραφικών εμποδίων.....	46
9.4. Μέτρα για να διασφαλιστεί ότι οι υπηρεσίες αναπτύσσονται και παρέχονται με ισότιμο τρόπο χωρίς αποκλεισμούς.....	46
10. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΠΟ ΕΕ	47
11. ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	51
11.1 Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των δράσεων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης της Εγγύησης για το Παιδί.....	51
11.2 Συλλογή στατιστικών δεδομένων	53
11.3 Δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης.....	54

ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το παρόν Σχέδιο Δράσης εκπονείται σε εφαρμογή της Σύστασης για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για τα Παιδιά¹, η οποία έχει ως στόχο να διασφαλίσει, ότι «κάθε παιδί στην Ευρώπη το οποίο διατρέχει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, θα έχει πρόσβαση στις πλέον βασικές υπηρεσίες, όπως η υγειονομική περίθαλψη και η εκπαίδευση»². Η στήριξη των παιδιών από τα πρώτα τους βήματα και καθ' όλη την παιδική τους ηλικία έχει ύψιστη σημασία για την οικοδόμηση μιας βιώσιμης, ισότιμης, συμπεριληπτικής και ανταγωνιστικής οικονομίας της γνώσης και μιας δίκαιης κοινωνίας.

Η Σύσταση εξειδικεύει την 11η αρχή του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (“Φροντίδα και Υποστήριξη των παιδιών”) ενώ το Σχέδιο Δράσης επιτρέπει τη συνεκτική και καθολική εφαρμογή της ανωτέρω αρχής, η οποία μέχρι στιγμής λαμβάνεται υπόψη μόνο σε επιμέρους Εθνικές Στρατηγικές.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση της Σύστασης³, «κανένα παιδί δεν πρέπει να μείνει στο περιθώριο. Οι δημογραφικές τάσεις και οι ελλείψεις δεξιοτήτων, που επισημάνθηκαν στην έκθεση της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2020, σχετικά με τις επιπτώσεις της δημογραφικής αλλαγής⁴, καθιστούν απαραίτητη την ενίσχυση του δυναμικού των νέων γενεών, ανεξάρτητα από το κοινωνικοοικονομικό τους υπόβαθρο. Η πρόληψη και η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών έχει ουσιώδη σημασία για την κοινωνική πρόοδο και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο κοινωνικός αποκλεισμός ναρκοθετεί τις ευκαιρίες των παιδιών στο παρόν και στο μέλλον και αλλοιώνει σημαντικά την ικανότητά τους να συμβάλλουν στη σημερινή και στην αυριανή κοινωνία. Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και η κακή υγεία επηρεάζουν επίσης σημαντικά την οικονομία και την αγορά εργασίας, καθώς αποτελούν τροχοπέδη για την αύξηση της απασχόλησης και δημιουργούν ένα εργατικό δυναμικό χαμηλότερης ποιότητας και παραγωγικότητας».

Επιπροσθέτως, η διαγενεακή μεταβίβαση του κοινωνικού αποκλεισμού θέτει σε κίνδυνο την κοινωνική συνοχή και συνεπάγεται μεγαλύτερο κόστος για το κράτος πρόνοιας, υπονομεύοντας την οικονομική και κοινωνική ανθεκτικότητα. Η βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης των παιδιών που έχουν ανάγκη σε βασικές υπηρεσίες αποτελεί σημαντικό μέσο για την εντατικοποίηση των προσπαθειών πρόληψης και καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού. Επίσης συμβάλλει στην προώθηση της ισότητας των ευκαιριών για τα παιδιά που έχουν ανάγκη και στην καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας. Η δε αντιμετώπιση των μειονεκτημάτων ενός παιδιού από

¹ Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής εγγύησης για τα παιδιά (ΟJ L 223 22.06.2021, σελ. 14 <https://beta.op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/1936f4dd-d2f3-11eb-ac72-01aa75ed71a1>

² Πολιτικές κατευθύνσεις για την επόμενη Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019-2024, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/political-guidelines-next-commission_el.pdf

³ Αιτιολογική Έκθεση της Σύστασης του Συμβουλίου (24.3.2021 COM(2021) 137 final,2021/0070(NLE) http://publications.europa.eu/resource/cellar/cc910770-8d87-11ebb85c01aa75ed71a1.0015.03/DOC_1

⁴ Έκθεση σχετικά με τις επιπτώσεις της δημογραφικής αλλαγής, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020, https://ec.europa.eu/info/files/report-impact-demographic-change-reader-friendly-version-0_en

τα πρώτα έτη ζωής του αποτελεί οικονομικά αποδοτική επένδυση, και σε μακροπρόθεσμη βάση, καθώς συμβάλλει όχι μόνο ώστε το παιδί να ενταχθεί και να επιτύχει υψηλότερα κοινωνικοοικονομικά αποτελέσματα, όταν φτάσει στην ενηλικίωση, αλλά και στην οικονομία και την κοινωνία, καθώς το παιδί θα ενταχθεί ομαλότερα στην αγορά εργασίας και στην κοινωνική ζωή (σκέψη 18 & 19 της ως άνω Σύστασης).

Η Ελληνική Κυβέρνηση υιοθετώντας πλήρως τις ανωτέρω αξίες και παρακαταθήκες της ΕΕ έθεσε το ζήτημα της παιδικής φτώχειας σε υψηλή πολιτική προτεραιότητα και αναγνωρίζοντας την ανάγκη να ληφθούν όλα τα ενδεδειγμένα και αναγκαία μέτρα, έδωσε στη Σύσταση ισχύ νόμου, εισάγοντας με το άρθρο 53 του ν. 4837/2021 (ΦΕΚ Α 178/1.10.2021) ένα νέο καινοτόμο Ευρωπαϊκό Θεσμό, την Εγγύηση για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού της παιδικής ηλικίας.

Επιπλέον σε δημόσια εκδήλωση για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για τα Παιδιά⁵ η Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Πρωθυπουργός της χώρας και οι αρμόδιοι Υπουργοί βρέθηκαν κοντά στα παιδιά σε ανάγκη και άκουσαν τη φωνή τους.

Μέσα από ένα εθνικό, περιφερειακό και τοπικό Δίκτυο, με συμμετοχή 400 περίπου εκπροσώπων των τοπικών αρχών, πανεπιστημιακών τμημάτων, ανεξάρτητων αρχών καθώς και φορέων της κοινωνίας των πολιτών και μη κυβερνητικών οργανώσεων, εξασφαλίστηκε η διαβούλευση για τον προσδιορισμό των κατηγοριών των παιδιών σε ανάγκη αλλά και των εμποδίων στην πρόσβασή τους σε βασικές υπηρεσίες. Παράλληλα, η φωνή των παιδιών, όπως ακούστηκε μέσα από διαβουλεύσεις με focus groups αλλά και έρευνας μέσω δομημένων ερωτηματολογίων, συνδιαμόρφωσε το Εθνικό Σχέδο Δράσης.

Επιπροσθέτως, με τη συγκρότηση Δικτύου, ως ανεξάρτητου οργάνου, θα καταστεί δυνατή η αξιολόγηση της υλοποίησης της Ευρωπαϊκής Σύστασης μέσω καθορισμένων ποσοτικών και ποιοτικών στόχων και αντίστοιχων δεικτών. Ειδική ψηφιακή ηλεκτρονική βάση δεδομένων θα τροφοδοτείται με επικαιροποιημένα στοιχεία (infohub), από τα πιστοποιημένα όργανα του Δικτύου πανελλαδικά. Η αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών, παράλληλα με την άμβλυνση των δυσμενών κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων, λόγω της πανδημίας της νόσου του κορωνοϊού COVID-19 και της εμπόλεμης κατάστασης στην Ουκρανία, συμπεριλαμβανομένης της ενεργειακής κρίσης καθώς και των επιπτώσεων της μεταναστευτικής ροής από τις εμπόλεμες περιοχές της Ουκρανίας, απαιτούν μια ολοκληρωμένη και πολυδιάστατη προσέγγιση, καθώς και ένα υποστηρικτικό πλαίσιο πολιτικής για την αντιμετώπιση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν τα παιδιά.

Τα κράτη μέλη καλούνται: 1^{ον}, να εγγυώνται στα παιδιά που έχουν ανάγκη πρόσβαση σε: προσχολική αγωγή και φροντίδα, εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, υγιεινή διατροφή και κατάλληλη στέγαση, 2^{ον}, να προσδιορίσουν τα παιδιά που έχουν ανάγκη και 3^{ον}, να λαμβάνουν υπόψη, όταν αυτό κρίνεται σκόπιμο κατά τον σχεδιασμό των εθνικών ολοκληρωμένων μέτρων τους, τα ειδικά

⁵ Η εκδήλωση είχε προγραμματιστεί για 9 Μαρτίου 2022, αλλά λόγω των γεγονότων της Ουκρανίας αναβλήθηκε για τον Απρίλιο του 2022.

εμπόδια που αντιμετωπίζουν: α) τα άστεγα παιδιά ή τα παιδιά που αντιμετωπίζουν σοβαρή στέρηση στέγης, β) τα παιδιά με αναπηρίες, γ) τα παιδιά με προβλήματα ψυχικής υγείας, δ) τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών ή έχουν εθνοτικό υπόβαθρο και τα παιδιά Ρομά ε) τα παιδιά που βρίσκονται σε δομές εναλλακτικής και ιδρυματικής φροντίδας, στ) τα παιδιά σε επισφαλείς οικογενειακές καταστάσεις.

Στη βάση των προτεινόμενων από τη Σύσταση θεματικών ενοτήτων, το παρόν Εθνικό Σχέδιο Δράσης διαρθρώνεται σε έντεκα (11) Ενότητες. Μετά τη συνοπτική παράθεση του Εθνικού Πλαισίου στην Ενότητα 1, στις Ενότητες 2 και 6 παρουσιάζεται ο θεσμός του Εθνικού Συντονιστή καθώς και το οργανωτικό σχήμα της κατάρτισης του ΕΣΔ. Με τις Ενότητες 3 έως 5 εντοπίζονται οι κατηγορίες παιδιών σε ανάγκη και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν στην πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες. Οι ποσοτικοί και ποιοτικοί στόχοι του ΕΣΔ, οι δράσεις (υφιστάμενες και προγραμματισμένες) για την υλοποίηση των στόχων αυτών, καθώς και το υποστηρικτικό πλαίσιο για μια πολιτική συνεκτική και ολοκληρωμένη αποτυπώνονται διαδοχικά στις Ενότητες 7 έως και 9. Η Ενότητα 10 αναφέρεται στις ενωσιακές πηγές χρηματοδότησης των δράσεων του ΕΣΔ. Τέλος στην Ενότητα 11 γίνεται ειδική μνεία στη μεθοδολογία της παρακολούθησης των δεικτών υλοποίησης καθώς και στην εκπόνηση σχετικής μελέτης, που θα πραγματοποιηθεί στα πλαίσια του χρηματοδοτικού προγράμματος του «Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης» (European Technical Support Instrument (TSI 2022)) η οποία και θα καθορίσει τη συγκρότηση και εξειδίκευση του διοικητικού σχήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης του ΕΣΔ.

1. ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ

Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στον τομέα της κοινωνικής προστασίας και της προστασίας των παιδιών, ενώ παράλληλα έχει θεσμοθετηθεί ένα ευρύ φάσμα πολιτικών στήριξης⁶ των οικογενειών με χαμηλό εισόδημα και ευάλωτων οικογενειών βάσει και των κατευθυντήριων οδηγιών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων. Ωστόσο απαιτείται μια ενιαία, μακροπρόθεσμη και κυρίως στοχευμένη στρατηγική προσέγγιση για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού που να λαμβάνει υπόψη τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της παιδικής φτώχειας.

⁶ Βλέπε συνεκτικές πολιτικές κατωτέρω Ενότητα **Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.**

Η πρόβλεψη και ενσωμάτωση επιμέρους δράσεων παιδικής προστασίας στα Εθνικά Στρατηγικά κείμενα και Σχέδια Δράσης⁷, αν και σημαντική, δεν αποτελεί μια καθολική και ολιστική προσέγγιση, καθώς τα σχετικά μέτρα εμφανίζονται διάσπαρτα στα εθνικά κείμενα και απουσιάζει η κατάλληλη αλληλεπίδραση και ο συντονισμός μεταξύ των τομέων κοινωνικής πολιτικής. Η ελληνική κυβέρνηση και το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων έχουν εντοπίσει αυτό το σημαντικό κενό. Η εκπόνηση του Ε.Σ.Δ. στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά αποτελεί μια σημαντική ευκαιρία για την κατάρτιση μιας ανάλογης Εθνικής Στρατηγικής με στόχο την ουσιαστική βελτίωση της σημερινής κατάστασης στο τομέα της παιδικής προστασίας με ορίζοντα το 2030.

Σημείο εκκίνησης και βασικός στόχος της Εθνικής Στρατηγικής είναι η προστασία του παιδιού, των δικαιωμάτων του και, κατ' επέκταση του οικογενειακού του περιβάλλοντος. Για να επιτευχθεί ο κεντρικός αυτός στόχος, η Εθνική Στρατηγική θα πρέπει να στοχεύει στη θέσπιση ενός ενιαίου, μακροχρόνιου, συνεκτικού και αποτελεσματικού σχεδιασμού αναφορικά με τις πολιτικές για την προστασία του παιδιού και της οικογένειας.

Η διαδικασία κατάρτισης του ΕΣΔ ανέδειξε τις ακόλουθες βασικές αρχές για την κατάρτιση της Εθνικής Στρατηγικής για το Παιδί:

- α) προαγωγή και προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού και της αρχής του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού,
- β) διασφάλιση ότι κάθε παιδί στην Ελλάδα θα έχει πρόσβαση σε επαρκείς οικονομικούς και κοινωνικούς πόρους και υπηρεσίες που θα εξασφαλίζουν την ευημερία του στο παρόν και στο μέλλον (λαμβάνοντας έτσι υπόψη τον πολυδιάστατο χαρακτήρα της παιδικής φτώχειας),
- γ) διασφάλιση ότι οι ιδιαίτερες ανάγκες μειονεκτούντων και ευάλωτων ομάδων παιδιών λαμβάνονται υπόψη ώστε να εξασφαλίζεται η ισότιμη συμμετοχή τους στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας,
- δ) διασφάλιση της συνοχής, της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των θεσπιζόμενων πολιτικών και δράσεων σε μακροχρόνιο ορίζοντα και,
- ε) ενημέρωση και συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων, της Κοινωνίας των Πολιτών αλλά και των παιδιών για όλες τις πολιτικές που τα αφορούν με στόχο τον εντοπισμό των πραγματικών κενών και αναγκών.

⁷ i) [Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού \(2021-2023\)](#)

ii) [Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία](#)

iii) [Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την Αποϊδρυματοποίηση](#)

iv) [Εθνική στρατηγική για την κοινωνική ένταξη αιτούντων άσυλο και δικαιούχων διεθνούς προστασίας](#)

v) [Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Ενεργειακής Ένδειας](#)

vi) [Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά \(2021 – 2030\)](#)

vii) [Εθνικό Σχέδιο κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας](#)

viii) [Εθνική Στρατηγική για την Προστασία των Ασυνόδευτων Ανηλίκων](#)

ix) [Εθνικό Σχέδιο Δράσης της Ελλάδας για τις Γυναίκες, την Ειρήνη και την Ασφάλεια \(2020-2024\)](#)

x) [Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025](#)

xi) [Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης και Καταπολέμησης της Φτώχειας \(2021-2027\)](#)

xii) [Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Υγεία \(2021-2025\)](#)

Η διαδικασία κατάρτισης του ΕΣΔ επίσης ανέδειξε τους ακόλουθους βασικούς πυλώνες ως προς μια Εθνική Στρατηγική για το Παιδί:

α) εξασφάλιση επαρκούς βιοτικού επιπέδου για όλα τα παιδιά με στόχο την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας,

β) εξασφάλιση της πρόσβασης όλων των παιδιών σε ζωτικές υπηρεσίες (προσχολική αγωγή, εκπαίδευση, στέγασης, υγεία αλλά και ποιοτική και επαρκή διατροφή) με στόχο την προαγωγή της φυσικής, ψυχικής και κοινωνικής ευημερίας των παιδιών στη βάση των ίσων ευκαιριών,

γ) καταπολέμηση των πάσης φύσεως διακρίσεων, ανισοτήτων και προκαταλήψεων (ενδεικτικά, διακρίσεις με κριτήριο την καταγωγή, τη θρησκεία, τη γλώσσα, την αναπηρία, το επίπεδο φυσικής και ψυχικής υγείας, το φύλο και το σεξουαλικό προσδιορισμό)

δ) προστασία των παιδιών από κάθε μορφή βίας ή εκμετάλλευσης,

στ) παροχή ισότιμων ευκαιριών για ψυχαγωγικές δραστηριότητες καθώς και για την υποστήριξη της ανάπτυξης των κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των παιδιών και των εφήβων, λαμβάνοντας υπόψη και τις ιδιαιτερότητες της ψηφιακής εποχής.

Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (ΕΣΔ) για την Εγγύηση για τα Παιδιά αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη και συνεκτική προσπάθεια σε εθνικό επίπεδο για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, επικεντρωμένη στα παιδιά. Περιλαμβάνει αποκλειστικά στοχευμένα μέτρα και συστημικές δράσεις, που υποστηρίζουν τα παιδιά και τους γονείς (ή κηδεμόνες) να αποκτήσουν πρόσβαση σε πόρους και ποιοτικές υπηρεσίες. Παράλληλα, τελεί σε συνέργεια με τις επιμέρους υφιστάμενες εθνικές στρατηγικές και σχέδια δράσης, που σχετίζονται με την μείωση της παιδικής φτώχειας, στοχεύοντας στη διασφάλιση της συνοχής και διασύνδεσης μεταξύ τους, παρακολούθησης και αξιολόγησης των επιπτώσεων των μέτρων στην παιδική φτώχεια, βελτιώνοντας τη συμπληρωματικότητα στην υλοποίηση των σχετικών δράσεων και μειώνοντας την αποσπασματικότητα και τις επικαλύψεις.

Ωστόσο, επισημαίνεται ότι το Εθνικό Σχέδιο Δράσης (ΕΣΔ) έχει δυναμικό χαρακτήρα: προβλέπει στοχευμένα μέτρα μη εξαντλητικού χαρακτήρα ανά κατηγορία υπηρεσίας, παρέχοντας τη δυνατότητα για αναγκαίες τροποποιήσεις ή και προσθήκη νέων παρεμβάσεων κατά το χρόνο αναθεώρησης του ώστε να διασφαλίζεται η επίκαιρη προσαρμογή του στις εκάστοτε κοινωνικο-οικονομικές ανάγκες προς όφελος των παιδιών σε ανάγκη.

Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται ένας σταθερός διοικητικός μηχανισμός παρακολούθησης και αξιολόγησης, ο οποίος να επιτρέπει τη διατομεακή ανάλυση, σύνδεση και συνέργεια των μέτρων, ώστε να καταστεί ευχερέστερη η μέτρηση του αντικτύπου τους στην μείωση της παιδικής φτώχειας. Η κάλυψη των κενών αυτών καθώς και η δυνατότητα ακριβέστερης συλλογής και αξιοποίησης των σχετικών δεδομένων θα διευκολύνουν την αποτύπωση και διάγνωση των αναγκών, την ενημέρωση του σχεδιασμού και της αξιολόγησης των δημόσιων πολιτικών και την αποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων. Έτσι θα είναι δυνατή η απάντηση στην πρόκληση της αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας και των επιπτώσεων των υλοποιούμενων δράσεων σε εθνικό επίπεδο εν όψει της εφαρμογής συντονισμένων μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης της προόδου της εφαρμογής των σχετικών μέτρων.

2. ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

2.1. Νομικό πλαίσιο: Εντολή - αρμοδιότητες και πόροι του Εθνικού Συντονιστή της Εγγύησης για τα Παιδιά

Εθνικός Συντονιστής της Εγγύησης για τα Παιδιά με το άρθρο 53 ν.4837/2021 ΦΕΚ Α 178/1.10.2021 (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑⁱ) ορίστηκε το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.), στο πλαίσιο της θεσμικής αποστολής που περιγράφεται στον Οργανισμό του⁸.

Αποστολή του Εθνικού Συντονιστή της Εγγύησης για τα Παιδιά είναι: η εκπόνηση και κατάρτιση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης, ο αποτελεσματικός συντονισμός και η παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύστασης ΕΕ 2021/1004 και του Σχεδίου Δράσης, καθώς και η παρακολούθηση, η εποπτεία και η αξιολόγηση των δράσεων, οι οποίες ενσωματώνονται στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης⁹.

Παρατίθενται, λόγω άμεσης συνάφειας με το ΕΣΔ, οι εξής κανονιστικές πράξεις:

1. Κοινή Υπουργική Απόφαση με θέμα: Ορισμός εκπροσώπων και των αναπληρωτών τους ως συνδέσμων με το Ε.Κ.Κ.Α., ως Εθνικό Συντονιστή της Εγγύησης για το Παιδί, σε εφαρμογή της παρ.2^α του αρ.59 του ν.4837/2021 (ΦΕΚ ΥΟΔΔ 30/21.01.2022, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ⁱⁱ).
2. Υπουργική απόφαση με θέμα: Σύσταση και Συγκρότηση Ομάδας Εργασίας αποτελούμενης από στελέχη του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) για την εφαρμογή της Σύστασης για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί και του Εθνικού Σχεδίου Δράσης (άρθρο 59 παρ. 2 του Ν. 4837/2021, ΑΔΑ: 9ΙΘ546ΜΤΛΚ-ΓΨΟ, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ⁱⁱⁱ).

2.2. Συνολική δομή συντονισμού και παρακολούθησης (σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο)

Το Ε.Κ.Κ.Α αποτελεί τον φορέα συντονισμού των διαφορετικών Δημοσίων Αρχών, που είναι αρμόδιες και ασκούν πολιτική στον τομέα αυτό σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ο Εθνικός Συντονιστής συνεργάζεται με τις εθνικές και ενωσιακές αρχές και όργανα, διεθνείς οργανισμούς για την προστασία των παιδιών, μη κυβερνητικές οργανώσεις και φορείς της κοινωνίας των πολιτών για τον προσδιορισμό των παιδιών που έχουν ανάγκη και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν.

⁸ <https://ekka.org.gr/index.php/el/rolos-skopos-tou-ekka>

Το Ε.Κ.Κ.Α. αποτελεί αυτοτελές Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, εδρεύει στην Αθήνα και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (ΠΔ 22/7-2-2006, τ.Α ΦΕΚ 18 και την τροποποίηση αυτού με το ΠΔ 41/23-06-2021, τ.Α. ΦΕΚ 103). Θεσμική αποστολή του Ε.Κ.Κ.Α. είναι η αποτελεσματική αντιμετώπιση καταστάσεων κοινωνικής ανάγκης, κοινωνικού αποκλεισμού και κρίσεων (άρθρο 48 του ν. 4554/2018 (ΦΕΚ Α' 130).

⁹ Οι αρμοδιότητες του Εθνικού Συντονιστή περιγράφονται αναλυτικά στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ⁱ

Προκειμένου να εφαρμοστεί η Σύσταση της Ε.Ε. για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για τα Παιδιά, τόσο σε επίπεδο αρχικού σχεδιασμού του ΕΣΔ, όσο και σε επίπεδο συντονισμού και παρακολούθησης και στα μετέπειτα στάδια εφαρμογής του, κρίθηκε αποφασιστικής σημασίας να συσταθεί κατ' αρχάς δίκτυο εκπροσώπων των εμπλεκόμενων φορέων. Αναλυτική περιγραφή για τη διαδικασία συνεργασίας και συντονισμού των συμμετεχόντων φορέων του δικτύου με τον Εθνικό Συντονιστή γίνεται στην Ενότητα 6.2.

3. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΔΙΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Σκοπός της Ενότητας αυτής είναι ο προσδιορισμός των παιδιών σε ανάγκη στην Ελλάδα καθώς και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν κατά την πρόσβασή τους σε πέντε (5) πρωταρχικούς τομείς υπηρεσιών για την ευημερία των παιδιών και που συμπεριλαμβάνουν: (α) την προσχολική αγωγή και φροντίδα, (β) την εκπαίδευση, (γ) την υγειονομική περίθαλψη, (δ) την υγιεινή διατροφή και την (ε) κατάλληλη στέγαση.

Ως «παιδιά σε ανάγκη» ορίζονται όλα τα άτομα κάτω των 18 ετών που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Σύμφωνα με τη Σύσταση για την ΕΕΠ, κατά τον προσδιορισμό των παιδιών σε ανάγκη, είναι κρίσιμο να λαμβάνονται ιδίως υπόψη τα μειονεκτήματα στην πρόσβαση που αντιμετωπίζουν έξι (6) ειδικότερες ομάδες ευάλωτων παιδιών που συμπεριλαμβάνουν (α) τα άστεγα παιδιά ή τα παιδιά που αντιμετωπίζουν σοβαρές στερήσεις αναφορικά με τη στέγαση/ κατοικία, (β) τα παιδιά με αναπηρία, (γ) τα παιδιά που αντιμετωπίζουν προβλήματα ψυχικής υγείας, (δ) τα παιδιά με μεταναστευτικό/ προσφυγικό υπόβαθρο, τα παιδιά που ανήκουν σε εθνοτικές μειονότητες και τα παιδιά Ρομά, (ε) τα παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα και, (στ) τα παιδιά σε επισφαλείς οικογενειακές καταστάσεις.

(Όλα τα διαγράμματα και οι πίνακες της Ενότητας 3 ενσωματώνονται στο επισυναπτόμενο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ^{iv})

3.1. Παιδιά σε ανάγκη λόγω κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού

Σύμφωνα με τα στοιχεία της EU-SILC για το 2020, σχεδόν το 31% των παιδιών (κάτω των 18 ετών) στην Ελλάδα ζούσαν σε νοικοκυριά που βίωναν φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό. Το ποσοστό αυτό έχει ήδη εμφανίσει σημαντική μείωση (8 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με την περίοδο 2013-2018), παραμένει ωστόσο ακόμη υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό πριν την περίοδο της οικονομικής κρίσης (2008: 28,7%). Ο κίνδυνος φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού είναι υψηλότερος στις ηλικίες 12-17 ετών (34,9% ή 226.000 παιδιά), σε σύγκριση με 30,6% (ή 185.000 παιδιά) στις ηλικίες 6-11 ετών, ενώ το χαμηλότερο ποσοστό (26,2% ή 120.000 παιδιά) παρατηρείται στις ηλικίες κάτω των 6 ετών (Παράρτημα -**Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.**).

Παράλληλα, τον υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας διατρέχουν οι μονογονεϊκές οικογένειες (53,3%), ακολουθούν οι οικογένειες δύο ενηλίκων με τρία ή περισσότερα παιδιά (35,4%) και τριών ή περισσότερων ενηλίκων με εξαρτώμενα παιδιά (33,7%), ενώ το χαμηλότερο ποσοστό αφορά οικογένειες δύο ενηλίκων με ένα εξαρτώμενο παιδί (22,1%) (Παράρτημα- Διάγραμμα 3.2.). Ειδικότερα, ο κίνδυνος φτώχειας που αντιμετωπίζουν οι μονογονεϊκές οικογένειες συνδέεται με τον υπο-

δείκτη της σοβαρής υλικής υστέρησης (36% των μονογονεϊκών νοικοκυριών). Τα ποσοστά σοβαρής υλικής στέρησης μειώνονται σημαντικά όταν τα μέλη των νοικοκυριών είναι λιγότερα ή δεν υπάρχουν εξαρτώμενα παιδιά (Παράρτημα - **Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.**). Περαιτέρω, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, 12% των παιδιών ηλικίας έως 18 ετών στην Ελλάδα το 2019 διαβιούσαν σε νοικοκυριά χαμηλής εντάσεως εργασίας, με το αντίστοιχο ποσοστό στην ΕΕ να είναι 8,2%. Επίσης, 7,8% των παιδιών στην Ελλάδα διαβιούσαν σε νοικοκυριά όπου δεν εργαζόταν κανένα μέλος σε ηλικία εργασίας σε σύγκριση με ποσοστό 9% στην ΕΕ27.

3.2. Επιμέρους κατηγορίες παιδιών σε ανάγκη

3.2.1. Άστεγα παιδιά ή παιδιά που αντιμετωπίζουν σοβαρή στέρηση στέγης

Ως άστεγα παιδιά ορίζονται τα παιδιά εκείνα που διαβιούν στο δρόμο, σε δομές φιλοξενίας αστέγων, καθώς και όσα διαβιούν σε ακατάλληλα καταλύματα¹⁰. Στην κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνονται, ως υπο-ομάδα με ειδικά χαρακτηριστικά, τα άστεγα ασυνόδευτα παιδιά μεταναστευτικού ή προσφυγικού υπόβαθρου (ασυνόδευτοι ανήλικοι). Στη Ελλάδα δεν υπάρχουν επαρκή δεδομένα για τον αριθμό των αστέγων γενικότερα και των άστεγων παιδιών ειδικότερα¹¹. Το Μάιο του 2018 επιχειρήθηκε από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων μια πιλοτική απόπειρα καταγραφής των αστέγων σε 7 (επτά) Δήμους της χώρας, όπου εντοπίστηκαν 1.645 άστεγοι εκ των οποίων το 24.2% ήταν νέοι ως 29 ετών. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στατιστικά του Ε.Κ.Κ.Α. αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα βρίσκονται 2.079 ασυνόδευτα παιδιά τα οποία διαβιούν σε διάφορες δομές. Όμως δεν υφίστανται επίσημα στατιστικά για τον αριθμό των ασυνόδευτων παιδιών σε αστεγία ανά την επικράτεια. Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο σημαντικός αριθμός των αιτημάτων στέγασης από ασυνόδευτους ανηλίκους σε επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης. Ο Εθνικός Μηχανισμός Επείγουσας Ανταπόκρισης για ασυνόδευτους ανηλίκους σε επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης έθεσε σε λειτουργία τηλεφωνική γραμμή τον Απρίλιο 2021 και ξεκίνησε να στεγάζει ασυνόδευτους ανηλίκους τον Ιούνιο του ίδιου έτους. Έως και τον Φεβρουάριο 2022, έλαβε 2.552 κλήσεις, οι οποίες αφορούν σε 1.957 διαφορετικές περιπτώσεις ασυνόδευτων ανηλίκων, εκ των οποίων οι 1.901 αφορούν αίτημα στέγασης, οι 44 νομικής βοήθειας, και οι 12 άλλα θέματα.¹²

¹⁰ Ορισμός Νόμου 4052/2012.

¹¹ Επίσης, δεν είναι γνωστά τα αίτια πίσω από την παιδική αστεγία ούτε έχει διερευνηθεί η επίδραση της δεκαετούς κρίσης στα ποσοστά και στον κίνδυνο αστεγίας των ανηλίκων (UNICEF, 2021).

12 Εθνικός Μηχανισμός Επείγουσας Ανταπόκρισης της Ειδικής Γραμματείας Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων του Υπουργείου Μετανάστευσης Και Ασύλου. Βλ. σχετικά: Τηλεφωνική γραμμή του Εθνικού Μηχανισμού Επείγουσας Ανταπόκρισης | Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (migration.gov.gr), όπως και επικαιροποιημένο μέχρι και 01.03.202 dashboard του Ε.Κ.Κ.Α., διαθέσιμο στο: PowerPoint Presentation (migration.gov.gr)

Δεδομένου ότι η έλλειψη στέγης επέρχεται ως επίπτωση της αδυναμίας ανταπόκρισης σε οικονομικές υποχρεώσεις ή άλλων δυσμενών συνθηκών, είναι κρίσιμο να αποτυπωθούν τα εξής δύο στοιχεία. Πρώτον, το ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό (84% για το 2020) των παιδιών που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας διαβιούν σε νοικοκυριά τα οποία υφίστανται υπερβολική επιβάρυνση κόστους στέγασης, για τα οποία δηλαδή το συνολικό κόστος στέγασης είναι ανώτερο του 40% του διαθέσιμου εισοδήματος, ενώ στη δυσμενέστερη θέση βρίσκονται τα παιδιά 6 έως 11 ετών. Τα ποσοστά αυτά εμφανίζουν πολύ σημαντική απόκλιση από τον μ.ο. της ΕΕ27 (Παράρτημα - Πίνακας 3.1.).

Δεύτερον, ως προς τις συνθήκες στέγασης, κίνδυνο σοβαρής στέρησης στέγασης (διαβίωση σε συνθήκες συνωστισμού και με έλλειψη σε τουλάχιστον μία βασική παροχή) διατρέχει το 52,3 % των φτωχών νοικοκυριών με εξαρτώμενα παιδιά. Ειδικότερα, υψηλότερο κίνδυνο αντιμετωπίζουν οι μονογονεϊκές (12,8%) και πολυπληθείς οικογένειες, με το ποσοστό των πρώτων να έχει διπλασιαστεί τα τελευταία πέντε έτη. Οι ίδιες δύο κατηγορίες νοικοκυριών πλήττονται σε υψηλό ποσοστό από αδυναμία εξασφάλισης επαρκούς θέρμανσης. Συγκεκριμένα, στο σύνολο των φτωχών νοικοκυριών με παιδιά σε αδυναμία εξασφάλισης θέρμανσης (38,9%), τα μονογονεϊκά νοικοκυριά καταγράφουν αδυναμία σε ποσοστό 42,5% ενώ οι πολυπληθείς οικογένειες σε ποσοστό 36,3%, με τα ποσοστά αυτά να εμφανίζονται υπερδιπλάσια του μ.ο. της ΕΕ27 (Παράρτημα - Πίνακας 3.2). Επίσης, καταγράφεται δυσκολία καταβολής ενοικίου ή/και αδυναμία πληρωμής των ΔΕΚΟ, ειδικότερα για τις μονογονεϊκές και πολυπληθείς οικογένειες, με μεγάλες αποκλίσεις από το μ.ο. της ΕΕ27.

3.2.2. Παιδιά με αναπηρία

Στην Ελλάδα, η διοικητική καταγραφή των παιδιών με αναπηρία αφορά μόνο εκείνα που πληρούν τα κριτήρια για να καταστούν δικαιούχοι αναπηρικών επιδομάτων. Επιπλέον, το γεγονός ότι η λήψη αναπηρικών επιδομάτων δεν εξαρτάται από εισοδηματικά αλλά από ιατρικά κριτήρια καθιστά ιδιαίτερα δυσχερή την ποσοτική διασύνδεση της παιδικής αναπηρίας και της παιδικής φτώχειας¹³. Υπό αυτή την επιφύλαξη, 18.607 παιδιά ήταν δικαιούχοι αναπηρικών επιδομάτων στην Ελλάδα το Δεκέμβριο του 2021 (στοιχεία ΟΠΕΚΑ). Επίσης, σύμφωνα με την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ), οι μαθητές με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στη γενική και ειδική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Ελλάδα ανέρχονταν σε 109.020 κατά το σχολικό έτος 2019-2020.

Στο Παράρτημα (Διάγραμμα 3.5 και Πίνακας 3.4) παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία από το ad hoc ερωτηματολόγιο της EU-SILC για το 2017 (υγεία παιδιών κάτω των 16 ετών), στοιχεία από το πιλοτικό ερωτηματολόγιο της Εθνικής Έρευνας Υγείας για το 2019 (παιδιά ηλικίας 2-14 ετών) αλλά και εκτιμήσεις από την Εθνική Έρευνα Υγείας του 2019 (παιδιά ηλικίας 15-17 ετών). Από όλα τα παραπάνω στοιχεία προκύπτουν περιορισμοί στις δραστηριότητες των παιδιών στην Ελλάδα λόγω προβλημάτων υγείας κοντά στο 2% (κατ'εκτίμηση 40.000 παιδιά), αν και θα

¹³ Αντίστοιχη έλλειψη στοιχείων παρατηρείται και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, στο οποίο οι διαθέσιμες έρευνες νοικοκυριών (EU-SILC, Έρευνα Υγείας) εστιάζουν σε άτομα 15 ή 16 ετών και άνω, και αφορούν ευρύτερα προβλήματα υγείας τα οποία δεν ταυτίζονται κατ'ανάγκη με αναπηρία, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αποτυπωθεί το ποσοστό των παιδιών με αναπηρία σε ετήσια βάση.

πρέπει να σημειωθεί ότι ο περιορισμός στις δραστηριότητες, όπως καταγράφεται στις εν λόγω έρευνες, δεν ταυτίζεται με την αναπηρία.

3.2.3. Παιδιά με προβλήματα ψυχικής υγείας

Αντίστοιχα με τα παιδιά με αναπηρία, υπάρχει δυσκολία εξεύρεσης επαρκών και αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων για τα παιδιά με προβλήματα ψυχικής υγείας στην Ελλάδα, ενώ υφίστανται και προβλήματα που προκύπτουν από την απουσία ενιαίων ορισμών.

Το ειδικό ερωτηματολόγιο της Εθνικής Έρευνας Υγείας για το 2019 για την υγεία των παιδιών περιελάμβανε κάποιες ερωτήσεις για την ψυχική υγεία των παιδιών ηλικίας 2-14 ετών. Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, το 0,2% των παιδιών αυτής της ηλικίας πάσχει από κατάθλιψη, ενώ το 15,2% των παιδιών εμφανίζει άγχος, νευρικότητα ή ανησυχία τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ- **Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.**). Επιπλέον, η Εθνική Έρευνα Υγείας παρέχει κάποια πληροφόρηση αναφορικά με μια σειρά από μεταβλητές που αποτυπώνουν συμπτώματα κακής ψυχικής υγείας σε έφηβους ηλικίας 15-17 ετών, αν και το δείγμα είναι αρκετά μικρό. Από τα δεδομένα αυτά προκύπτει ότι τοποσοστό 7,1% των εφήβων ηλικίας 15-17 ετών δήλωνε τουλάχιστον (ένα) (1) σύμπτωμα κακής ψυχικής υγείας για αρκετές ημέρες τις τελευταίες δύο εβδομάδες το 2019 (για περισσότερες λεπτομέρειες βλ.ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Πίνακας 3.6).

3.2.4. Παιδιά που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, παιδιά πρόσφυγες και παιδιά Ρομά

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της ΕΛΣΤΑΤ για τον πληθυσμό της χώρας το 2020¹⁴, περίπου 94% των παιδιών ηλικίας 0-19 ετών έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα και το υπόλοιπο 6% σε άλλα κράτη (ή 130.488 παιδιά). Επίσης, 87,4% των παιδιών μέχρι 19 ετών έχουν Ελληνική υπηκοότητα και 12,6% υπηκοότητα άλλου κράτους (Παράρτημα- Πίνακας 3.8). Επιπλέον, εκτιμάται ότι 44.500 παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες βρίσκονταν τον Σεπτέμβρη του 2020 στην Ελλάδα (UNICEF). Σύμφωνα με τα τελευταία επίσημα στατιστικά στοιχεία (Ε.Κ.Κ.Α.) τα ασυνόδευτα παιδιά στην Ελλάδα που διαβιούν σε διάφορες δομές είναι 2.079 (στοιχεία 01/03/2022).

Το Συμβούλιο της Ευρώπης υπολογίζει τον πληθυσμό Ρομά στην Ελλάδα σε 175.000¹⁵ άτομα, ενώ σύμφωνα με την χαρτογράφηση όλων των οικισμών και καταυλισμών της χώρας και τυπολογική κατάταξη αυτών βάσει των συνθηκών διαβίωσης του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων που διεξήγαγε το 2017 εντοπίστηκαν συνολικά 354 περιοχές διαβίωσης Ρομά με συνολικό πληθυσμό περίπου 104.210 κατοίκους¹⁶. Εφόσον, σύμφωνα με τα στοιχεία για τον υπολογιζόμενο πληθυσμό της χώρας το 2020, τα παιδιά ηλικίας μέχρι 19 ετών αντιπροσωπεύουν περίπου το 19% του συνόλου, ο πληθυσμός των παιδιών Ρομά θα μπορούσε να βρίσκεται κοντά στα 20.000-35.000 παιδιά. Εντούτοις, αυτή είναι μια αρκετά συντηρητική εκτίμηση, καθώς στηρίζεται στα κατώτερα (αλλά περισσότερο αξιόπιστα) όρια των εκτιμήσεων για το συνολικό πληθυσμό Ρομά στη χώρα, αλλά και γιατί πιστεύεται ότι η αναλογία παιδιών στις κοινότητες Ρομά είναι

14 Εκκρεμεί η ολοκλήρωση και αποτύπωση των αποτελεσμάτων της απογραφής του πληθυσμού για το 2021. Η προηγούμενη απογραφή του πληθυσμού της Ελλάδας είχε λάβει χώρα το 2011.

15 Συμβούλιο της Ευρώπης (2012), «Estimates and official numbers of Roma in Europe», επικαιροποιήθηκε στις 2 Ιουλίου 2012.

16 Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2017-2021,

https://egroma.gov.gr/roma_integration_action_plan_2017-2021

μεγαλύτερη συγκριτικά από την αναλογία παιδιών στον γενικό πληθυσμό. Η Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας, την περίοδο αυτή διεξάγει πανελλαδική καταγραφή των Ρομά, με στόχο τη συλλογή επικαιροποιημένων στοιχείων αναφορικά με την υφιστάμενη κοινωνικοοικονομική κατάσταση στις περιοχές της χώρας που διαμένουν κοινότητες Ρομά. Επιπλέον, στο πλαίσιο της Απογραφής Πληθυσμού-Κατοικιών 2021, υπήρξε συστηματική συνεργασία με την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) και για πρώτη φορά οι καταυλισμοί στους οποίους διαμένουν Ρομά επιδιώχθηκε να απογραφούν με ειδικούς απογραφείς, με τη συνδρομή Ρομά από τις τοπικές κοινότητες.

3.2.5. Παιδιά που βρίσκονται σε δομές ιδρυματικής φροντίδας και φιλοξενίας

Στην κατηγορία αυτή συμπεριλαμβάνονται τα παιδιά που βρίσκονται σε μονάδες παιδικής προστασίας και φροντίδας και κάποια από τα ασυνόδευτα παιδιά που διαβιούν σε κέντρα φιλοξενίας, δυναμικότητας 16-40 θέσεων, με μέσο όρο τις 27,5 (ή σε εναλλακτικές μορφές φροντίδας). Επί του παρόντος, το Εθνικό Μητρώο Ανηλίκων που τηρεί το Ε.Κ.Κ.Α. περιλαμβάνει 1.505 παιδιά τα οποία διαμένουν συνολικά σε ενενήντα πέντε (95) δομές παιδικής προστασίας. Από αυτά, τα εκατόν τριάντα (130) παιδιά είναι με αναπηρία ενώ οι αντίστοιχες δομές στις οποίες διαμένουν είναι εννέα (9).

Επίσης, 2079 ασυνόδευτα παιδιά βρίσκονται αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα (στοιχεία Ε.Κ.Κ.Α. την 01/03/2022 τα οποία διαβιούν σε δομές φιλοξενίας (1626), σε διαμερίσματα υποστηριζόμενης διαβίωσης (283), σε δομές επείγουσας φιλοξενίας (78), σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (73) και σε ανοιχτά κέντρα φιλοξενίας (19). Εβδομήντα επτά (77) ασυνόδευτοι ανήλικοι που διαμένουν σε δέκα (10) δομές φιλοξενίας έχουν επίσης ενταχθεί στο Εθνικό Σύστημα Αναδοχής και Υιοθεσίας, με στόχο ο αριθμός αυτός να αυξηθεί στο πλαίσιο των προσπαθειών αποϊδρυματοποίησης των παιδιών που καταβάλλει η χώρα.

3.2.6. Παιδιά σε επισφαλείς οικογενειακές καταστάσεις

Παιδιά που διαβιούν με ενήλικα με αναπηρίες/ ψυχικά νοσήματα/ μακροχρόνια ασθένεια/ κατάχρηση ουσιών

Ελλείψει διοικητικών δεδομένων, ο Πίνακας 3.10 του Παραρτήματος παρουσιάζει εκτιμήσεις για το ποσοστό των νοικοκυριών στην Ελλάδα στα οποία παιδιά ηλικίας έως 14 ετών διαβιούν με τουλάχιστον έναν ενήλικα που παρουσιάζει προβλήματα φυσικής ή ψυχικής υγείας, όπως περιορισμό στις δραστηριότητες λόγω προβλημάτων υγείας (23.2%), ύπαρξη μακροχρόνιας ασθένειας (4.1%), διαγνωσμένη κατάθλιψη (0.8%) ή γενικότερα συμπτώματα κακής ψυχολογικής κατάστασης (21.1%). Η έρευνα από την οποία προκύπτουν οι παρακάτω εκτιμήσεις (Εθνική Έρευνα Υγείας) δεν περιέχει μεταβλητή ως προς τη χρήση ναρκωτικών ουσιών.

Παιδιά θύματα ενδοοικογενειακής βίας

Σύμφωνα με τα συγκεντρωτικά στατιστικά στοιχεία της εθνικής τηλεφωνικής γραμμής για τα παιδιά (SOS- 1056) υπήρξαν 1.123 αναφορές σοβαρών περιστατικών κακοποίησης παιδιών στην Ελλάδα το 2020. Η πλειοψηφία (92,4%) αφορούσε

ανώνυμες καταγγελίες ενώ αναφορικά με τη σχέση μεταξύ θύματος και θύτη, στο 33,4% των περιστατικών η κακοποίηση προερχόταν από τους γονείς και σε ποσοστό 5% από άλλο συγγενικό πρόσωπο. Επιπλέον, στην Εθνική Γραμμή Παιδικής Προστασίας (1107) του Ε.Κ.Κ.Α. καταγράφηκαν 74 κλήσεις για περιστατικά που αφορούσαν σε παιδιά (21 για ενδοοικογενειακή βία, 21 για παραμέληση, 21 για κακοποίηση, 5 για σεξουαλική κακοποίησης και 6 για περιστατικά βίας). Επίσης, το 2021 καταγράφηκαν 257 κλήσεις στην Γραμμή Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας (197) του Ε.Κ.Κ.Α. για περιστατικά βίας ή κακοποίησης γυναικών (χωρίς να προσδιορίζεται εάν σε κάθε κλήση/περιστατικό υπήρχαν παιδιά). Σημειώνεται ωστόσο ότι στους ξενώνες του Ε.Κ.Κ.Α. το 2021 πραγματοποιήθηκε φιλοξενία 18 κακοποιημένων γυναικών με 31 παιδιά καθώς και μίας ανήλικης μητέρας με 1 παιδί.

Παιδιά ανήλικων μητέρων/ ανήλικες μητέρες

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το 2020 στην Ελλάδα γεννήθηκαν 2.347 παιδιά από μητέρες έως 20 χρονών, με 113 γέννες να αφορούν κορίτσια κάτω των 15 ετών (Παράρτημα - Πίνακας 3.11). Επίσης, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat, 1.320 ανήλικα κορίτσια έγιναν για πρώτη φορά μητέρες στην Ελλάδα το 2019 με τα 55 να είναι κάτω των 15 ετών.

Παιδιά φυλακισμένων γονιών

Σύμφωνα με στοιχεία της Σύστασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα δικαιώματα των παιδιών φυλακισμένων γονέων του 2018, εκτιμάται ότι στην Ευρώπη υπάρχουν περίπου 1,2 εκατομμύρια παιδιά που οι γονείς τους εκτίουν ποινές σε καταστήματα κράτησης. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του πανευρωπαϊκού δικτύου «Children of Prisoners Europe (COPE)» στην Ελλάδα υπάρχουν περίπου 14.000 παιδιά με πατέρα κρατούμενο και περίπου 650 παιδιά με μητέρα κρατούμενη¹⁷.

3.2.7. Ανήλικοι κρατούμενοι

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, 32 ανήλικοι ήταν κρατούμενοι στις 28/3/2022 (29 στο Κατάστημα Κράτησης Κορίνθου και 3 στο κατάστημα κράτησης Γυναικών Ελεώνα Θήβας) και 7 παιδιά ηλικίας 1 μηνός έως τριών ετών

¹⁷ Οι εκτιμήσεις του δικτύου (καθώς και του Συμβουλίου της Ευρώπης) για όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες στηρίζονται μεθοδολογικά σε παλαιότερη έρευνα που είχε διενεργηθεί στη Γαλλία (Champsaur κ.α., 2002) η οποία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι σε κάθε κρατούμενο αντιστοιχούν κατά μέσο όρο 1,3 παιδιά. Με βάση την αναλογία παιδιών ανά κρατούμενο και τα τελευταία στατιστικά στοιχεία για τον αριθμό των κρατούμενων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, τα παιδιά φυλακισμένων γονιών υπολογίζονται από την συγγραφική ομάδα σε περίπου 13.200 που είναι αρκετά κοντά στις παραπάνω εκτιμήσεις. Ωστόσο τα χαρακτηριστικά του σφραγιστικού πληθυσμού ενδέχεται να παρουσιάσουν μεγάλες διακυμάνσεις από χώρα σε χώρα με αποτέλεσμα η αναλογία παιδιών ανά κρατούμενο επίσης να διαφέρει.

3.3. Εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες

3.3.1. Προσχολική αγωγή και φροντίδα

Η προσχολική αγωγή και φροντίδα στην Ελλάδα διακρίνεται στη μη υποχρεωτική προσχολική φροντίδα (ΠΦ), για παιδιά ηλικίας 0-4 ετών, και στην υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση (ΠΕ), για παιδιά ηλικίας 4-5 ετών. Η ΠΦ παρέχεται από δημόσιες και ιδιωτικές δομές υπό την επίβλεψη του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (ιδιωτικές δομές) αλλά και των Δήμων (δημόσιες δομές). Καθώς οι Δήμοι ενθαρρύνονται, αλλά δεν υποχρεούνται να διαθέτουν κέντρα ΠΦ, η αξιολόγηση αξιόπιστων δεδομένων σε εθνικό επίπεδο παραμένει δύσκολη. Το 2020, περίπου 1 στα 2 παιδιά ηλικίας 0-3 ετών (47,5%) δεν έλαβε επίσημη ΠΦ, με το ποσοστό να παρουσιάζει μεγάλη διακύμανση ανά Περιφέρεια (**Παράρτημα-Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.**). Το ποσοστό είναι υψηλότερο για τα παιδιά κάτω των 2 ετών: το 79,5% δεν συμμετέχει σε κανενός είδους πρόγραμμα ΠΦ¹⁸. Όσον αφορά την ΠΕ, η εγγραφή ανέρχεται στο 85,6%, ποσοστό χαμηλότερο από τον μέσο όρο στην ΕΕ (95,1%) το οποίο όμως εν μέρει οφείλεται στην πρόσφατη επέκταση του ηλικιακού εύρους (από 5 ετών σε 4 ετών).

Οι παράγοντες που δυσχεραίνουν την πρόσβαση στην ΠΦ είναι πρωτίστως **δομικοί** και συνίστανται, κατ'αρχάς, στην έλλειψη διαθεσιμότητας (ανεπάρκεια των θέσεων σε δημόσιες δομές, γεωγραφική απόσταση), την αδυναμία οικονομικής κάλυψης, και τα περιοριστικά ωράρια λειτουργίας (συχνά απαγορευτικά για εργαζόμενους γονείς). Στο σύνολο τους, οι δομικοί φραγμοί στην πρόσβαση συναρτώνται άμεσα με την **απουσία κεντρικού σχεδιασμού και ενιαίων κανόνων**, με αποτέλεσμα στην πράξη τους διαφοροποιημένους όρους πρόσβασης ανάλογα με το Δήμο (ενδεικτικά: ύψος τροφείων, προτεραιοποίηση αιτήσεων).

Η έλλειψη υποχρεωτικότητας για την ίδρυση και λειτουργία ενός κατ'ελάχιστον σταθερού αριθμού κέντρων από τους Δήμους δημιουργεί ασυνέπειες στην κάλυψη των αναγκών σε επίπεδο επικράτειας. Επιπρόσθετο αντικίνητρο αφορά το κόστος μετάβασης, το οποίο επηρεάζει δυσανάλογα τα παιδιά από νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος καθώς και τα παιδιά που ζουν σε απομακρυσμένες περιοχές, καταυλισμούς **Ρομά ή δομές φιλοξενίας αιτούντων άσυλο**. Πέραν των οικονομικών εμποδίων, οι δύο τελευταίες ομάδες παιδιών αντιμετωπίζουν πρόσθετους διοικητικούς φραγμούς, λόγω της έλλειψης των απαιτούμενων εγγράφων. Δομικής φύσης είναι και οι φραγμοί στην πρόσβαση των **παιδιών με αναπηρία** και συγκεκριμένα η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού¹⁹ η οποία αποτελεί μία από τις βασικότερες προκλήσεις μαζί με την αδυναμία φυσικής προσβασιμότητας των χώρων, δεδομένης και της έλλειψης στοιχείων ως προς την τεχνική συμμόρφωση των δομών προς τις σχετικές απαιτήσεις.

¹⁸ Στην ΕΕ, το αντίστοιχο ποσοστό είναι 64,7%. Επισημαίνεται ότι, ακόμη και στην περίπτωση συμμετοχής στην ΠΦ, οι ώρες λήψης φροντίδας ανά παιδί ανά εβδομάδα είναι σχεδόν στο ήμισυ του ευρωπαϊκού μέσου όρου (5,6 ώρες/ εβδομάδα σε σύγκριση με 10,1 ώρες/ εβδομάδα στην ΕΕ).

¹⁹ Άρ. 48, ν. 4647/2019 «η υποστήριξη του παιδιού που πάσχει από σωματικές, πνευματικές, ψυχικές παθήσεις ή αναπηρίες δύναται να παρέχεται και από ειδικό βοηθό - συνοδό που διαθέτει η οικογένεια του παιδιού, μετά από αίτηση του γονέα ή κηδεμόνα», μετακυλιώντας το κόστος στις οικογένειες των παιδιών και οδηγώντας πρακτικά στην αδυναμία εγγραφής. Επισημαίνεται ότι με το σχετικό θεσμικό πλαίσιο για την παροχή βοηθητικού προσωπικού διέπεται από τον ν. 3699/2008, ενώ με τον ν.4823/2021 προβλέφθηκαν επιπλέον ευνοϊκές ρυθμίσεις.

Σε συσχέτιση με τα δομικά εμπόδια αλλά και με ένα διακριτό **πολιτισμικό χαρακτήρα** καταγράφεται η τάση των οικογενειών με μικρά παιδιά στην Ελλάδα να καταφεύγουν και σε ανεπίσημες μορφές φροντίδας των παιδιών έως 3 ετών, όπως η βοήθεια από μέλη της ευρύτερης οικογένειας (π.χ. παππούδες ή άλλοι συγγενείς) ή από το φιλικό περιβάλλον ή η απασχόληση οικιακού προσωπικού που συχνά συνδυάζει τη φροντίδα των παιδιών με οικιακές εργασίες, με συνέπεια τη μη λήψη εξειδικευμένης και ποιοτικής προσχολικής φροντίδας, όπως το περιεχόμενο της προκύπτει από τη σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ, της 14^{ης} Μαΐου 2019 («High Quality Early Childhood Education and Care Systems»).

3.3.2. Εκπαίδευση και εξωσχολικές δραστηριότητες

Η συμμετοχή στην υποχρεωτική εκπαίδευση είναι υψηλή στην Ελλάδα σε ποσοστό 98,5% για την πρωτοβάθμια και 96,7% για τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση²⁰. Τα ποσοστά σχολικής διαρροής είναι χαμηλά στο δημοτικό (1,79% στις πρώτες τρεις τάξεις του δημοτικού σχολείου, 1,54% στις υπόλοιπες τρεις τάξεις του δημοτικού σχολείου) και το λύκειο (165%) και αρκετά υψηλότερα στο ημερήσιο επαγγελματικό λύκειο (8,94%). Αν και δεν υπάρχουν επαρκή στοιχεία για το κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο των μαθητών που εγκαταλείπουν το σχολείο, η διαρροή είναι πολύ πιθανό να συσχετίζεται με το (χαμηλό) οικογενειακό εισόδημα.²¹ Ενδεικτικό είναι πως οι σχολικές διαρροές είναι συχνότερες σε μαθητές που φοιτούν σε δημόσια σχολεία παρά σε μαθητές ιδιωτικών σχολείων (στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ).

Τα **εμπόδια** στην πρόσβαση στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση διακρίνονται σε **οριζόντια** και σε **ειδικά**, δηλαδή εντοπισμένα σε επιμέρους ομάδες παιδιών. **Οριζόντια** εμπόδια συνιστούν οι υψηλές ιδιωτικές δαπάνες των νοικοκυριών για εκπαιδευτική ενίσχυση των μαθητών εκτός σχολείου (φροντιστήρια, ιδιαίτερα μαθήματα) αλλά και για την εκμάθηση ξένων γλωσσών. Δημιουργείται έτσι ανισότητα στις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές προοπτικές των μαθητών χαμηλής κοινωνικοοικονομικής κατάστασης, καθώς και αντικίνητρο για την ουσιαστική βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών του δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος.

Ειδικούς φραγμούς στην πρόσβαση αντιμετωπίζουν τα **παιδιά Ρομά**, τα παιδιά από οικογένειες **μεταναστών και προσφύγων** καθώς και τα **παιδιά με αναπηρία**. Είναι πιο πιθανό για τα **παιδιά Ρομά** να εγκαταλείψουν το σχολείο, να μην εγγραφούν και να ζουν σε φτωχά νοικοκυριά²². Το 2016, μόνο το 28% των παιδιών Ρομά παρακολούθησε την προσχολική εκπαίδευση, ενώ η Ελλάδα είχε το χαμηλότερο ποσοστό συμμετοχής παιδιών Ρομά στην υποχρεωτική εκπαίδευση ανάμεσα σε εννέα χώρες σχετικής έρευνας με ποσοστό 69% έναντι του μέσου όρου 90%²³.

²⁰ Η προσχολική εκπαίδευση (ΠΕ) για τα παιδιά ηλικίας 4-5 ετών, παρότι υποχρεωτική, εξετάστηκε ήδη στην προηγούμενη Ενότητα (3.3.1.), στο πλαίσιο της Προσχολικής Φροντίδας και Αγωγής.

²¹ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (2019), Η μαθητική διαρροή στην ελληνική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση – περίοδος αναφοράς 2014-2017, σελ. 8.

²² Στην Ευρώπη, μια μελέτη του 2014 υπολόγισε ότι το 90% των Ρομά ζούσε σε νοικοκυριό κάτω από το όριο της φτώχειας (UNICEF, 2018).

²³ Έρευνα του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων, έμμεση πηγή από UNICEF, 2021. Για ένα παράδειγμα γεωγραφικού εντοπισμού της σχολικής διαρροής των παιδιών Ρομά, βλ. Μελέτη του 2019 που διενεργήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Παιδείας για παράδειγμα συμπεραίνει ότι κατά την περίοδο 2014-2017 το ποσοστό διαρροής μαθητών γυμνασίου στη Δυτική Αττική (όπου διαμένουν

Ειδικότερα για τους εφήβους Ρομά, η χαμηλή φοίτηση εξηγείται κυρίως από την ανάγκη υποστήριξης του οικογενειακού εισοδήματος και τους πρώιμους γάμους. Τα **παιδιά πρόσφυγες ή μετανάστες**, ηλικίας 4-17 ετών, μένουν στην πλειονότητά τους εκτός εκπαίδευσης (εγγράφηκαν 13.000 παιδιά ή 42%)²⁴. Τα ποσοστά εγγραφών είναι ιδιαίτερα χαμηλά στα νησιά (6%)²⁵ και για τα παιδιά που ζουν σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ), όπου το ποσοστό είναι μόλις 2%.²⁶ Συνολικά, η πρόσβαση των παιδιών αυτών στην υποχρεωτική εκπαίδευση παρεμποδίζεται από περιορισμούς όπως: έλλειψη κενών θέσεων σε Τάξεις Υποδοχής (Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας) και έλλειψη ή ανεπαρκούς ή καθυστερημένης πρόσληψης του διδακτικού προσωπικού, καθυστερήσεις δικαιολογητικών, ιδίως των πιστοποιητικών εμβολιασμού, καθώς και διακρίσεις και αντιστάσεις από τις τοπικές κοινότητες και τους γονείς. Τα **παιδιά με αναπηρία**²⁷ αντιμετωπίζουν δύο βασικά εμπόδια: πρόσβαση και προσωπικό. Το πρώτο επηρεάζει κυρίως τα παιδιά με σωματικές αναπηρίες και μπορεί να σχετίζεται με τη φυσική πρόσβαση στους σχολικούς χώρους, καθώς και με την εν μέρει έλλειψη προσαρμοσμένου υλικού και υποστηρικτικού εξοπλισμού.²⁸ Η δεύτερη δυσκολία είναι η έλλειψη εξειδικευμένων εκπαιδευτικών και προσωπικού, κυρίως σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές και στα νησιά, παρά την πρόσληψη 4500 εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής την τελευταία διετία που κατανεμήθηκαν σε όλη την Ελλάδα. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την υποστήριξη της ένταξης των μαθητών με αναπηρία στο γενικό εκπαιδευτικό σύστημα. Τέλος, υπάρχει έλλειψη προσαρμοσμένης μαθησιακής υποστήριξης και υλικού, καθώς και εφαρμογής προγραμμάτων συμπεριληπτικής εκπαίδευσης. Τα **παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα**²⁹ αντιμετωπίζουν εμπόδια συμμετοχής στην εκπαίδευση λόγω κενών φοίτησης ή αυξημένων εκπαιδευτικών αναγκών και δυσκολιών.. Τέλος, σημαντικό εμπόδιο εντοπίζεται στην απόσταση από

οικογένειες Ρομά σε μεγάλη συγκέντρωση) ήταν το μεγαλύτερο ανά την επικράτεια σε ποσοστό 11,6% έναντι 4,6% για το σύνολο της χώρας.

²⁴ Δεδομένα για το σχολικό έτος 2019-2020 (Ιανουάριος 2020) που παρείχε η UNICEF Ελλάδα και η Ομάδα Εργασίας Τομέα Εκπαίδευσης στην Ελλάδα

²⁵ Κατ'αντιπαράθεση με την ηπειρωτική χώρα, όπου το ποσοστό εγγραφών είναι σημαντικά υψηλότερο (61%).

²⁶ Κατ'αντιπαράθεση με το ποσοστό συμμετοχής των παιδιών που διαμένουν σε αστικά καταλύματα (73%).

²⁷ Ελλείπει επίσημων στοιχείων ως προς τα παιδιά με αναπηρία που αποκλείονται πλήρως από την πρόσβαση στην εκπαίδευση, εκτιμάται ότι οι μαθητές με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που φοιτούν στην γενική και ειδική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ανέρχονται σε 109.020 μαθητές, αποτελώντας το 7% του μαθητικού πληθυσμού της χώρας (Πηγή: 10^ο Δελτίο στατιστικής πληροφόρησης «Στοιχεία για την εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες» που δημοσίευσε το Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.).

²⁸ Την τελευταία δεκαετία ιδίως στο πλαίσιο του Προγράμματος «Καθολικός Σχεδιασμός για τη Μάθηση» έχει αναπτυχθεί μία πληθώρα προσβάσιμου υλικού: μεταγραφή όλων των υπάρχοντων βιβλίων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σε μορφή Braille από το ΙΤΥΕ Διόφαντος και προσαρμογή όλων των βιβλίων από το δημοτικό ως το λύκειο σε διαφορετικές γραμματοσειρές για αμβλύωπες μαθητές, προσαρμογή βιβλίων για τον μαθητή και τον εκπαιδευτικό σε ψηφιακή προσβάσιμη μορφή και σε μορφή easy to read για κωφούς μαθητές, μαθητές με αυτισμό και νοητική καθυστέρηση (η προσαρμογή των βιβλίων έχει γίνει από το ΙΕΠ στο πλαίσιο του έργου «Σχεδιασμός και ανάπτυξη προσβάσιμου εκπαιδευτικού και εποπτικού υλικού για μαθητές με αναπηρίες»), ανάπτυξη του πρώτου πολυμεσικού υλικού για τη διδασκαλία της ελληνικής νοηματικής γλώσσας στο νηπιαγωγείο και τις δυο πρώτες τάξεις του δημοτικού σχολείου, καθώς επίσης και εκπαιδευτικού λογισμικού για διάφορες κατηγορίες αναπηρίας, στα πλαίσια του προαναφερθέντος έργου. Σε σχέση με την παροχή εξοπλισμού, το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων αναταποκρίνεται στα αιτήματα των μαθητών με αναπηρία και τους παρέχει δωρεάν υποστηρικτική τεχνολογία (σταθερούς/φορητούς Η/Υ τεχνολογία Braille, ειδικά λογισμικά κλπ) ύστερα από σχετική εισήγηση του ΚΕΣΥ, με σκοπό την παροχή εύλογων προσαρμογών που διευκολύνουν στην ψηφιακή προσβασιμότητα.

²⁹ Ειδική Έκθεση Συνηγόρου του Πολίτη, «Από το ίδρυμα στην κοινότητα: εναλλακτική φροντίδα ευάλωτων παιδιών και υποστήριξη οικογενειών», 2020, https://www.synigoros.gr/resources/docs/eidikh-ek8esh-prostasia-eyalwtwn-paidiwn_140820_apodoxh.pdf

τις σχολικές μονάδες ειδικότερα για **παιδιά σε απομακρυσμένες/ μη προσβάσιμες περιοχές** και σε συνάρτηση με τις ανεπάρκειες στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο μεταφοράς των μαθητών³⁰.

3.3.3. Υγειονομική περίθαλψη

Παρά την εν γένει καλή κατάσταση υγείας των παιδιών στην Ελλάδα³¹, το ποσοστό των παιδιών που δηλώνουν μη εξυπηρετούμενες ανάγκες για ιατρική φροντίδα με βάση την EU-SILC του 2017 (2,4%) είναι υψηλότερο από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο (1,6%). Την ίδια χρονιά, ακόμη μεγαλύτερη ήταν η απόκλιση από τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο αναφορικά με τις μη εξυπηρετούμενες οδοντιατρικές ανάγκες των παιδιών (4,4% σε σύγκριση με 2,6% στην ΕΕ27). Επίσης παρατηρούνται μεγάλες ανισότητες με βάση το εισόδημα του νοικοκυριού, με τα φτωχότερα παιδιά να δηλώνουν σε υπερδιπλάσιο ποσοστό μη εξυπηρετούμενες ανάγκες για ιατρική φροντίδα (Παράρτημα-Πίνακας 3.14) ενώ μεγάλες εισοδηματικές ανισότητες παρατηρούνται και στην πρόσβαση στην οδοντιατρική φροντίδα (Παράρτημα - Πίνακας 3.15)³².

Οριζόντιο φραγμό στην ισότιμη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη συνιστά το **ύψος των ιδιωτικών δαπανών**, ειδικά των άμεσων δαπανών των νοικοκυριών. Οι τελευταίες παραμένουν πάνω από το ένα τρίτο της συνολικής δαπάνης υγείας το 2019 (35,2%), με σημαντική αύξηση να καταγράφεται από το 2012³³. Πέραν του κινδύνου περαιτέρω διεύρυνσης των οικονομικών ανισοτήτων, η τάση αυτή συνεπάγεται κίνδυνο αδυναμίας κάλυψης έκτακτων ιατρικών αναγκών και επομένως έκθεση των ευάλωτων νοικοκυριών σε κινδύνους υγείας. **Οριζόντιο εμπόδιο** συνιστά και η σοβαρή έλλειψη επενδύσεων στις υπηρεσίες **ψυχικής υγείας για τα παιδιά και τους εφήβους**, ενώ παράλληλα η πλειοψηφία των σχετικών υπηρεσιών συγκεντρώνεται στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη (εξειδικευμένες ψυχιατρικές μονάδες νοσηλείας σε δημόσια νοσοκομεία ή εξωτερικές υπηρεσίες συμβουλευτικής):

Ειδικότερα εμπόδια αντιμετωπίζουν επιμέρους ομάδες παιδιών, όπως τα **παιδιά με αναπηρία**, πρωτίστως, λόγω του ελλιπούς αριθμού δημόσιων Κέντρων Αποκατάστασης και Αποθεραπείας με σημαντική διακύμανση ανά νομό που υποχρεώνει σε προσφυγή σε ιδιωτικές υπηρεσίες υγείας και, δευτερευόντως, λόγω των ελλείψεων εξειδικευμένων ιατρών κατά τη διαδικασία πιστοποίησης στα ΚΕΠΑ αλλά και των ελλειμάτων προσβασιμότητας των κτιρίων. Τα **παιδιά από οικογένειες**

³⁰ Η μεταφορά των μαθητών ανήκει στην αρμοδιότητα των Περιφερειών, ΚΥΑ 50025/19-9-2018 (ΦΕΚ 4217/Β/26-9-2018). Τα προβλήματα εντοπίζονται κυρίως στην ανεπάρκεια αστικών ή υπεραστικών μέσων μαζικής μεταφοράς, στην διαδικασία διενέργειας δημόσιων διαγωνισμών, στον τρόπο και ύψος της αποζημίωσης των γονέων.

³¹ Σύμφωνα με το ειδικό ερωτηματολόγιο για την υγεία των παιδιών της Εθνικής Έρευνας Υγείας για το 2019 (ΕΛΣΤΑΤ), το 98,1% των παιδιών ηλικίας 2-14 στην Ελλάδα έχει πολύ καλή ή καλή υγεία, το 1,4% μέτρια υγεία και το 0,5% κακή ή πολύ κακή υγεία. Αντίστοιχη εικόνα αποκομίζεται και από τα αποτελέσματα του ad hoc ερωτηματολογίου της EU-SILC του 2017 με το 98% των παιδιών έως 16 ετών να δηλώνουν πολύ καλή ή καλή υγεία, 1,2% μέτρια υγεία και 0,8% κακή ή πολύ κακή υγεία.

³² Ο βασικός λόγος για τις μη εξυπηρετούμενες ιατρικές ανάγκες των παιδιών είναι το κόστος των υπηρεσιών (77,7%) ενώ ακολουθούν άλλοι, απροσδιόριστοι λόγοι (σε ποσοστό 8,9%), η απόσταση (7,2%), οι λίστες αναμονής (5,2%) και η έλλειψη χρόνου (1%). Ως προς την οδοντιατρική φροντίδα, το κόστος αγγίζει το 98,2% ως βασική αιτία μη εξυπηρετούμενων αναγκών, ενώ η απόσταση ευθύνεται μόλις για το 1,8% (Παράρτημα- Πίνακας 3.16).

³³ EUROSTAT, 2020.

μεταναστών και τα παιδιά των προσφύγων αντιμετωπίζουν διαφορετικούς φραγμούς στην πρόσβαση, οι οποίοι σχετίζονται με τη γλώσσα και τις πολιτισμικές διαφορές, την αδυναμία/καθυστέρηση έκδοσης των απαραίτητων δικαιολογητικών (ΠΑΑΥΠΑ), έλλειψη διερμηνέων και διαπολιτισμικών μεσολαβητών στην πλειονότητα των δημόσιων κέντρων υγειονομικής περίθαλψης, και μη έγκαιρη πρόσβαση σε εξειδικευμένες υπηρεσίες υγείας λόγω των ελλείψεων και δυσκολιών κατά τις διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης αλλά και μετακίνησης στην ειδικότερη περίπτωση διαμονής σε ΚΥΤ. Το χαμηλό επίπεδο υγείας των **Ρομά** έχει άμεση σχέση με κοινωνικούς προσδιοριστικούς παράγοντες της υγείας και με διακρίσεις και εμπόδια στην πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, όπως ιδίως οι ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, η έλλειψη γνώσεων σχετικά με την πρόληψη των ασθενειών, η έλλειψη γνώσεων σχετικά με το περιεχόμενο και τις διαδικασίες διεκδίκησης παροχών, η γεωγραφική απομόνωση και η αδυναμία φυσικής πρόσβασης στις υπηρεσίες, η έλλειψη πληροφόρησης καθώς και γλωσσικά και επικοινωνιακά εμπόδια³⁴.

3.3.4. Υγιεινή διατροφή

Η διατροφική κατάσταση είναι ανησυχητική με υψηλά ποσοστά τόσο παχυσαρκίας, όσο και υποσιτισμού σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες. Το 37,5% των παιδιών ηλικίας 2-14 ετών είναι παχύσαρκα ή υπέρβαρα, ενώ το 9,2% είναι ελλιποβαρή, ποσοστό που αυξάνεται σημαντικά στα παιδιά ηλικίας 2-4 ετών, αγγίζοντας σχεδόν 1 στα 4 (24%) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ- Διάγραμμα 3.9).

Ιδιαίτερα χαμηλά είναι και τα ποσοστά θηλασμού. Παρά τις συστάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για αποκλειστικό μητρικό θηλασμό κατά τους πρώτους 6 μήνες ζωής των βρεφών, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ από την Εθνική Έρευνα Υγείας του 2019, μόλις το 36,6% των νέων μητέρων θήλασε με μητρικό γάλα για 6 μήνες ή περισσότερο. Επίσης, στην Ελλάδα το ποσοστό των νεογνών με χαμηλό βάρος κατά τη γέννα κινείται άνω του 9% σε αντιδιαστολή με 6,6% για το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ (ΟΟΣΑ, Family Database).

Στην Ελλάδα τα νοικοκυριά με παιδιά παρουσιάζουν μεγαλύτερη οικονομική δυσκολία στο να εξασφαλίσουν επαρκή διατροφή (ένα γεύμα με κρέας, κοτόπουλο, ψάρι ή χορτοφαγικό ισοδύναμο) σε σχέση με τα νοικοκυριά σε άλλες Ευρωπαϊκές χώρες. Ιδιαίτερα μεγάλη δυσκολία φαίνεται να αντιμετωπίζουν τα μονογονεϊκά και τα πολυπληθή νοικοκυριά (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ-**Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.**). Στα φτωχότερα νοικοκυριά με εξαρτώμενα παιδιά (με οικογενειακό εισόδημα κάτω από το 60% του διάμεσου εισοδήματος) το ποσοστό αδυναμίας εξασφάλισης ενός τέτοιου γεύματος ανά δύο ημέρες φτάνει το 54,1% σε σύγκριση με 20,7% στην Ευρώπη³⁵.

Ως προς την πρόσβαση των παιδιών σε ανάγκη σε υγιεινή διατροφή, **οριζόντια** πρόκληση συνιστά η έλλειψη μίας ολοκληρωμένης διατροφικής πολιτικής σε εθνικό επίπεδο. Το θεσμικό πλαίσιο περιλαμβάνει κατακερματισμένα προγράμματα

³⁴ Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030.

³⁵ Επίσης, από ανάλυση των μικροδεδομένων της Εθνικής Έρευνας Υγείας για το 2019, προκύπτει ότι μόλις οι μισοί έφηβοι ηλικίας 15-17 ετών καταναλώνουν τουλάχιστον μια μερίδα φρούτων ή λαχανικών ημερησίως στην Ελλάδα.

περιορισμένου εύρους και γεωγραφικής εμβέλειας εντός (Σχολικά Γεύματα σε προεπιλεγμένα σχολεία, Σχολικό πρόγραμμα επικεντρωμένο σε συγκεκριμένα σχολεία στις αστικές περιοχές) και εκτός σχολείων (Κοινωνικά Παντοπωλεία που λειτουργούν σε ορισμένους Δήμους, πρόγραμμα Επισιτιστικής και βασικής υλικής συνδρομής), που περιορίζουν την αποτελεσματικότητά τους και την κάλυψη των αναγκών σε όλη την επικράτεια. Τα οριζόντια εμπόδια σχετίζονται επίσης με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των γονέων και συγκεκριμένα με τον φόρτο εργασίας της οικογένειας και την αδυναμία προετοιμασίας ενός υγιεινού γεύματος στο σπίτι σε καθημερινή βάση, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο, τις κακές διατροφικές συνήθειες και την εισοδηματική ανεπάρκεια. Περαιτέρω παράγοντες που επηρεάζουν την διατροφική κατάσταση συνιστούν η ελάχιστη ή μηδενική σωματική άσκηση και οι περιορισμένες πηγές ενημέρωσης για τη διατροφή.

Ειδικότερους φραγμούς αντιμετωπίζουν τα παιδιά Ρομά, τα παιδιά αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες και τα άστεγα παιδιά που δεν φοιτούν στο σχολείο και επομένως αποκλείονται από τα προγράμματα διανομής φαγητού στο σχολείο. Επίσης, η πρόσβαση στα υπόλοιπα προγράμματα παρεμποδίζεται από την μη επαρκή ενημέρωση των γονέων/κηδεμόνων και την μη πλήρωση των όρων επιλεξιμότητας (ειδικά για όσους δεν κατέχουν νομιμοποιητικά έγγραφα).

3.3.5. Κατάλληλη στέγαση

Οι **οριζόντιοι** φραγμοί σχετίζονται κυρίως με τις ανεπάρκειες στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, δεν υφίσταται ένα πλήρες πλαίσιο πολιτικής για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της έλλειψης στέγης, αλλά αποσπασματικά προγράμματα που στοχεύουν στην άμβλυση ακραίων μορφών στεγαστικής αποστέρησης ειδικών πληθυσμιακών ομάδων. Παράλληλα, δεν υπάρχει ένα αξιόπιστο σύστημα συλλογής αναλυτικών δεδομένων σχετικά με τον άστεγο πληθυσμό. Τέλος, η οικονομική αδυναμία κάλυψης των εξόδων στέγασης και διαβίωσης αποτελεί σημαντικό φραγμό, καθώς το ποσοστό των δαπανών στέγασης είναι πολύ υψηλό για οικογένειες με παιδιά: με την αφαίρεση των δαπανών στέγασης, το ποσοστό κινδύνου φτώχειας για παιδιά αγγίζει το 51%, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στις ΕΕ27 είναι 33%.

Ως προς συγκεκριμένες ομάδες παιδιών, **τα παιδιά Ρομά** πλήττονται σε μεγάλο ποσοστό από σοβαρές στερήσεις αναφορικά με τη στέγαση, όπως ο συνωστισμός, η έλλειψη τρεχούμενου νερού ή τουαλέτας, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό του πληθυσμού Ρομά διαμένει σε πρόχειρα καταλύματα-παραπήγματα, με ελλιπή ή μη σύνδεση στα δίκτυα ηλεκτρικού ρεύματος και νερού και βασικές ελλείψεις σε υποδομές. Οι αυστηρές διοικητικές διατυπώσεις των προγραμμάτων παρεμποδίζουν επίσης την πρόσβαση για τα **παιδιά Ρομά** και τα **παιδιά δικαιούχα διεθνούς ή επικουρικής προστασίας και τις οικογένειές τους**. Η τελευταία ομάδα οδηγείται σε αστεγία μετά την διακοπή των υλικών συνθηκών υποδοχής, την αδυναμία υπαγωγής στο ενταξιακό πρόγραμμα HELIOS αλλά και στα υφιστάμενα προγράμματα στέγασης που απαιτούν την συμπλήρωση ελάχιστου χρονικού διαστήματος προηγούμενης συνεχούς και νόμιμης παραμονής. Επίσης, το θεσμικό πλαίσιο της αστεγίας περιορίζεται στους νόμιμα διαμένοντες, αποκλείοντας πλήθος παιδιών προσφύγων και μεταναστών. Ένα μικρό ποσοστό των **ασυνόδευτων ανηλίκων** εξακολουθεί να διαμένει σε ανεπίσημες/επισφαλείς συνθήκες στέγασης, ενώ παράλληλα το μεγαλύτερο ποσοστό διαβιεί σε δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων

ανηλίκων. Σημαντικές προκλήσεις αντιμετωπίζουν **τα παιδιά σε ιδρυματική φροντίδα**, παρά τις εντατικές προσπάθειες για την ενίσχυση του θεσμού της αναδοχής και της υιοθεσίας και την προώθηση της αποιδρυματοποίησης. Η τοποθέτηση και διαβίωση σε δομή ιδρυματικής φροντίδας αντιτίθεται εξ ορισμού στα δικαιώματα των παιδιών, καθώς συνεπάγεται περιορισμό της αυτόνομης διαβίωσης, συμμετοχής στην κοινωνική ζωή και αποστέρηση επιλογών με επιζήμιες για την σωματική και ψυχική υγεία και την ψυχοκοινωνική εξέλιξη των παιδιών.

4. ΣΤΟΧΕΥΜΕΝΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΕ ΑΝΑΓΚΗ

Ο προσδιορισμός των ομάδων στόχου της Ενότητας 3 καθιστά σαφή την ανάγκη προτεραιοποίησης συγκεκριμένων ομάδων παιδιών, με κριτήριο τη σύνθεση της οικογένειας τους ή/και στη βάση εγγενών χαρακτηριστικών ευαλωτότητας καθώς και τη γεωγραφική ιδιαιτερότητα της χώρας, την υφιστάμενη διοικητική της οργάνωση και τη διάρθρωση των υπηρεσιών υγείας.

4.1 Γεωγραφική διάσταση (παιδιά σε μη αστικές ή αγροτικές και ορεινές περιοχές, παιδιά σε νησιά)

Ένας σημαντικός αριθμός νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα καθώς και παιδιών (περί το 45% του συνολικού παιδικού πληθυσμού) κατοικούν σε μη αστικές περιοχές, αγροτικές και ορεινές ή απομακρυσμένες περιοχές. Μελέτες σχετικές με την οικονομική γεωγραφία στην Ελλάδα αναδεικνύουν τη χαμηλή προσβασιμότητα σε βασικές υπηρεσίες για τους κατοίκους των περιοχών αυτών. Για τον λόγο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να ληφθούν υπόψη και γεωγραφικά κριτήρια στην προτεραιοποίηση των προτεινόμενων μέτρων της ΕΣΔ, ειδικά σε άξονες που αφορούν την πρόσβαση ευάλωτων ομάδων παιδιών σε υπηρεσίες όπως εκείνες της ιατρικής περίθαλψης, της εκπαίδευσης και της προσχολικής φροντίδας. Οι σχετικές ανάγκες αναδεικνύονται αφενός μέσα από επίσημα δημοσιευμένα στοιχεία που αφορούν ελληνικά νοικοκυριά με παιδιά σε μη αστικές περιοχές αγροτικές, ορεινές (π.χ. χαμηλή πρόσβαση στο διαδίκτυο, ανεπαρκής κάλυψη αναγκών ιατρικής περίθαλψης και παιδικής φροντίδας, εξωσχολικές δραστηριότητες), καθώς η γεωγραφική ετερογένεια είναι σημαντικά υψηλότερη από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες.³⁶ Αφετέρου, συνάδουν με τα αποτελέσματα της Έρευνας Πεδίου που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του ΕΣΔ, στην οποία η γεωγραφική απόσταση παρουσιάζεται ως σημαντικό εμπόδιο στο πλαίσιο επίτευξης των στόχων μείωσης του κινδύνου κοινωνικού αποκλεισμού σε πολλούς βασικούς άξονες.³⁷ (**αναλυτικά για τα γεωγραφικά κριτήρια βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΎ**).

4.2 Κοινωνικο-οικονομική διάσταση

Τρεις ομάδες στόχου εντάσσονται στην κατηγορία αυτή: α) τα παιδιά σε μονογονεϊκές οικογένειες (ένας μόνο γονέας με εξαρτώμενα παιδιά), β) τα παιδιά σε οικογένειες δύο ενηλίκων με τρία ή περισσότερα παιδιά και γ) τα παιδιά σε οικογένειες τριών ή περισσότερων ενηλίκων με εξαρτώμενα παιδιά. Οι δύο

³⁶ Περισσότερα στοιχεία και μεγαλύτερη ανάλυση σχετικά με τα γεωγραφικά κριτήρια προς εξέταση παρουσιάζονται στο Παράρτημα.

³⁷ Περισσότερα στοιχεία και περιγραφική ανάλυση των απαντήσεων της Έρευνας Πεδίου είναι διαθέσιμα στο Παράρτημα.

τελευταίες ομάδες συχνά αναφέρονται ως υπό-ομάδες των «πολυπληθών οικογενειών». Τόσο οι μονογονεϊκές, όσο και οι πολυπληθείς οικογένειες διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο φτώχειας, καθώς απαντώνται συχνότερα στην κατώτατη κλίμακα της κατανομής του εισοδήματος. Οι οικογένειες αυτές αδυνατούν να εξασφαλίσουν επαρκή υγειονομική περίθαλψη και υγιεινή διατροφή, αντιμετωπίζουν έντονα προβλήματα σχετικά με την ποιότητα της κατοικίας, εμφανίζουν σοβαρότατη αδυναμία επαρκούς θέρμανσης και πολύ υψηλά ποσοστά ληξιπρόθεσμων οφειλών (ενοίκιο, λογαριασμοί), αδυναμία πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες προσχολικής φροντίδας και εκπαίδευσης γεγονός που αντικατοπτρίζει την σοβαρή οικονομική δυσχέρεια των νοικοκυριών αυτών, η οποία αυξάνει τον κίνδυνο στέρησης ως προς τη στέγαση και τον κίνδυνο δυνητικής αστεγίας.

4.3. Στοχευμένες κατηγορίες με βάση εγγενή χαρακτηριστικά ευαλωτότητας

Τέσσερις ομάδες παιδιών αντιμετωπίζουν εμπόδια στην πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, τα οποία, πέραν των οριζόντιων εμποδίων, αποδεικνύονται και ειδικά, δηλαδή αναγόμενα σε εγγενή χαρακτηριστικά ευαλωτότητας.

α) τα *παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες* υφίστανται πολλαπλές διακρίσεις και στερούνται πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες. Συγκεκριμένα, σχεδόν τα μισά παιδιά βρίσκονται εκτός του εκπαιδευτικού συστήματος, διαβιούν σε ακατάλληλες συνθήκες με υψηλά ποσοστά συνωστισμού σε απομακρυσμένες από τον κοινωνικό ιστό περιοχές ή είναι άστεγα. Παράλληλα, το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης δεν ανταποκρίνεται στις ειδικές ανάγκες των παιδιών, ενώ οι αυστηρές διοικητικές διατυπώσεις και οι όροι επιλεξιμότητας των παροχών του προνοιακού συστήματος αποκλείουν από το πεδίο εφαρμογής αυτά τα παιδιά.

β) τα *παιδιά Ρομά* βιώνουν πολλαπλά προβλήματα και στέρησης, που οφείλονται κυρίως στις πλήρως υποβαθμισμένες και ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης, τη γεωγραφική απομόνωση, τη διατήρηση αναχρονιστικών κοινωνικών πρακτικών (όπως οι πρώιμοι γάμοι) και την αδυναμία φυσικής πρόσβασης στις υπηρεσίες. Οι διακρίσεις, τα στερεότυπα και ο στιγματισμός, η έλλειψη γνώσεων σχετικά με το περιεχόμενο και τις διαδικασίες συμμετοχής στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή σε συνδυασμό με την ελλιπή διεύθυνση ζητημάτων αστικοδημοτικής κατάστασης, τα υψηλά ποσοστά αναλφαβητισμού, την έλλειψη πληροφόρησης καθώς και γλωσσικά και επικοινωνιακά εμπόδια αποτελούν επίσης προκλήσεις που επηρεάζουν τον βαθμό και τους όρους της κοινωνικής τους ενσωμάτωσης.

γ) τα *παιδιά με αναπηρίες* αντιμετωπίζουν δομικά εμπόδια που σχετίζονται κυρίως με την de facto περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες λόγω έλλειψης φυσικής προσβασιμότητας, την ανεπάρκεια εξειδικευμένου και κατάλληλου προσωπικού για την υποστήριξή τους, την έλλειψη σε υπηρεσίες αποκατάστασης αλλά και την γενικότερη έλλειψη ενός πλαισίου υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας. Όσον αφορά ειδικότερα την πρόσβαση στην εκπαίδευση, η έλλειψη ενός συστήματος ενταξιακής (ή συμπεριληπτικής) εκπαίδευσης επιτείνει προοπτικά τον κίνδυνο άνισης μεταχείρισης και μη ισότιμης πρόσβασης σε υπηρεσίες και συμμετοχή στην κοινωνία με αποτέλεσμα να διεαιωνίζεται ο κύκλος του κοινωνικού αποκλεισμού τους.

δ) τα *παιδιά σε ιδρύματα* διαβιούν για μεγάλο χρονικό διάστημα στα ιδρύματα και συνήθως μέχρι την ενηλικίωσή τους με βλαπτικές συνέπειες και μη αποδεκτές εκπτώσεις σε ό,τι αφορά στη προστασία των δικαιωμάτων τους και εν γένει στην εξυπηρέτηση του βέλτιστου συμφέροντός τους. Ο χαμηλός αριθμός των υποψηφίων αναδόχων, η έλλειψη επαγγελματικής αναδοχής ειδικά για τα παιδιά με αναπηρία,

η έλλειψη εναλλακτικών μορφών διαβίωσης εκτός ιδρύματος τόσο για τα παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας με μηδενικές πιθανότητες αποκατάστασης μέσω αναδοχής και υιοθεσίας, όσο και για τα παιδιά που απομακρύνονται από τη βιολογική τους οικογένεια προτού τοποθετηθούν σε ίδρυμα, σε συνδυασμό με την έλλειψη στοχευμένων παρεμβάσεων πρόληψης, υποστήριξης και παρακολούθησης των ευάλωτων οικογενειών στην κοινότητα, συνιστούν τα σημαντικότερα εμπόδια στην αποϊδρυματοποίηση των παιδιών αυτών και στην ομαλή κοινωνική τους επανένταξη.

5. ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΩΝ ΣΕ ΑΝΑΓΚΗ

Η αποτελεσματική εφαρμογή του ΕΣΔ προϋποθέτει την προσέγγιση των παιδιών και των οικογενειών σε ανάγκη, όπως αυτή η ομάδα προσδιορίστηκε, και αναλύθηκε σε ειδικότερες ομάδες στόχου (βλ. Ενότητες 3 και 4), με σκοπό την ενημέρωση αυτών σχετικά με τα δικαιώματά τους και τους όρους πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες. Επαρκής, έγκαιρη και προσαρμοσμένη στα ειδικά χαρακτηριστικά της κάθε ομάδας στόχου, η προσέγγιση και ενημέρωση θα λαμβάνει χώρα καθ'όλη τη διάρκεια υλοποίησης του ΕΣΔ, που χαρακτηρίζεται όπως προαναφέρθηκε δυναμικό και συνεχώς μεταβαλλόμενο εν όψει της διαρκούς μεταβολής των κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών, τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Ακόμα, θα συμπεριλάβει δράσεις ενημέρωσης όσο και ευαισθητοποίησης, τόσο σε εθνικό, όσο και σε τοπικό επίπεδο, αξιοποιώντας διαθέσιμα ήδη μέσα ενημέρωσης και δημιουργώντας νέα. Στο πλαίσιο αυτό, ιδιαίτερα κρίσιμη αναμένεται να είναι η συμβολή του Δικτύου Εκπροσώπων στη διευκόλυνση της ευαισθητοποίησης σε τοπικό επίπεδο αλλά και σε εξειδικευμένο κοινό, κατά το λόγο αρμοδιότητας των φορέων-μελών του.

5.1. Δράσεις ενημέρωσης σε εθνικό επίπεδο: οι δράσεις απευθύνονται στο ευρύτερο κοινό, στους επαγγελματίες των υπηρεσιών που εξυπηρετούν παιδιά της ομάδας στόχου, αλλά και στα ίδια τα παιδιά, με τρόπο άμεσο και διαδραστικό. Συγκεκριμένα περιλαμβάνουν:

- α) καμπάνια ενημέρωσης σε ΜΜΕ και μέσα κοινωνικής δικτύωσης (τηλεοπτικά σποτ, βιντεάκια, σειρά αναρτήσεων, κτλ.),
- β) χρήση των Τηλεφωνικών Γραμμών για παροχή έγκυρων και στοχευμένων πληροφοριών,
- γ) δημοσίευση άρθρων/δελτίων τύπου σε εφημερίδες, περιοδικά, επιστημονικά περιοδικά,
- δ) διενέργεια ημερίδων και συνεδρίων, καθώς και ενημέρωση/ευαισθητοποίηση εργαζομένων σε υπηρεσίες εκπαίδευσης, υγείας και φροντίδας παιδιού και φοιτητών/σπουδαστών,
- ε) ηλεκτρονική προσβάσιμη και φιλική προς τα παιδιά πλατφόρμα πληροφόρησης για υπάρχουσες παροχές/υπηρεσίες εντός της ιστοσελίδας του Εθνικού Συντονιστή,
- στ) χρήση διαθέσιμων μέσων διάδρασης με παιδιά και νέους για άμεση ενημέρωση/ευαισθητοποίηση και συλλογή πληροφοριών (U-report), και
- ζ) εκπόνηση συναφών εγχειριδίων, βιβλίων, παραμυθιών, ιστοριών σε κόμικς, προσαρμοσμένων στην ηλικία και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παιδιών των ομάδων-στόχου.

5.2. Δράσεις σε τοπικό επίπεδο: οι τοπικές δράσεις προσεγγίζουν άμεσα και ενεργά τα παιδιά σε ανάγκη και τις οικογένειές τους μέσω της συνεργασίας των εκπροσώπων του δικτύου σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Ενδεικτικά, σημειώνονται ενημερωτικές εκδηλώσεις στην τοπική κοινότητα, ερωτηματολόγια στις ομάδες-στόχους, ημι-δομημένες συνεντεύξεις, βιωματικές ομάδες παιδιών/εφήβων, ομάδες διαβούλευσης και ομάδες εστίασης (focus groups) με εκπροσώπους των παιδιών και τα μέλη των οικογενειών τους. Ημερίδες ευαισθητοποίησης, πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενημέρωση από ιατρικές/ψυχοκοινωνικές κινητές μονάδες/street work π.χ. για παιδιά στο δρόμο, εφήβους χρήστες κλπ., έντυπο υλικό σε όλες τις τοπικές υπηρεσίες και φορείς υποστήριξης. Τέλος, ενημέρωση παιδιών από παιδιά π.χ. από τη Βουλή των Εφήβων, τα δεκαπενταμελή συμβούλια σχολείων, από συνομηλικούς αποδεκτούς στην ομάδα, με επιρροή/αναγνώριση, διαμεσολαβητές (π.χ. Ρομά).

Για τις ανωτέρω δράσεις, απαιτείται, με τη συνδρομή του Δικτύου, η ευαισθητοποίηση από τους τοπικούς φορείς: Δήμους, κοινωνικές υπηρεσίες, ειδικές υπηρεσίες φροντίδας παιδιών (π.χ. Παραρτήματα Ρομά), συλλόγους ευπαθών ομάδων παιδιών και οικογενειών τους (π.χ. ΠΟΣΓΚΑΜΕΑ, ΕΣΑΜΕΑ, συλλόγων οικογενειών παιδιών με αυτισμό, σύνδρομο Down κλπ), παιδικά ιδρύματα, παιδαγωγικά ινστιτούτα, ερευνητικά κέντρα, ΜΚΟ, ΑΜΚΕ, σχολικές μονάδες γενικής και ειδικής αγωγής, εκπρόσωποι των πολιτών (π.χ. Συνήγορος του Πολίτη και Συνήγορος του Παιδιού), πανεπιστημιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα κλπ. παιδότοποι, χώροι άθλησης, σχολεία, φροντιστήρια, βρεφονηπιακοί σταθμοί, Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων, ιατρεία, κέντρα μαθησιακών δυσκολιών, θεραπείας και αποκατάστασης, κοινωνικά φροντιστήρια, κατηχητικά, κέντρα συμβουλευτικής και υποστήριξης. **(αναλυτικό σχέδιο Δράσης ενημέρωσης βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.)**

6. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

6.1. Περιγραφή της θεσμικής διαδικασίας στην Ελλάδα για την εκπόνηση και έγκριση του ΕΣΔ

Σύμφωνα με την παρ. γ του άρθρου αρ. 53, του ν. 4837/2021, (βλ. συν. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), ο Εθνικός Συντονιστής της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά εκπονεί το Εθνικό Σχέδιο Δράσης, σε συνεργασία και διαβούλευση με τοπικά και περιφερειακά δίκτυα με φορείς της Κοινωνίας των Πολιτών, αρμόδιες ΜΚΟ, τη UNICEF, άλλους Διεθνείς Οργανισμούς και τα παιδιά. Το ΕΣΔ εκδίδεται από τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και συμπράττει στην επικαιροποίηση τούτου με την ίδια διαδικασία, οποτεδήποτε παραστεί ανάγκη.

6.2. Συμμετοχή των ενδιαφερόμενων στην προετοιμασία, την εφαρμογή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του ΕΣΔ.

Βάσει των διατάξεων του άρθρου 53 του ν.4837/21 συστάθηκε καταρχάς Διυπουργική Ομάδα Εργασίας στην οποία συμμετέχουν οι εκπρόσωποι δέκα (10)

Υπουργείων και οι αναπληρωτές τους βάσει της ΚΥΑ³⁸ και εκπρόσωποι άλλων δύο (2) Υπουργείων³⁹ με πρωτοβουλία του Εθνικού Συντονιστή, ώστε σε στενή συνεργασία να αναπτυχθεί το πλαίσιο σχεδιασμού και οι προτεραιότητες του ΕΣΔ σε πολιτικό επίπεδο.

Με πρωτοβουλία του Εθνικού Συντονιστή της Εγγύησης για τα Παιδιά, βάσει και των ανωτέρω διατάξεων οργανώθηκε εθνικό Δίκτυο σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο για την εκπόνηση του ΕΣΔ. Για πρώτη φορά οργανώθηκε ένα πανελλαδικό Δίκτυο εκπροσώπων τοπικών και περιφερειακών αρχών και φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών, καθώς και πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, χωρίς επί του παρόντος να έχει το δίκτυο αυτό αυστηρή θεσμική υπόσταση και νομικά καθορισμένες αρμοδιότητες. Ειδικότερα, το Δίκτυο^{vi} απαρτίζεται από: 12 Υπουργεία, 13 Περιφέρειες, 2 Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφερειών, 332 Δήμους (Κοινωνικές Υπηρεσίες και Κέντρα Κοινότητας), 30 οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών, Τμήματα Πανεπιστημίων και ανεξάρτητες αρχές, σχετικές με τα δικαιώματα των Παιδιών⁴⁰.

Σκοπός σύστασης του Δικτύου είναι όλοι οι φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της παιδικής προστασίας ανά την Επικράτεια να συμμετέχουν ενεργά ως ενιαίο δίκτυο στη δυναμική διαδικασία προετοιμασίας, εφαρμογής και παρακολούθησης του ΕΣΔ. Σημείο εκκίνησης αποτέλεσε η ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών αναφορικά με τα χαρακτηριστικά των ευάλωτων παιδιών στην Ελλάδα και των εμποδίων που αντιμετωπίζουν στην πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, αλλά και μια πρώτη απόπειρα καταγραφής των μέτρων που εφαρμόζονται σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Απώτερος στόχος είναι το Δίκτυο να συμμετέχει ενεργά στην εφαρμογή και παρακολούθηση της Σύστασης, αποκτώντας ρητή θεσμική εδραίωση και διεύρυνση αρμοδιοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό, 400 περίπου εκπρόσωποι του Δικτύου συμμετείχαν σε διαδικτυακή διαβούλευση που οργάνωσε στις 14-1-2022 ο Εθνικός Συντονιστής, καθώς και σε έρευνα που διεξήχθη στο χρονικό διάστημα από 11 Ιανουαρίου– αρχές Φεβρουαρίου 2022 μέσω της αποστολής δύο αρχείων προς συμπλήρωση:

- 1) Έρευνα Πεδίου- Ερωτηματολόγιο Συλλογής Στοιχείων για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ^{vii}) και
- 2) Αίτημα Συλλογής Στοιχείων για την κατάρτιση Εθνικού Σχεδίου Δράσης, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ^{viii}).

Τα συγκεκριμένα ερευνητικά εργαλεία συντάχθηκαν λαμβάνοντας υπόψη τις καλές πρακτικές άλλων κρατών μελών και συνδιαμορφώθηκαν με το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιοτεχνικών Ερευνών (IOBE). Στόχος της Έρευνας Πεδίου ήταν η αποτύπωση της εμπειρίας των εκπροσώπων των φορέων που δραστηριοποιούνται ενεργά στον τομέα της παιδικής προστασίας αναφορικά με τη διερεύνηση των βασικών αιτιών

³⁸ Βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ii Κοινή Υπουργική Απόφαση με θέμα: «Ορισμός εκπροσώπων και των αναπληρωτών τους ως συνδέσμων με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης ως Εθνικό Συντονιστή Εγγύησης για τα Παιδιά, σε εφαρμογή των διατάξεων της παρ. 2α του άρθρου 59 του ν. 4837/2021» (ΦΕΚ ΥΟΔΔ 30/21.01.2022).

³⁹ Υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

⁴⁰ Κατόπιν αιτήματος του Εθνικού Συντονιστή, κάθε φορέας όρισε δύο εκπροσώπους (1 τακτικό και 1 αναπληρωματικό μέλος).

πίσω από την παιδική φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, τα σημαντικότερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ευάλωτες ομάδες παιδιών (ομάδες στόχου) κατά την πρόσβασή τους στις βασικές υπηρεσίες (όπως προσδιορίζονται από τη Σύσταση), η επίδραση της πανδημίας, καθώς επίσης και η αποτύπωση προτάσεων πολιτικής από εκπροσώπους των φορέων με βάση την εμπειρία τους αναφορικά με τα παρατηρούμενα κενά. Η ανταπόκριση στην έρευνα ήταν σημαντική καθώς απαντήθηκαν περίπου 350⁴¹ ερωτηματολόγια. Στην έρευνα συμμετείχαν 173 φορείς (κυρίως Δήμοι). Τα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν σε ποσοστό 82% από εργαζομένους σε θέσεις απασχόλησης σχετικές με την κοινωνική προστασία (και σε ποσοστό 72% από κατόχους τίτλων συναφών σπουδών). Η στατιστική επεξεργασία και ανάλυση των απαντήσεων έγινε από το IOBE (βλ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ^x). Με στόχο τη διεύρυνση της έρευνας και τη συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών, αλλά και μεμονωμένων ατόμων αναρτήθηκαν ιστοσελίδα του Ε.Κ.Κ.Α.⁴² και του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων⁴³ τα προαναφερόμενα ερωτηματολόγια.

Σημαντικό ρόλο στην προετοιμασία του Εθνικού Σχεδίου Δράσης έχει η συμμετοχή των παιδιών. Η εκπροσώπησή τους διασφαλίστηκε με δυο δράσεις:

α) Πραγματοποιήθηκε ανώνυμη συμπλήρωση ερωτηματολογίου μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας (Survey Monkey ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ^x). Το ερωτηματολόγιο απεστάλη σε γενικά σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ΕΠΑΛ σε όλες τις Περιφέρειες πανελλαδικά, κατόπιν σχετικής έγκρισης του Υπουργείου Παιδείας και συναίνεσης των κηδεμόνων τους. Τα παιδιά συμπλήρωσαν ερωτηματολόγιο που συντάχθηκε από τη UNICEF και τον Συνήγορο του Παιδιού. Την επεξεργασία των ερωτηματολογίων ανέλαβε το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας & Ανθρώπινου Δυναμικού (ΕΙΕΑΔ) (αναφέρονται τα αποτελέσματα).

β) Παράλληλα, δημιουργήθηκαν ομάδες εστιασμένης συζήτησης παιδιών ηλικίας 12-17 ετών (focus groups), διάρκειας μιας ώρας με παιδιά εκπροσώπους των ακόλουθων ευάλωτων ομάδων: παιδιά Ρομά, παιδιά με αναπηρία, ασυνόδετοι ανήλικοι, παιδιά ΛΟΑΤΚΙ ή από οικογένειες ΛΟΑΤΚΙ, παιδιά που διαβιώνουν σε ιδρύματα, παιδιά σε επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης και παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό εισόδημα. Ο συντονισμός των ομάδων εστίασης έγινε από 2 ερευνήτριες με ανάλογη ερευνητική εμπειρία του ΕΙΕΑΔ και στέλεχος του Ε.Κ.Κ.Α. με ειδικότητα κοινωνικού λειτουργού. Η ανάλυση των δεδομένων που προέκυψαν από τις προαναφερόμενες ομάδες εστίασης έγινε από το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας Ανθρώπινου Δυναμικού Ε.Ι.Ε.Α.Δ. (βλ. ανάλυση δεδομένων ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ^{xi}).

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκαν δύο ομάδες εστίασης από τη UNICEF και το Συνήγορο του Παιδιού με παιδιά διαφόρων ευάλωτων ομάδων (βλ. ανάλυση δεδομένων ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ^{xii}).

⁴¹ Συγκεκριμένα οι απαντήσεις προήλθαν από 159 Δήμους της χώρας και κυρίως από τα Κέντρα Κοινότητας, 7 από Περιφέρειες, 5 από Μη Κερδοσκοπικά Ιδρύματα, 1 από Πανεπιστημιακό Ίδρυμα και 1 από Οργανισμό του Δημοσίου Τομέα. Στην έρευνα καταγράφηκε συμμετοχή και από τις 13 Περιφέρειες, ενώ το 23,1% των απαντημένων ερωτηματολογίων προήλθε από Δήμους της Περιφέρειας Αττικής, το 12,1% από την Κεντρική Μακεδονία και αντίστοιχο ποσοστό από τη Θεσσαλία. (βλ. σχετικό διάγραμμα 2.1 και περισσότερες πληροφορίες με τα δημογραφικά στοιχεία της έρευνας στο Παράρτημα.....).

⁴² https://www.surveymonkey.com/r/Child_Guarantee_Questionnaire_Institutions

⁴³ <https://paidi.gov.gr/>

7. ΠΟΣΟΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

7.1 Εισαγωγή

Βασικός σκοπός της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί (ΕΕΠ) είναι να διασφαλιστεί ότι κάθε παιδί που αντιμετωπίζει κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού έχει πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, όπως εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, διατροφή και στέγαση. Η παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών και μέτρων που υλοποιούνται για το σκοπό αυτό, γίνεται μέσω κατάλληλων ποσοτικών και ποιοτικών στόχων. Στο πλαίσιο του παρόντος ΕΣΔπροκρίθηκε η επιλογή, εκτός από τους στόχους με δεκαετή ορίζοντα (έως το 2030) να τεθούν και ενδιάμεσοι στόχοι έως το 2025.

Οι στόχοι του ΕΣΔ συνίστανται κυρίως στη μείωση της παιδικής φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και στην αύξηση του μεριδίου των παιδιών σε ανάγκη που αποκτούν πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες. Εκτός από ποσοτικούς, στο ΕΣΔ περιλαμβάνονται και ποιοτικοί στόχοι που αφορούν κυρίως τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Επιπλέον τίθενται και ορόσημα, τα οποία αντιστοιχούν στην υλοποίηση σημαντικών προγραμματισμένων δράσεων και σηματοδοτούν τη σταδιακή επίτευξη των στόχων. Στη συνέχεια της Ενότητας, παρουσιάζονται οι προτεινόμενοι ποσοτικοί και ποιοτικοί στόχοι για το ΕΣΔ, μαζί με τα αντίστοιχα ορόσημα, ανά τομέα παρέμβασης.

7.2 Στόχοι για μείωση της παιδικής φτώχειας και για κοινωνική προστασία των ομάδων στόχου

Η παρακολούθηση της πορείας των ποσοτικών στόχων για μείωση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού πραγματοποιείται μέσω πέντε δεικτών (Πίνακας Σφάλμα! Δεν υπάρχει κείμενο καθορισμένου στυλ στο έγγραφο..1), οι οποίοι εντάσσονται ή έχουν προταθεί να ενταχθούν σε ευρωπαϊκά ή εθνικά πλαίσια παρακολούθησης⁴⁴. Ειδικότερα, θεσπίζεται ως στόχος το ποσοστό παιδιών (ηλικίας 0-17) σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό να μην υπερβαίνει το 24,2% το 2030, από 30,8% το 2020 και 37,7% το 2015.⁴⁵ Ο στόχος έχει τεθεί με την προοπτική

⁴⁴ European Commission, Employment, Social Affairs and Inclusion DG, INITIAL VERSION OF THE MONITORING FRAMEWORK FOR THE EUROPEAN CHILD GUARANTEE, SPC/ISG/2022/2, Brussels, 18 February 2022.

⁴⁵ Υπενθυμίζεται ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο, σύμφωνα με το Σχέδιο Δράσης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων, αποφασίστηκε να μειωθεί, έως το 2030, κατά τουλάχιστον 15 εκατομμύρια, ο αριθμός των ατόμων που διατρέχουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, δηλαδή να μειωθεί το ποσοστό σε κίνδυνο φτώχειας ή αποκλεισμό (AROPE) από 21,1% το 2019, σε 17,6% ή κατά 3,5 ποσοστιαίες μονάδες. Το 1/3 του συνόλου (5 εκατομμύρια άτομα) πρέπει να είναι παιδιά. Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει απευθύνει πρόταση για τους εθνικούς στόχους που πρέπει να θέσουν τα κράτη μέλη, επισημαίνοντας επιπλέον ότι όσοι απέχουν πολύ από τον ευρωπαϊκό στόχο (όπως η Ελλάδα) πρέπει να καταβάλουν μεγαλύτερες προσπάθειες. Κατά συνέπεια, ο βασικός δείκτης που προκειται να χρησιμοποιηθεί για την παρακολούθηση της πορείας τόσο του στόχου για το γενικό πληθυσμό, όσο και για τα παιδιά είναι ο δείκτης AROPE. Πρόκειται για σύνθετο δείκτη που περιλαμβάνει το ποσοστό του πληθυσμού που βρίσκεται κάτω από το όριο της φτώχειας, ή/και σε συνθήκες υλικής στέρησης, ή/και σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας. Τα στοιχεία για τον δείκτη AROPE στο ΕΣΔ βασίζονται στον νέο ορισμό του δείκτη (κωδικός ilc_perps01n της Eurostat), που έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο των στόχων του Σχέδιου Δράσης του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων για το 2030.

σύγκλισης προς τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με βάση την τελευταία διαθέσιμη τιμή του δείκτη (24,2% το 2020). Ο στόχος μπορεί να θεωρηθεί φιλόδοξος (μείωση κατά 6,6 ποσοστιαίες μονάδες), αλλά και επιτεύξιμος, καθώς την προγενέστερη πενταετία καταγράφηκε ήδη μια μείωση κατά 6,2 π.μ. ως αποτέλεσμα της θέσπισης πολιτικών κοινωνικής προστασίας (όπως το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα), αλλά λόγω και ευρύτερων κοινωνικοοικονομικών εξελίξεων (όπως η μείωση της ανεργίας), εξελίξεις οι οποίες αναμένεται να συνεχίσουν να επιδρούν θετικά και στην τρέχουσα δεκαετία.⁴⁶

Κρίνεται αναγκαία η θέσπιση στόχων και σε επιμέρους συνιστώσες του δείκτη, καθώς και σε διαστάσεις της φτώχειας που δεν περιορίζονται στον αριθμό των παιδιών σε ανάγκη. Ειδικότερα, τίθεται στόχος το ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας (που παρακολουθείται από τον δείκτη AROP και προσδιορίζεται αποκλειστικά με βάση το εισόδημα), να περιοριστεί το 2030 σε 18,5%, με ενδιάμεσο στόχο το 20% το 2025, από 20,9% το 2020 και 26,6% το 2015, έναντι 19,5% στην ΕΕ. Είναι σημαντικό η μείωση της φτώχειας να μην οφείλεται μόνο σε βελτίωση της εισοδηματικής κατάστασης των παιδιών κοντά στο όριο της φτώχειας ή σε νοικοκυριά που αντιμετωπίζουν προσωρινές εισοδηματικές δυσκολίες. Για αυτό τον λόγο, τίθεται στόχος για μείωση και του χάσματος της φτώχειας για παιδιά σε 22% το 2030 (από 28,7% το 2020 και 34,5% το 2015).

Πίνακας Σφάλμα! Δεν υπάρχει κείμενο καθορισμένου στυλ στο έγγραφο..1:
Ποσοτικοί στόχοι για μείωση της παιδικής φτώχειας

Δείκτης	Ιστορική τιμή (έτος)	Υφιστάμενη κατάσταση (έτος)	Τιμή στην ΕΕ (2020)	Στόχος για το 2025	Στόχος για το 2030
Ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό (AROE) ^{1, 4}	37,7 (2015)	30,8 (2020)	24,2 (2020)	<28 ³	<24,2 ³
Ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας (AROP) ¹	26,6 (2015)	20,9 (2020)	19,5 (2020)	<20 ³	<18,5 ³
Σχετικό διάμεσο χάσμα κινδύνου φτώχειας για παιδιά ¹	34,5 (2015)	28,7 (2020)	24,1 (Ευρωζώνη, 2019)	<25 ³	<22 ³
Ποσοστό παιδιών με σοβαρές υλικές και κοινωνικές στερήσεις ¹	23,9 (2015)	19,0 (2020)	8,1 (2020)	<15 ³	<8,1 ³
Ποσοστό παιδιών Ρομά ηλικίας <18 ετών σε κίνδυνο φτώχειας ²	-	99 (2016)	-	<90	<80
Ποσοστό παιδιών σε νοικοκυριά οιονεί ανέργων (με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας)	10,6 (2015)	7,7 (2020)	7,2 (2020)	<7,5	<7,2

Πηγές: ¹ Eurostat, EU SILC (9/3/2022). ² Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (2021-2030). ³ Προς επιβεβαίωση από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. ⁴ Με βάση τον νέο ορισμό του δείκτη (ilc_peps01n).

⁴⁶ Ενδεικτικά, στις μακροχρόνιες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο της εξέτασης της βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων, το ποσοστό ανεργίας στα άτομα ηλικίας 20-64 ετών στην Ελλάδα αναμένεται να μειωθεί σε 12,1% το 2030, από 17,5% το 2019 (Economic and Financial Affairs, The 2021 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2019-2070), Institutional Paper 148, May 2021).

Επιπλέον, στη διάσταση του κοινωνικού αποκλεισμού, θεσπίζεται στόχος για τη συνδυαστική πρόσβαση στις βασικές υπηρεσίες της ΕΕΠ. Ειδικότερα, τίθεται ως στόχος το ποσοστό παιδιών που βιώνουν σοβαρές υλικές και κοινωνικές στερήσεις⁴⁷ να υποχωρήσει σε 8,1% το 2030, από 19,0% το 2020 και 23,9% το 2015, έναντι 8,1% κατά μέσο όρο στην ΕΕ το 2020. Στόχος τίθεται και στη διάσταση της μείωσης του ποσοστού παιδιών σε νοικοκυριά με πολύ χαμηλή ένταση εργασίας (κάτω από το 7,2% το 2030, από 7,7% το 2020). Τέλος, με σκοπό τη διασφάλιση της συνοχής με το ευρύτερο πλαίσιο πολιτικής, θεσπίζεται στόχος για μείωση του ποσοστού παιδιών Ρομά σε κίνδυνο φτώχειας από 99% σε κάτω του 80%, με βάση την Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (2021-2030).

Σημαντική συνεισφορά στη μείωση της παιδικής φτώχειας θα έχει και η θέσπιση θεσμών που βελτιώνουν τη διαβίωση συγκεκριμένων ομάδων στόχου, χωρίς απαραίτητα να στοχεύουν στη βελτίωση της πρόσβασης σε συγκεκριμένη βασική υπηρεσία. Σε αυτό το πλαίσιο, προκρίνονται οι εξής ποιοτικοί στόχοι και ορόσημα:

- Δημιουργία εργαλείου για την καταγραφή των ιδιαίτερων αναγκών των παιδιών που φιλοξενούνται στους ξενώνες φιλοξενίας - θύματα ενδοοικογενειακής βίας
- Θέσπιση ολοκληρωμένων σχεδίων τοπικών δράσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας
-
- Στοχευμένες δράσεις για την συμμετοχή μειονεκτουσών ομάδων στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς σε Κρήτη και Θεσσαλία.
- Καινοτόμες πολιτιστικές δράσεις για αποκλεισμένες -για διάφορους λόγους- ομάδες πληθυσμού
- Υποστήριξη εφήβων σε υποβαθμισμένες περιοχές (δράσεις ενίσχυσης συμμετοχής στην κοινότητα, δράσεις επαγγελματικού προσανατολισμού, υποστήριξη του οικογενειακού περιβάλλοντος)
- Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων, παιδιών σχολικής ηλικίας/εφήβων Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις

7.3 Στόχοι για την πρόσβαση σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα

Σχετικά με την πρόσβαση σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, στους ποσοτικούς στόχους περιλαμβάνονται τρεις δείκτες (Πίνακας Σφάλμα! Δεν υπάρχει κείμενο καθορισμένου στυλ στο έγγραφο..2). Συγκεκριμένα, τίθεται στόχος το ποσοστό των παιδιών ηλικίας κάτω των 3 ετών που λαμβάνουν τυπική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα να τεθεί στο 48% (από 31,65 το 2019) ενώ για για την πρόσβαση στην ίδια υπηρεσία ο στόχος για το ποσοστό των παιδιών ηλικίας από 3 ετών και έως την ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης να υπερβεί το 96%

⁴⁷ Ορίζεται ως το ποσοστό του πληθυσμού που βιώνει αναγκαστική έλλειψη σε τουλάχιστον 7 από 13 είδη στέρισης (6 σχετίζονται με το άτομο, όπως δυνατότητα αντικατάσταση φθαρμένων ρούχων, και 7 σχετίζονται με το νοικοκυριό, όπως δυνατότητα αντιμετώπισης απροσδόκητων εξόδων και καθυστερήσεων πληρωμών).

(από 95,7% το 2019) που έχει τεθεί ως Ευρωπαϊκός στόχος στο στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Ειδικότερος στόχος τίθεται για τα παιδιά Ρομά, στα οποία η παρακολούθηση τυπικής προσχολικής εκπαίδευσης είναι σε χαμηλότερο επίπεδο. Συγκεκριμένα, σε εναρμόνιση και με την Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, τίθεται ως στόχος τουλάχιστον το 75% των παιδιών Ρομά ηλικίας άνω των 3 ετών να συμμετέχουν σε τυπική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα.

Πίνακας Σφάλμα! Δεν υπάρχει κείμενο καθορισμένου στυλ στο έγγραφο..2: Ποσοτικοί στόχοι για την πρόσβαση σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα

Δείκτης	Πιο πρόσφατη τιμή (έτος)	Στόχος για το 2025	Στόχος για το 2030
Ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό που λαμβάνουν τυπική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (ECEC) ηλικίας κάτω των 3 ετών	31,65 (2019)		48%
Ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικό αποκλεισμό που λαμβάνουν τυπική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (ECEC) ηλικίας από 3 ετών έως την ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης ¹	95,7 (2019)	>96	>96 ²
Ποσοστό παιδιών Ρομά άνω των 3 ετών στην τυπική προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα (ECEC) ³	69 (2016)	>72	>75 ³

Πηγές: ¹ Eurostat, EU SILC. ² Ψήφισμα του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030). ³ Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (2021-2030).

Στους ποιοτικούς στόχους για την πρόσβαση σε προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα περιλαμβάνονται:

- **Αύξηση θέσεων πρώιμης φροντίδας για βρέφη και νήπια από 2 μηνών έως 2,5 ετών**, με σκοπό την αύξηση της δυναμικότητας του συστήματος παροχής προσχολικής φροντίδας και την περαιτέρω ενίσχυση της πρόσβασης των παιδιών σε ανάγκη στη συγκεκριμένη υπηρεσία. Ορόσημο αποτελεί η δημιουργία 50 χιλ. νέων θέσεων για παιδιά έως το 2024.
- **Εφαρμογή του προγράμματος «Κυψέλη»**, με σκοπό να ενισχυθεί η ποιότητα της προσχολικής αγωγής μέσα από την ανάπτυξη και την εφαρμογή ενιαίου και καθολικού εκπαιδευτικού προγράμματος έτσι ώστε να διασφαλιστεί η γνωστική ανάπτυξη βρεφών και νηπίων, σύμφωνα με τη Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ, της 14^{ης} Μαΐου 2019 («High Quality Early Childhood Education and Care Systems»).
- **Εφαρμογή πιλοτικού προγράμματος πρώιμης παρέμβασης για παιδιά με αναπηρίες**, με ορόσημο την κάλυψη 1450 παιδιών έως το 2025.

7.4 Στόχοι για την πρόσβαση σε εκπαίδευση και σχολικές δραστηριότητες

Σχετικά με την πρόσβαση στην υποχρεωτική και τη λυκειακή εκπαίδευση, σημαντική πρόκληση παραμένει η μειωμένη συμμετοχή και οι χαμηλές μέσες σχολικές επιδόσεις από παιδιά που ανήκουν σε ομάδες στόχου (Πίνακας Σφάλμα! Δεν υπάρχει κείμενο καθορισμένου στυλ στο έγγραφο.3). Σχετικά με τις ανισότητες στις μαθησιακές επιδόσεις, θεσπίζονται στόχοι για ενίσχυση των μαθησιακών επιδόσεων των

μαθητών με χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση. Ειδικότερα, οι στόχοι αφορούν την αύξηση του ποσοστού μαθητών που σημειώνουν υψηλές επιδόσεις, τη μείωση του ποσοστού μαθητών που σημειώνουν χαμηλές επιδόσεις και την αύξηση της μέσης βαθμολογίας της συγκεκριμένης κατηγορίας μαθητών, με βάση το πρόγραμμα PISA του ΟΟΣΑ.

Ιδιαίτερη μέριμνα απαιτείται για την εξασφάλιση της συμμετοχής των παιδιών που είναι πρόσφυγες - μετανάστες ή Ρομά στην εκπαίδευση. Ειδικότερα, τίθεται ως στόχος το ποσοστό παιδιών Ρομά ηλικίας 5-17 ετών που είναι μέλη νοικοκυριών και είναι εγγεγραμμένα στην εκπαίδευση να ανέλθει σε τουλάχιστον 75% το 2030 (από 69% το 2016). Επίσης, σε συνοχή με την Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά, τίθεται ως στόχος το ποσοστό ατόμων που είχαν την αίσθηση διάκρισης εξαιτίας του ότι είναι Ρομά όταν βρίσκονταν στο σχολείο να υποχωρήσει σε κάτω του 15%, από 20% το 2016. Τέλος, για τα παιδιά προσφύγων - μεταναστών, τίθεται στόχος όλα τα παιδιά της συγκεκριμένης κατηγορίας (από 42% το 2020) να είναι εγγεγραμμένα στην τυπική εκπαίδευση.

Πίνακας Σφάλμα! Δεν υπάρχει κείμενο καθορισμένου στυλ στο έγγραφο.3:
Ποσοτικοί στόχοι για την πρόσβαση σε εκπαίδευση και σχολικές δραστηριότητες

Δείκτης	Τελευταία διαθέσιμη τιμή (έτος)	Στόχος για το 2025	Στόχος για το 2030
Ποσοστό των μαθητών που βρίσκονται στο χαμηλότερο τεταρτημόριο του δείκτη οικονομικής, κοινωνικής και πολιτισμικής κατάστασης (ESCS) του Προγράμματος PISA στην Ελλάδα και σημειώνουν επιδόσεις στο πρώτο τεταρτημόριο μεταξύ μαθητών από όλες τις χώρες.	19,5 (2018) ¹	>30	>46,6 ²
Ποσοστό 15 χρόνων μαθητών με χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση που σημειώνουν χαμηλές επιδόσεις (αποτυγχάνουν να φτάσουν το επίπεδο 2 στην κλίμακα PISA) στην κατανόηση κειμένου, τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες	19,9 (2018) ¹	<17	<15 ³
Βαθμολογία στο πρόγραμμα PISA για τους 15χρονους μαθητές με χαμηλή κοινωνικοοικονομική κατάσταση	-	-	>525,6 ²
Ποσοστό παιδιών Ρομά ηλικίας υποχρεωτικής εκπαίδευσης που είναι εγγεγραμμένα στην εκπαίδευση, μέλη νοικοκυριών, 5-17 ετών	69 (2016)	>72	>75 ⁴
Ποσοστό ατόμων που είχαν την αίσθηση διάκρισης εξαιτίας του ότι είναι Ρομά κατά τα 5 τελευταία έτη, όταν βρίσκονταν στο σχολείο ως γονέας ή μαθητής, ερωτηθέντες 16(+)	20 (2016)	<18	<15 ⁴
Ποσοστό παιδιών Ρομά από την ηλικία των 4 ετών μέχρι την ηλικία έναρξης της υποχρεωτικής πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης που παρακολουθούν την προσχολική εκπαίδευση, μέλη νοικοκυριών	28 (2016)	>31	>35 ⁴
Ποσοστό παιδιών προσφύγων και μεταναστών εγγεγραμμένων στην τυπική εκπαίδευση	42 (2020)	100	100 ²

Πηγές: ¹ OECD PISA. ² UNICEF Country Programme Documents. ³ Ψήφισμα του Συμβουλίου περί στρατηγικού πλαισίου για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με στόχο τον Ευρωπαϊκό Χώρο Εκπαίδευσης και πέραν αυτού (2021-2030). ⁴ Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (2021-2030).

Στους ποιοτικούς στόχους και ορόσημα περιλαμβάνονται:

- **Διασφάλιση διασυνδεσιμότητας στο internet** για μαθητές σε απομακρυσμένες περιοχές, με στόχο τη μείωση του ψηφιακού χάσματος και ορόσημο ολοκλήρωσης το 2023.
- **Θέσπιση προγράμματος επαγγελματικής ανάπτυξης πριν την ανάληψη υπηρεσίας** σε ζητήματα εκπαιδευτικής μεθοδολογίας και συμπεριληπτικής εκπαίδευσης για μελλοντικούς εκπαιδευτικούς στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση

- **Επιμόρφωση εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής**, ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού και ειδικού βοηθητικού προσωπικού και στελεχών της εκπαίδευσης.
- **Επιμόρφωση εκπαιδευτικών** που έχουν προσληφθεί σε σχολικές μονάδες που φοιτούν παιδιά μεταναστών, προσφύγων, ρομά, μαθητών ΕΚΟ
- **Περαιτέρω ανάπτυξη προσβάσιμου εκπαιδευτικού υλικού** γενικής και ειδικής αγωγής

7.5 Στόχοι για την πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη

Στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, προτείνεται η θέσπιση ποσοτικών δεικτών που αφορούν τη μείωση των ανεκπλήρωτων ιατρικών και οδοντιατρικών αναγκών για παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας (Πίνακας Σφάλμα! Δεν υπάρχει κείμενο καθορισμένου στυλ στο έγγραφο.4). Ειδικότερα, προτείνεται να θεσπιστεί ως στόχος η μείωση του ποσοστού παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας με ανεκπλήρωτες ιατρικές και οδοντιατρικές ανάγκες σε 2,0% το πολύ το 2030, από 4,5% και 6,0% αντίστοιχα το 2017 (έναντι 3,0% και 2,5% κατά μέσο όρο στην ΕΕ).

Πίνακας Σφάλμα! Δεν υπάρχει κείμενο καθορισμένου στυλ στο έγγραφο.4: Ποσοτικοί στόχοι για την πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη

Δείκτης	Ιστορική τιμή (έτος)	Υφιστάμενη κατάσταση (έτος)	Τιμή στην ΕΕ	Στόχος για το 2025	Στόχος για το 2030
Ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας με ανεκπλήρωτες οδοντιατρικές ανάγκες	-	6,0 (2017)	2,5 (2017)	4,0	2,0
Ποσοστό παιδιών σε κίνδυνο φτώχειας με ανεκπλήρωτες ιατρικές ανάγκες	-	4,5 (2017)	3,0 (2017)	3,2	2,0

Πηγή δεδομένων: Eurostat, EU SILC. Οι στόχοι είναι προς επιβεβαίωση από τα αρμόδια υπουργεία.

Σχετικά με τη βελτίωση της ποιότητας πρόσβασης παιδιών σε ανάγκη σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, βασική επιδίωξη αποτελούν η δημιουργία και η ενίσχυση σταθερών και κινητών υποδομών υγείας. Ειδικότερα, ορίζονται οι εξής ποιοτικοί στόχοι και ορόσημα:

- **Δημιουργία κινητών μονάδων για την παροχή παιδιατρικών, οφθαλμολογικών και οδοντιατρικών υπηρεσιών, για παιδιά που διαβούν σε μη αστικές, απομακρυσμένες περιοχές**, με ορόσημο την αγορά των μισών μονάδων έως το 2024 και την ολοκλήρωσή τους το 2027.
- **Δημιουργία κινητών μονάδων για την παροχή πρωτοβάθμιας υγείας για ασυνόδευτους ανηλίκους**, εντός του 2022
- **Ανάπτυξη Κέντρων Ημέρας για την υποστήριξης ανηλίκων προσφύγων με προβλήματα ψυχικής υγείας**, με ορόσημο τη λειτουργία 4 κέντρων στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη έως το 2030.

7.6 Στόχοι για την πρόσβαση σε υγιεινή διατροφή

Στον τομέα της πρόσβασης σε υγιεινή διατροφή, τίθενται δυο στόχοι που αφορούν την παχυσαρκία, σε συνοχή με άλλα σχετικά σχέδια και προγράμματα (Πίνακας 7.5). Ειδικότερα, με βάση το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Υγεία αλλά και την προγραμματισμένη εκπόνηση Σχεδίου Δράσης για την αντιμετώπιση της παιδικής παχυσαρκίας για τα «παιδιά σε ανάγκη», στο πλαίσιο του Μέσου Τεχνικής

Υποστήριξης ("TSI"), το ποσοστό παχύσαρκων παιδιών προβλέπεται να υποχωρήσει κάτω του 10% έως το 2030, από 25% το 2017. Αντίστοιχα, το ποσοστό υπέρβαρων ή παχύσαρκων παιδιών (2 έως 14 ετών) προβλέπεται στο εθνικό πρόγραμμα της UNICEF να υποχωρήσει κάτω από 24,5% το 2030, από 37,5% το 2019. Επιπλέον, δεδομένης της σημασίας που έχει ο θηλασμός με μητρικό γάλα για την μετέπειτα ανάπτυξη των παιδιών, τίθεται ως στόχος το ποσοστό των νέων μητέρων που θήλασαν με μητρικό γάλα για 6 μήνες ή περισσότερο να αυξηθεί σε τουλάχιστον το 50% το 2030, από 36,6% το 2019.

Πίνακας Σφάλμα! Δεν υπάρχει κείμενο καθορισμένου στυλ στο έγγραφο..5:
Ποσοτικοί στόχοι για την πρόσβαση σε υγιεινή διατροφή

Δείκτης	Πιο πρόσφατη τιμή (έτος)	Στόχος για το 2025	Στόχος για το 2030
Ποσοστό παχύσαρκων παιδιών	25 (2017)	<18	<10 ¹
Ποσοστό υπέρβαρων ή παχύσαρκων παιδιών (2 έως 14 ετών)	37,5 (2019)	<30	<24,5 ²
Ποσοστό νέων μητέρων που θήλασαν με μητρικό γάλα για 6 μήνες ή περισσότερο	36,6 (2019) ³	>40	>50 ⁴

Πηγές: ¹ Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τη Δημόσια Υγεία. ² UNICEF Country Programme Documents. ³ Εθνική Έρευνα Υγείας. ⁴ Προς επιβεβαίωση από τα αρμόδια υπουργεία.

Οι στόχοι για βελτίωση της ποιότητας της πρόσβασης σε υγιεινή διατροφή προέρχονται από την υλοποίηση σχετικών προγραμμάτων:

- **Πρόληψη παιδικής παχυσαρκίας** μέσα από την υλοποίηση του προγράμματος "Σπύρος Δοξιάδης"
- **Προαγωγή του μητρικού θηλασμού** μέσα από το πρόγραμμα "Φιλικά προς τα Βρέφη Νοσοκομεία"
- **Πρωώθηση της ισορροπημένης διατροφής** στην παιδική και εφηβική ηλικία μέσα από την εφαρμογή δράσεων στα σχολεία

7.7 Στόχοι για την πρόσβαση σε στέγαση

Στον τομέα της στέγασης, προκρίνονται τέσσερις ποσοτικοί στόχοι. Ειδικότερα, τίθεται ως στόχος η μείωση του ποσοστού υπερβολικής επιβάρυνσης από το κόστος στέγασης για τα παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας σε 60% το πολύ το 2030, από 84,0% το 2020 και 93,2% το 2015 (έναντι 31,7% το 2020 στην ΕΕ). Αντίστοιχα, τίθεται στόχος το ποσοστό σοβαρής στέρησης στέγασης για παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας να υποχωρήσει σε 14% το 2030, από 18,1% το 2020 (έναντι 14,0% στην ΕΕ). Ειδικά για τα παιδιά Ρομά, τίθεται στόχος για μείωση του ποσοστού ατόμων που διαβιούν σε στέρηση αναφορικά με τις συνθήκες στέγασης σε κάτω του 28%, από 37% το 2016. Τέλος, καταργείται επί της ουσίας η ιδρυματική φροντίδα, καθώς τίθεται ως στόχος ο μηδενισμός του αριθμού των παιδιών που διαβιούν σε ιδρυματική φροντίδα έως το 2030 (Πίνακας 7.6).

Πίνακας Σφάλμα! Δεν υπάρχει κείμενο καθορισμένου στυλ στο έγγραφο.6:
Ποσοτικοί στόχοι για την πρόσβαση σε στέγαση

Δείκτης	Ιστορική τιμή (έτος)	Υφιστάμενη κατάσταση (έτος)	Τιμή στην ΕΕ	Στόχος για το 2025	Στόχος για το 2030

Ποσοστό υπερβολικής επιβάρυνσης από το κόστος στέγασης για τα παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας	93,2 (2015) ¹	84,0 (2020) ¹	31,7 (2020) ¹	<75	<60 ³
Ποσοστό σοβαρής στέρησης στέγασης για παιδιά σε κίνδυνο φτώχειας	13,7 (2015) ¹	18,1 (2020) ¹	14,0 (2019) ¹	<16	<14 ³
Ποσοστό ατόμων Ρομά που διαβιούν σε στέρηση αναφορικά με τις συνθήκες στέγασης (ζουν σε κατοικία που είναι πολύ σκοτεινή ή που έχει διαρροή στέγης/υγρούς τοίχους και/ή δάπεδα, χωρίς μπανιέρα/ντους, χωρίς εσωτερική τουαλέτα)	-	37 (2016)	-	<33	<28 ²
Αριθμός παιδιών που διαβιούν σε ιδρυματική φροντίδα	-	1425 (4/1/2022)	-	0	0 ³

Πηγές: ¹ Eurostat, EU SILC. ² Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά (2021-2030). ³ Προς επιβεβαίωση από τα αρμόδια υπουργεία.

Βασική επιδίωξη του Εθνικού Σχεδίου Δράσης αποτελεί η ενίσχυση της προσφοράς δομών και κατοικιών για τη στέγαση παιδιών σε ανάγκη. Σε αυτό το πλαίσιο, ορίζονται οι εξής ποιοτικοί στόχοι και ορόσημα:

- **Ανάπτυξη δομών ημιαυτόνομης διαβίωσης εφήβων** (200 έφηβοι έως το 4^ο τρίμηνο του 2024), επεκτείνοντας τη δράση στο σύνολο της χώρας μέχρι το 2027
- **Ανάπτυξη Ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας παιδιών προς αναδοχή**, σε όλες της Περιφέρειες της χώρας
- **Αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου ίδρυσης και λειτουργίας μονάδων παιδικής προστασίας**, εντός του 2022
- **Ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης της εφαρμογής προϋποθέσεων ίδρυσης και λειτουργίας μονάδων παιδικής προστασίας και φροντίδας**
- **Θεσμοθέτηση πλαισίου προδιαγραφών για τη λειτουργία δομών φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων**, εντός του 2022
- **Τοποθέτηση όλων των παιδιών με αναπηρία με ποσοστό υψηλότερο του 67% ή σοβαρή ψυχική νόσο στη φροντίδα επαγγελματιών αναδόχων** (αφορά 160 παιδιά)

8. ΜΕΤΡΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η Ενότητα αυτή περιλαμβάνει στο 8.1 υφιστάμενα και στο 8.2 προγραμματισμένα μέτρα πολιτικής. Τα μετρα που διαμορφώνουν το υποστηρικτικό πλαίσιο πολιτικής, παρατίθενται αναλυτικά στην Ενότητα 9(Τα μέτρα πολιτικής αναλύονται στα επισυναπτόμενα excel 8.1^{xiii}, 8.2^{xiv} και 9^{xv}, σχετικές πληροφορίες ανά Υπουργείο⁴⁸)

⁴⁸ Πληροφορίες ανά Υπουργείο σε υπερασύνδεση.:

- [Υπουργείο Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων](#)
- [Υπουργείο Εσωτερικών](#)

8.1. Προσδιορισμός των υφιστάμενων μέτρων πολιτικής

Προσχολική αγωγή και φροντίδα (Πίνακας excel 8.1.1 στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ): για το σύνολο των «παιδιων σε ανάγκη», η πρόσβαση στην προσχολική αγωγή και φροντίδα πραγματοποιείται μέσω της παροχής θέσεων φροντίδας και φιλοξενίας βρεφών, νηπίων και παιδιών σε δομές (βρεφικοί, βρεφονηπιακοί και παιδικοί σταθμοί ολοκληρωμένης φροντίδας) (βλέπε και Ενότητα 9.1.3.). Η εν λόγω υπηρεσία παρασχέθηκε μέσω του προγράμματος Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής μέχρι την τρέχουσα χρονική στιγμή. Το πρόγραμμα αυτό είχε στόχευση, λογική και σκοπιμότητα τη διευκόλυνση της πρόσβασης των μητέρων στην αγορά εργασίας και λήγει εντός του 2022. Ωστόσο ανασχεδιάζεται η παροχή της συγκεκριμένης υπηρεσίας ώστε να λάβει έναν αμιγώς παιδοκεντρικό χαρακτήρα και να απηχεί την πάγια και εδραιωμένη αντίληψη του ότι η παροχή ποιοτικής και εξειδικευμένης προσχολικής αγωγής στα παιδιά, ιδίως στην πρώιμη φάση της ζωής τους, αποτελεί πρωτίστως θεμελιώδες δικαίωμά τους αλλά και επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο και τρόπο ουσιαστικής διάσπασης του διαγενεακού κύκλου της φτώχειας – ειδικότερες αναλύσεις στην υπο-ενότητα 8.2.1. Παράλληλα, συνεχίζεται η λειτουργία βρεφονηπιακών σταθμών από τον ΟΑΕΔ για τα παιδιά των δικαιούχων παροχών του καθώς και πρόγραμμα του Υπουργείου Παιδείας για την ενσωμάτωση της Αγγλικής γλώσσας στο πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου. Ειδικότερα για τα παιδιά που διαβιούν σε δομές φιλοξενίας αιτούντων άσυλο, λειτουργούν χώροι φιλικόι προς το παιδί, όπου πραγματοποιείται πλήθος δράσεων για παιδιά προσχολικής ηλικίας καθώς και νηπιαγωγεία.

Εκπαίδευση (Πίνακας excel 8.1.2. στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ): ως προς την πρόσβαση στην εκπαίδευση, για το σύνολο των «παιδιών σε ανάγκη», επισημαίνεται η λειτουργία από τον ΟΑΕΔ επαγγελματικών σχολών μαθητείας, καθώς και η υλοποίηση ειδικών προγραμμάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων και προσανατολισμού στην εργασία, όπως η δράση αυτή είχε ήδη ενταχθεί στο πιλοτικό πρόγραμμα της Εγγύησης για το Παιδί. Παράλληλα, υλοποιούνται προγράμματα υποστηρικτικής διδασκαλίας σε όλες τις δομές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένων των Ενιαίων Επαγγελματικών Λυκείων, ενώ ευρύτερα προβλέπεται η ψυχοκοινωνική υποστήριξη των μαθητών των σχολικών μονάδων σε όλες τις βαθμίδες υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Ειδικότερα για τα παιδιά πρόσφυγες, μετανάστες και Ρομά, υλοποιούνται δράσεις ένταξης στην εκπαίδευση και υποστήριξης της συστηματικής φοίτησης. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η ένταξη μη ελληνόφωνων παιδιών στην εκπαίδευση πραγματοποιείται μέσω των Τάξεων Υποδοχής (Ζώνες Εκπαιδευτικής

-
- [Υπουργείο Παιδείας](#)
 - [Υπουργείο Υγείας](#)
 - [Υπουργείο Μετανάστευσης & Ασύλου](#)
 - [Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη](#)
 - [Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού](#)
 - [Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων](#)
 - [Υπουργείο Δικαιοσύνης](#)
 - [Υπουργείο Οικονομικών](#)

Προτεραιότητας/ΖΕΠ), ενώ ειδικά για παιδιά αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες ιδρύονται Δομές Υποδοχής και Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ) ανάλογα με τις κατά τόπους ανάγκες και παράλληλα λειτουργούν προγράμματα μη τυπικής εκπαίδευσης. Επιπρόσθετα, πραγματοποιούνται ειδικές υποστηρικτικές παρεμβάσεις σε κοινότητες Ρομά.

Παράλληλα, για την υποστήριξη μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες προβλέπονται προγράμματα εξειδικευμένης υποστήριξης μέσω θεσμών που διευκολύνουν την ενταξιακή εκπαίδευση, όπως παράλληλες στηρίξεις, Τμήματα Ένταξης, Ενισχυτική Διδασκαλία, υποστήριξη από ειδικό νοσηλευτικό ή επιστημονικό προσωπικό, αλλά και μέσω της λειτουργίας των Σχολικών Μονάδων Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, καθώς και μέσω της διευκόλυνσης της μεταφοράς τους προς τις σχολικές μονάδες.

Εξωσχολικές δραστηριότητες (Πίνακας excel 8.1.3. στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ): τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (ΚΔΑΠ) παρέχουν ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες φροντίδας σε παιδιά. Ειδικά κέντρα λειτουργούν για παιδιά με αναπηρίες (ΚΔΑΠΑμεΑ) προσφέροντας δημιουργική απασχόληση παιδιών και εφήβων με σκοπό την κοινωνική ένταξη των ωφελούμενων και την αποφυγή ιδρυματοποίησής τους. Παράλληλα, η πρόσβαση σε εξωσχολικές δραστηριότητες εξασφαλίζεται από τη λειτουργία κατασκηνωτικών προγραμμάτων για παιδιά, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρία και των παιδιών Ρομά καθώς και δράσεις ενίσχυσης της επαφής των παιδιών με τον πολιτισμό, μεταξύ άλλων, μέσω επιδοτήσεων για την αγορά βιβλίων.

Υγειονομική περίθαλψη (Πίνακας excel 8.1.4α στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ): προβλέπεται η πρόσβαση ανασφάλιστων παιδιών στο δημόσιο σύστημα υγείας με την χρήση του Α.Μ.Κ.Α. καθώς και δωρεάν πρόγραμμα εμβολιασμών σε όλα τα παιδιά. Επιπρόσθετα, προβλέπεται σειρά δράσεων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του μαθητικού πληθυσμού στο πλαίσιο της αγωγής υγείας, ενώ στον ευρύτερο τομέα της πρόληψης, λειτουργεί το Εθνικό Πρόγραμμα Προληπτικού Ελέγχου Νεογνών. Παράλληλα, στα ΚΥΤ/ΚΕΔΝ παρέχεται εμβολιαστική κάλυψη και πρωτοβάθμια ιατρική περίθαλψη στα παιδιά.

Ειδικότερα, ως προς **την ψυχική υγεία** (Πίνακας excel 8.1.4β στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ): λειτουργούν δομές υποστήριξης παιδιών και εφήβων (παιδοψυχιατρικές υπηρεσίες, κέντρα ψυχικής υγείας, κέντρα ημέρας, ξενώνες, κινητές μονάδες), δράσεις τηλεψυχιατρικής για τις απομακρυσμένες περιοχές καθώς και εξειδικευμένες δομές (π.χ. πρόσφυγες μετανάστες/ παιδιά με αυτισμό κ.λπ) για συγκεκριμένες ομάδες με στόχο την προαγωγή της ψυχικής υγείας.

Υγιεινή διατροφή (Πίνακας excel 8.1.5. στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ): πραγματοποιείται η παροχή σχολικών γευμάτων σε μαθητές Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης («Σχολικά Γεύματα») σε προεπιλεγμένα σχολεία⁴⁹ και διανομή φρούτων, λαχανικών και γάλακτος σε συγκεκριμένα σχολεία σε αστικές περιοχές («Σχολικό Πρόγραμμα»). Παράλληλα προβλέπονται δράσεις για την προώθηση της ισορροπημένης διατροφής,

⁴⁹ Ο συνολικός αριθμός ημερήσιων γευμάτων και των Δήμων που εντάσσονται στο πρόγραμμα καθορίζονται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και τον ΟΠΕΚΑ, ενώ ο προσδιορισμός των σχολικών μονάδων καθορίζεται με Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων και Παιδείας και Θρησκευμάτων..

εξειδικευμένες ανά ηλικιακή ομάδα καθώς και δράσεις που προάγουν τον μητρικό θηλασμό. Ειδικότερα, για τα παιδιά που μένουν σε ΚΥΤ/ΚΕΔΝ παρέχεται καθημερινή σίτιση προσαρμοσμένη στις ειδικές τους ανάγκες.

Στέγαση (Πίνακας excel 8.1.6 στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ): : ειδικότερα μέτρα έχουν ληφθεί για την προσωρινή μετεγκατάσταση των Ρομά. Επίσης, προβλέπεται η προσωρινή διαμονή αιτούντων άσυλο σε ΚΥΤ/ΚΕΔΝ και σε Δομές Προσωρινής Υποδοχής & Φιλοξενίας, ενώ ειδικά προγράμματα προβλέπονται για την στέγαση ευάλωτων ομάδων (ΕΣΤΙΑ) και παιδιών προσφύγων σε οικογένειες (HELIOS). Παράλληλα, έχει δημιουργηθεί ειδικό σύστημα φιλοξενίας για ασυνόδευτους ανηλίκους καθώς και Εθνικός Μηχανισμός επείγουσας ανταπόκρισης για ασυνόδευτους ανήλικους σε επισφαλείς συνθήκες διαβίωσης, η οποία υποστηρίζεται μεταξύ άλλων από 2 δομές Επείγουσας Φιλοξενίας. Επιπλέον, προβλέπεται σειρά δράσεων (ρυθμιστικά μέτρα αλλά και πανελλαδική καμπάνια ενημέρωσης για την αναδοχή), οι οποίες αποσκοπούν στην έξοδο των παιδιών από τις δομές ιδρυματικού τύπου και τη διαβίωση τους σε άλλα πλαίσια εναλλακτικής φιλοξενίας και φροντίδας. Τέλος, λειτουργούν Ξενώνες Φιλοξενίας για κακοποιημένες γυναίκες και τα παιδιά τους, για τα οποία διενεργείται ετήσια καταγραφή των ειδικών αναγκών τους.

8.2 Προσδιορισμός των προγραμματισμένων μέτρων πολιτικής

Όλες οι έρευνες και μελέτες που αναφέρονται στα προηγούμενα κεφάλαια, όπως οι έρευνες της EU-SILC και της ΕΛΣΤΑΤ, η μελέτη Deep Dive της UNICEF (η σχετική μελέτη σας έχει αποσταλεί από τη UNICEF), η μελέτη του IOBE^{xvi}, η Εθνική Έρευνα Υγείας (2019) και λοιπές συγκλίνουν στην αναγκαιότητα λήψης εξειδικευμένων μέτρων για τις παρακάτω ευάλωτες ομάδες παιδιών (οι οποίες προσδιορίζονται αναλυτικά στην Ενότητα 4 του ΕΣΔ)

8.2.1. Όλες οι ομάδες των «παιδιών σε ανάγκη

Για το σύνολο των παιδιών σε ανάγκη, όπως η ομάδα αυτή ορίζεται στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Εγγύησης, προβλέπονται δράσεις σχετικές με την *προσχολική αγωγή*, την *εκπαίδευση* και τις *εξωσχολικές δραστηριότητες*, την *ψυχοκοινωνική υποστήριξη* και την *υγιεινή διατροφή*. Συγκεκριμένα, σχετικά με την *προσχολική αγωγή* (Πίνακας excel 8.2.1. στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), προβλέπεται η αναμόρφωση του συστήματος πρόσβασης μέσω της υλοποίησης του Προγράμματος «Κυψέλη», καλύπτοντας πρωτίστως τα παιδιά της κατηγορίας αυτής. Το Πρόγραμμα στοχεύει στην αναδιαμόρφωση των προσφερόμενων υπηρεσιών από βρεφονηπιακούς σταθμούς με επικέντρωση στη ανάπτυξη και συμπερίληψη ενιαίου και καθολικού εκπαιδευτικού προγράμματος σε όλους τους δημόσιους και ιδιωτικούς σταθμούς της χώρας για βρέφη και παιδιά ηλικίας 2,5 μηνών έως 4 ετών. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα σχεδιάζεται και προσαρμόζεται ώστε να ανταποκρίνεται στις μαθησιακές ανάγκες των παιδιών, αναπτύσσοντας της δεξιότητες και ικανότητές τους, προσαρμοσμένο στην ηλικία τους, να διευκολύνει τους παιδαγωγούς ώστε να είναι σε θέση να διαγνώσουν έγκαιρα τυχόν αδυναμίες ή αναπηρίες των παιδιών. Ο σχεδιασμός του προγράμματος δομείται στο τρίπτυχο παιδί, παιδαγωγός, οικογένεια που διαλειτουργεί με κέντρο το παιδί. Στο παιδί δίνεται η ευκαιρία της επαφής με τη γνώση με την ανάπτυξη της εμπειρίας και του πειραματισμού, μέσω

του παιχνιδιού και της επαφής με τη φύση, ενώ ταυτόχρονα καλλιεργείται η φιλαναγνωσία και η κοινωνικοποίηση. Ο ρόλος του παιδαγωγού συνίσταται στην ενίσχυση των μαθησιακών λειτουργιών των παιδιών καθώς και την παρατήρηση των ανταποκρίσεων του παιδιού στις δραστηριότητες του προγράμματος, αναπτύσσοντας παράλληλα σχέσεις συνεργασίας με τους γονείς σε θέματα υγιεινής διατροφής, ύπνου, παιχνιδιού κοινωνικών συναναστροφών, διαπολιτισμικότητας και διαφορετικότητας. Ως προς τον προσδιορισμό της ταυτότητας των ωφελουμένων εφαρμόζονται κριτήρια της έντασης της φτώχειας των παιδιών, ενδεικτικά αναφέρονται παιδιά μονογονεϊκών οικογενειών ή πολυμελών οικογενειών καθώς και παιδιά οικογενειών που απειλούνται από τον κίνδυνο φτώχειας, παιδιά ΑμεΑ. Είναι σημαντικό να επισημανθεί η νέα στόχευση στα «παιδιά σε ανάγκη», υπό το πρίσμα και κατά τα ειδικότερα οριζόμενα στη Σύσταση του Συμβουλίου για την Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το παιδί, και η παροχή του δικαιώματος πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες προσχολικής φροντίδας σε ευάλωτα παιδιά. Παράλληλα, στο πλαίσιο διακριτής δράσης, σχεδιάζεται και η δημιουργία 50 χιλιάδων νέων θέσεων στις ανωτέρω δομές προσχολικής αγωγής.

Ειδικότερα, σχετικά με την *εκπαίδευση και τις εξωσχολικές δραστηριότητες* (Πίνακας excel 8.2.2. στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ) και με ειδικότερο με στόχο την εξοικείωση των παιδιών σε προγράμματα μαθηματικών, φυσικής και ρομποτικής, με έμφαση στη διάσταση του φύλου, προβλέπεται η δημιουργία Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών (STEM). Παράλληλα, προγραμματίζονται δράσεις, οι οποίες αποσκοπούν στη βελτίωση της απόδοσης των μαθητών και περιλαμβάνουν τη διάθεση ηχητικών σχολικών ψηφιακών βιβλίων και την ενίσχυση ήπιων και άλλων δεξιοτήτων με έμφαση σε παιδιά από μειονεκτούσες ομάδες και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Επιπλέον, προβλέπονται δράσεις για την συμμετοχή μειονεκτούσων ομάδων παιδιών στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς (ενδεικτικά: συνδρομή σε γυμναστήρια, ωδεία, αθλητικούς και πολιτιστικούς συλλόγους, εισιτήρια για θέατρα, day camps-κατασκηνώσεις, κλπ), η υλοποίηση πολιτιστικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων απασχόλησης για παιδιά και νέους καθώς και καινοτόμες πολιτιστικές δράσεις για αποκλεισμένες -για διάφορους λόγους- ομάδες πληθυσμού (ανήλικοι παραβατικοί, κρατούμενοι-συμμετέχοντες σε Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, μακροχρόνια ασθενείς σε νοσοκομεία ή/και σε δομές αποκατάστασης, πρόσφυγες/μετανάστες σε κλειστές δομές φιλοξενίας κ.α.).

Στον τομέα *της υγείας* (Πίνακας 8.2.3. στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), σχεδιάζεται να διευρυνθεί το εθνικό πρόγραμμα προληπτικού ελέγχου νεογνών (ΕΠΠΕΝ) στα νεογνά και άλλων σπάνιων παθήσεων ή νοσογόνων καταστάσεων στο πλαίσιο της έγκαιρης διάγνωσης και διαχείρισης των παιδιών κατά τις πρώτες μέρες της ζωής. Τέλος σημαντική είναι η ανάπτυξη του θεσμού και των δομών οικογενειακού προγραμματισμού και φροντίδας μητέρας παιδιού για τα οποία προετοιμάζεται η έκδοση της σχετικής κανονιστικής πράξης.

Ως προς τη βελτίωση της *ψυχοκοινωνικής υποστήριξης* των «παιδιών σε ανάγκη» (Πίνακας excel 8.2.4. στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), προβλέπονται, ειδικά για τους εφήβους

που διαβιούν σε υποβαθμισμένες περιοχές της χώρας, δράσεις συμμετοχής τους σε δραστηριότητες στην κοινότητα καθώς και παροχή υπηρεσιών επαγγελματικού προσανατολισμού. Υπηρεσίες ψυχοκοινωνικής υποστήριξης με έμφαση στους νέους παρέχονται και ως συνοδευτικά μέτρα στο πλαίσιο του προγράμματος ΤΕΒΑ ενώ, παράλληλα, προγραμματίζεται η ενίσχυση των υπηρεσιών ψυχικής υγείας για παιδιά και εφήβους.

Τέλος, ως προς τη βελτίωση της πρόσβασης στην *υγιεινή διατροφή*, επισημαίνεται ο προγραμματισμός της κατάρτισης Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την αντιμετώπιση της παιδικής παχυσαρκίας για τα «παιδιά σε ανάγκη» (Πίνακας excel 8.2.5 στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ). Επιπροσθέτως, στο μητρικό θηλασμό σχεδιάζεται η έκδοση Υπουργικών αποφάσεων για τις τράπεζες μητρικού γάλακτος στο πλαίσιο των νεογνολογικών μονάδων των νοσοκομείων, η διαμόρφωση μητρών επαγγελματιών υγείας για την προώθηση του μητρικού θηλασμού, η έκδοση ΚΥΑ για τη διαμόρφωση χώρων θηλασμού και σε φορείς αρμοδιότητας άλλων υπουργείων και σε χώρους εργασίας καθώς και η οργάνωση παρέμβασης για τις φιλικές κοινότητες στην προαγωγή του μητρικού θηλασμού.

8.2.2. Παιδιά που διαβιούν σε μη αστικές, απομακρυσμένες, αγροτικές και ορεινές περιοχές

Για τα παιδιά που διαβιούν σε μη αστικές, απομακρυσμένες αγροτικές και ορεινές περιοχές, προγραμματίζονται δράσεις που βελτιώνουν την πρόσβαση σε *υπηρεσίες εκπαίδευσης* (Πίνακας excel 8.2.6. στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ) και συγκεκριμένα προτείνεται η διασφάλιση διασυνδεσιμότητας στο internet, καθώς και η διάθεση voucher για μετακινήσεις των παιδιών για εξειδικευμένες θεραπείες, ενώ, ειδικά για την Περιφέρεια Βόρειου Αιγαίου, προβλέπεται δράση για τη μεταφορά μαθητών.

Σχετικά με την *υγεία* (Πίνακας excel 8.2.7. στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ) προτείνεται η δημιουργία κινητών μονάδων, με κατάλληλο τεχνικό εξοπλισμό και στελέχωση, για την παροχή παιδιατρικών, οφθαλμολογικών και οδοντιατρικών υπηρεσιών στη νησιωτική Ελλάδα και τις υπόλοιπες ημι-ορεινές ηπειρωτικές περιοχές.

8.2.3 Παιδιά μετανάστες και παιδιά που έχουν μειονοτική ή εθνοτική καταγωγή (παιδιά Ρομά)

Για τα παιδιά μετανάστες και παιδιά Ρομά ή που έχουν μειονοτική ή εθνοτική καταγωγή, στο πλαίσιο βελτίωσης της *πρόσβασης στην προσχολική αγωγή* (Πίνακας 8.2.8. στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), προγραμματίζονται υποστηρικτικές δράσεις για τη φοίτηση στη δίχρονη υποχρεωτική προσχολική εκπαίδευση για ρομά και παιδιά από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.

Σχετικά με την υποχρεωτική *εκπαίδευση* (Πίνακας excel 8.2.9. στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), για τη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης και ολοκλήρωσης της ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης έχει προβλεφθεί υποστήριξη της συστηματικής φοίτησης μαθητών Ρομά και ευάλωτων κοινωνικών ομάδων στο σχολείο, δημιουργία/αναβάθμιση εκπαιδευτικού υλικού για την απόκτηση δεξιοτήτων

μαθητών προερχόμενων από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, Ρομά, πρόσφυγες και μετανάστες. Στον τομέα των εξωσχολικών δραστηριοτήτων προβλέπεται η ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης παιδιών Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις σε 5 Περιφέρειες (Δυτ. Μακεδονία, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος & Αττική).

Επιπροσθέτως προβλέπονται δράσεις πρόληψης, έγκαιρης ανίχνευσης και αντιμετώπιση της επιδημίας Covid-19 σε χώρους μεταναστών/ προσφύγων, μετακινούμενων πληθυσμών καθώς και μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην υγεία για τους Ασυνόδετους Ανηλίκους, μέσω της η λειτουργία Κινητών Μονάδων Πρωτοβάθμιας Υγείας Φροντίδας για Ασυνόδετους Ανηλίκους (Πίνακας excel 8.2.10 στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ). Τέλος, προβλέπεται η ανάπτυξη προγραμμάτων υγειονομικής υποστήριξης ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων στους οικισμούς και τις δομές διαβίωσής τους, με αναφορά σε παιδιά και εφήβους από οικισμούς Ρομά, προσφυγικές δομές, κ.λπ. (Νότιο Αιγαίο).

8.2.4. Παιδιά με αναπηρίες

Για τα παιδιά με αναπηρίες προβλέπονται δράσεις που βελτιώνουν την πρόσβασή τους στην προσχολική αγωγή και την εκπαίδευση και τη κοινωνική ζωή. Ειδικότερα, σχετικά με την *προσχολική αγωγή* (Πίνακας excel 8.2.11. στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), στο πλαίσιο «Μεταρρύθμιση του πλαισίου παρέμβασης στην παιδική ηλικία (ECI) για παιδιά με αναπηρία» προβλέπεται η παροχή Τεχνικής Βοήθειας (DG Reform – Technical Support Instrument) για την εκτίμηση επιπτώσεων του νέου μοντέλου πρώιμης παρέμβασης στην Ελλάδα, την ανάλυση υφιστάμενων νομικών πλαισίων για την υποστήριξη μικρών παιδιών με αναπηρία, την ανάλυση των αναγκών των παρόχων υπηρεσιών πρώιμης παρέμβασης, τη σύνταξη Σχεδίου Δράσης για την υλοποίηση ποιοτικών υπηρεσιών πρώιμης παρέμβασης, την ανάπτυξη εξατομικευμένου πλάνου υποστήριξης παιδιών και οικογένειας, εκπαίδευσης του προσωπικού των παρόχων κ.λπ.. Παράλληλα, προβλέπεται πιλοτικό πρόγραμμα πρώιμης παρέμβασης για 1450 παιδιά με αναπηρία με την προσφορά κουπονιών για την παροχή εξατομικευμένων θεραπευτικών / εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Τέλος, για παιδιά με διαταραχές στο φάσμα του αυτισμού, προβλέπεται η συμμετοχή των Κέντρων Ημερήσιας Φροντίδας παιδιών στις ανωτέρω δράσεις πρώιμης παρέμβασης.

Σχετικά με την *εκπαίδευση* (Πίνακας excel 8.2.12. στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), προγραμματίζεται η υποστήριξη μαθητών ΑΜΕΑ στην Προσχολική και Α' βάρθμια Εκπαίδευση, μέσω της χρήσης Τεχνολογιών της Πληροφορίας & των Επικοινωνιών για Νηπιαγωγεία και Δημοτικά.

Προς το σκοπό της κοινωνικής ένταξης των παιδιών με αναπηρία, ορόσημο αποτελεί η προσφατη θεσμοθέτηση του Προσωπικού Βοηθού για άτομα με αναπηρία άνω των 16 ετών και η υλοποίηση του πιλοτικού προγράμματος «Προσωπικός Βοηθός για Άτομα με Αναπηρία» που θα συμβάλει καθοριστικά στην βελτίωση της ποιότητας ζωής τους, στην ενίσχυση της ανεξάρτητης διαβίωσής τους, την ισότιμη συμμετοχή τους στην κοινωνία και την πρόληψη της περιθωριοποίησης και ιδρυματοποίησής τους.

8.2.5. Παιδιά σε ιδρύματα

Για τα παιδιά, που διαμένουν σε ιδρύματα, προβλέπονται δράσεις που βελτιώνουν την πρόσβασή τους σε κατάλληλη στέγαση με την εφαρμογή πολιτικής για την πρόληψη και καταπολέμηση της αποιδρυματοποίησης, την ενίσχυση του θεσμού της αναδοχής και της εναλλακτικής φροντίδας στη κοινότητα, λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα και εργαλεία που αναπτύσσονται προς τούτο από το Πιλοτικό Πρόγραμμα Child Guarantee III Phase. (Πίνακας excel 8.2.13. στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ). Συγκεκριμένα, προγραμματίζεται για πρώτη φορά στη χώρα η λειτουργία του θεσμού της επαγγελματικής αναδοχής για παιδιά με αναπηρία άνω του 67%, με στόχο την αποιδρυματοποίηση τους και την ανάθεση της φροντίδας τους σε επαγγελματίες αναδόχους. Παράλληλα, προς το σκοπό της αποιδρυματοποίησης μέσω της παροχής εναλλακτικής φροντίδας στην κοινότητα, προβλέπεται η δημιουργία δομών ημιαυτόνομης διαβίωσης, στις οποίες θα εξασφαλίζεται η στέγαση και η παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών σε εφήβους που μέχρι πρότινος διαβιούσαν σε ιδρύματα, ενώ, προς τον ίδιο σκοπό, προγραμματίζονται δράσεις για την προώθηση του θεσμού της αναδοχής σε τέσσερις (4) Περιφέρειες. Ταυτόχρονα, με στόχο την πρόληψη της ιδρυματοποίησης, προβλέπεται η λειτουργία ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας παιδιών προς αναδοχή, ώστε να αποφευχθεί η μεταφορά τους σε ιδρυματική δομή, η επέκταση προγράμματος του πιλοτικού Child Guarantee που αφορά την ενίσχυση των υπηρεσιών σε επίπεδο Δήμου, ώστε να υποστηριχθούν αποτελεσματικά οι οικογένειες και να αποφευχθεί η απομάκρυνση από αυτές των παιδιών και η τοποθέτηση τους σε ιδρυματική φροντίδα. Τέλος, δύο νέες δράσεις αποσκοπούν στη βέλτιστη προετοιμασία του συστήματος για τη σταδιακή διακοπή λειτουργίας των ιδρυμάτων έως το 2030: η πρώτη συνιστά επέκταση προγράμματος του πιλοτικού Child Guarantee περιλαμβάνει ανάπτυξη μεθοδολογίας, κατευθυντηρίων γραμμών και εργαλείων για το κάθε παιδί και τον κάθε εργαζόμενο της δομής, έτσι ώστε για το μεν παιδί να ενισχυθεί η προοπτική της εξόδου του από τη δομή, για τον δε εργαζόμενο να γίνει η απαραίτητη κατάρτιση για την επαγγελματική του απορρόφηση σε θέση συναφή με την παιδική προστασία και σύμφωνη με την αποτύπωση των συστημικών αναγκών στον τομέα αυτό, μετά τη λήξη λειτουργίας της δομής. Η δεύτερη δράση συνίσταται σε στοχευμένη μεταρρύθμιση του συστήματος παροχής υπηρεσιών παιδικής προστασίας σε επίπεδο Κοινότητας. Συγκεκριμένα, προτείνεται, η λειτουργία ομάδας, η οποία θα ασχολείται αποκλειστικά με υποθέσεις παιδικής προστασίας, με παροχή ολιστικών υπηρεσιών επικεντρωμένων στις ανάγκες του παιδιού, από επαγγελματία, ο οποίος θα λειτουργεί για το παιδί ως πρόσωπο αναφοράς σε όλα τα στάδια της υπόθεσης του.

9. ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Ελλάδα διαθέτει ένα ευρύ φάσμα προγραμμάτων και επιδομάτων κοινωνικής πρόνοιας καθώς και ένα ολοκληρωμένο νομικό πλαίσιο πολιτικών, που υποστηρίζει τον ευάλωτο πληθυσμό. Το υποστηρικτικό πλαίσιο πολιτικής για την αντιμετώπιση των διαγενεακών κύκλων της φτώχειας και της μειονεξίας περιλαμβάνει κυρίως τέσσερις κατηγορίες μέτρων (υφιστάμενων και προγραμματισμένων).

Ειδικότερα:

9.1. Μέτρα που υποστηρίζουν την πρόσβαση των γονέων/κηδεμόνων σε επαρκείς πόρους

9.1.1. Σύστημα Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος (ΣΕΕΕ)

Πρόκειται ένα προνοιακό πρόγραμμα (Πίνακας excel 9.1.1 στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ): , που απευθύνεται σε νοικοκυριά, τα οποία διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας και συνδυάζει τρεις πυλώνες: α) εισοδηματική ενίσχυση, β) συμπληρωματικές κοινωνικές υπηρεσίες, παροχές και αγαθά και γ) δράσεις ενεργοποίησης για την ένταξη ή επανένταξη στην αγορά εργασίας. Συμπληρωματικά, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Επισιτιστικής και Βασικής Υλικής Συνδρομής (ΤΕΒΑ/FEAD) υποστηρίζει τους δικαιούχους του ΣΕΕΕ με τη διανομή τροφίμων και βασικών υλικών αγαθών, ενώ συνδυάζεται και με συνοδευτικά μέτρα τα οποία συμβάλλουν στην κοινωνική ενσωμάτωση των ωφελούμενων και υλοποιείται στο σύνολο της χώρας.

9.1.2. Άλλες πολιτικές/προγράμματα για την εισοδηματική ενίσχυση των οικογενειών με παιδιά (Πίνακας excel 9.1.2 στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ):

Α) Επίδομα παιδιού: στοχεύει στην οικονομική ενίσχυση ασθενέστερων οικονομικά οικογενειών, με επιπρόσθετες παροχές για οικογένειες με παιδιά με αναπηρία.

Β) Επίδομα γέννησης: πρόκειται για πρόγραμμα το οποίο στηρίζει τις νέες μητέρες οικονομικά με στόχο την παροχή κινήτρων για την απόκτηση παιδιών.

Γ) Επίδομα αναδοχής για τις οικογένειες που είναι εγγεγραμμένες στο Εθνικό Μητρώο Εγκεκριμένων Αναδόχων με σκοπό την κάλυψη των καθημερινών αναγκών των παιδιών στην ανάδοχη οικογένεια και τη στήριξη αυτής.

Δ)

Δ) Επίδομα για οικογένειες που ζουν σε υποβαθμισμένες ή/και ορεινές περιοχές παρέχει ενίσχυση εισοδήματος σε οικογένειες που ζουν σε ορεινές και μη προνομιούχες περιοχές.

Ε) Τα ολοκληρωμένα σχέδια τοπικών δράσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας θα προσφέρουν εξατομικευμένη υποστήριξη για τα παιδιά αλλά και για τους γονείς (συμβουλευτική, παραπομπές και παρακολούθηση αυτών), οργάνωση ημερίδων ευαισθητοποίησης, ανάπτυξη συμμετοχικών δραστηριοτήτων, δημιουργία δικτύου συνεργασίας με την τοπική κοινότητα κ.α..

ΣΤ) Επίδομα στέγασης (δεν αποσκοπεί στην εισοδηματική ενίσχυση οικογενειών αποκλειστικά) και δύο σχετικά με τη στέγαση επιδόματα για την αντιμετώπιση της επάρκειας της στέγασης (επίδομα θέρμανσης, Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο Ηλεκτρισμού).

9.1.3. Προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας

Σχετικά με την προώθηση της ένταξης στην αγορά εργασίας (Πίνακας excel 9.1.3.), το Πρόγραμμα «Εναρμόνιση Οικογενειακής και Επαγγελματικής Ζωής» διευκολύνει τον γονέα που έχει την επιμέλεια των παιδιών με παροχή υπηρεσιών φροντίδας και φύλαξης παιδιών σε δημόσιους και ιδιωτικούς βρεφικούς, βρεφονηπιακούς σταθμούς ολοκληρωμένης φροντίδας, παιδικούς σταθμούς και κέντρα δημιουργικής απασχόλησης. Ωστόσο, επίκειται ο ανασχεδιασμός του Προγράμματος όπως εκτέθηκε ανωτέρω ενώ το εν λόγω Πρόγραμμα θα λήξει εντός του 2022. Το Πρόγραμμα αυτό επεκτάθηκε πρόσφατα (Πρόγραμμα «Οικονομικής στήριξης οικογενειών, με παιδιά προσχολικής ηλικίας») στις οικογένειες των υπαλλήλων του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. και των Ο.Τ.Α. και σε παιδιά οικογενειών εργαζόμενων στον ιδιωτικό τομέα, που δεν μπορούν να συμμετέχουν στο υφιστάμενο πρόγραμμα λόγω των ιδιαίτερα χαμηλών εισοδηματικών κριτηρίων που αυτό θέτει. Το Πρόγραμμα περιλαμβάνει τόσο ειδικές δομές φροντίδας και φιλοξενίας ΑμεΑ, όσο και ειδικές προβλέψεις για προνήπια και παιδιά ΑμεΑ (ανάλογα διαμορφωμένα ετήσια όρια δαπάνης). Ειδικότερα, όπως ανωτέρω αναφέρθηκε (Ενότητα 8.2.1) προβλέπεται ο ανασχεδιασμός του Προγράμματος για το μέλλον με νέα στόχευση. Παράλληλα, υλοποιείται το πρόγραμμα «Νταντάδες της Γειτονιάς» (σε πιλοτική εφαρμογή) για τη φύλαξη βρεφών από την ηλικία των δύο μηνών έως 2,5 ετών. Το πρόγραμμα προβλέπει την οικονομική ενίσχυση των εργαζομένων -κυρίως- γονέων, των μονογονέων, των αναδόχων και γενικά της οικογένειας οριζόντια, για τη φύλαξη του παιδιού ή των παιδιών τους, είτε εντός της οικογενειακής εστίας είτε στο σπίτι μιας/ενός παιδαγωγού-φύλακα. Στο πλαίσιο διευκόλυνσης της πρόσβασης στην αγορά εργασίας, ειδικό πρόγραμμα αποτελεί η δημιουργία παιδικών σταθμών εντός μεγάλων εταιριών. Επιπροσθέτως, με την θεσμοθέτηση και υλοποίηση του Ολοήμερου Σχολείου, διευκολύνονται οι ωφελούμενες μητέρες (κυρίως) στην πρόσβαση τους στην απασχόληση και στην εναρμόνιση της οικογενειακής με την επαγγελματική ζωή.

Τέλος, για τη συμφιλίωση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, προβλέπεται σημαντικός αριθμός αδειών και διευκολύνσεων στους γονείς και δη στις μητέρες, οι οποίες εργάζονται στον δημόσιο τομέα σε οποιαδήποτε υπαλληλική κατηγορία. Παράλληλα, με τον ν. 4808/2021 έγινε η μεταφορά της Οδηγίας 1158/2019 στο εθνικό δίκαιο και ρυθμίστηκαν ζητήματα, για τους εργαζόμενους σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, τα οποία σχετίζονται με άδεια πατρότητας, γονική άδεια, άδεια φροντίδας, άδεια απουσίας του πατέρα για την ανατροφή του παιδιού καθώς και πληρωμή του εργαζόμενου πατέρα κατά τη χρήση των αδειών αυτών. Συμπληρωματικά, αξίζει να επισημανθεί η πρόβλεψη άδειας ειδικού σκοπού για γονείς δημοσίων υπαλλήλων, των οποίων τα τέκνα φοιτούν σε σχολικές μονάδες των οποίων η λειτουργία ανεστάλη λόγω των περιοριστικών μέτρων για την αποφυγή διασποράς της πανδημίας του κορωνοϊού. Στο πλαίσιο των ανωτέρω μέτρων και με προτεραιότητα την εξισορρόπηση/εξορθολογισμό ανάμεσα στην προσωπική και επαγγελματική ζωή, θεσμοθετήθηκε ηηλεργασία.

9.2. Μέτρα πολιτικής παροχής ποιοτικών υπηρεσιών για παιδιά, συμπεριλαμβανομένων της δημιουργίας υποδομών και ειδικευμένου εργατικού δυναμικού

Στο πλαίσιο διαμόρφωσης φιλικής προς τα παιδιά *δικαιοσύνης* (Πίνακας excel 9.2.1) προβλέφθηκε η ίδρυση και λειτουργία Γραφείων Προστασίας Ανηλίκων («Σπίτι του

Παιδιού»), στη διαρθρωτική δομή συγκεκριμένων Υποδιευθύνσεων Ασφαλείας. Στο πλαίσιο αυτό υλοποιούνται δράσεις για την προώθηση και ενίσχυση της συμμετοχής των παιδιών σε ποινικές διαδικασίες και την εφαρμογή δικονομικών εγγυήσεων για παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών. Περαιτέρω, προβλέπονται δύο δράσεις που αποσκοπούν στην ενημέρωση των παιδιών ως προς τα δικαιώματά τους στο πλαίσιο μίας φιλικής για αυτά δικαιοσύνης και συγκεκριμένα η δημιουργία ιστοσελίδας και η λειτουργία ειδικής τηλεφωνικής γραμμής. Ειδικά μέτρα έχουν προβλεφθεί για την ενδυνάμωση των δομών ανηλίκων και την αναβάθμιση των υπηρεσιών που παρέχονται από τις δομές που λειτουργούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Παράλληλα, με σκοπό την αποτελεσματική αντιμετώπιση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας θεσπίστηκε η ίδρυση και λειτουργία Υπηρεσιών Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας, σε όλη την Επικράτεια καθώς και η ίδρυση και λειτουργία επιχειρησιακών Γραφείων Αντιμετώπισης Ενδοοικογενειακής Βίας (στην Αττική και Θεσσαλονίκη), με σκοπό τον αποτελεσματικό χειρισμό των υποθέσεων αυτών από προσωπικό το οποίο είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο και τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Η λειτουργία των υπηρεσιών συνοδεύεται από πρόσθετες επιχειρησιακές δράσεις. Στο πλαίσιο αυτό, υλοποιούνται και ειδικές δράσεις για την αντιμετώπιση των εξαφανίσεων ανηλίκων και την μεταχείριση ανηλίκων που είναι χρήστες παράνομων ουσιών.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο μέτρων για τον εκσυγχρονισμό των *συστημάτων κοινωνικής προστασίας* (Πίνακας excel 9.2.2), με τον Νόμο 4837/2021 καθορίστηκε πλαίσιο πρόληψης και αντιμετώπισης περιστατικών κακοποίησης και παραμέλησης ανηλίκων που εφαρμόζεται στο σύνολο των φορέων που παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας σε παιδιά, όπως πχ. Βρεφονηπιακούς σταθμούς. Ακόμα, προγραμματίζεται η θεσμοθέτηση ενιαίων προϋποθέσεων ίδρυσης και λειτουργίας των μονάδων παιδικής προστασίας και φροντίδας από Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Επιπροσθέτως, η Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων σχεδιάζει την ανάπτυξη και θεσμοθέτηση του πλαισίου προδιαγραφών για τη λειτουργία τους παράλληλα με το πρόγραμμα εποπτείας και αξιολόγησης για τις δομές φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων,.

Περαιτέρω, με στόχο την βελτίωση και τον *εκσυγχρονισμό των βασικών υποδομών* (Πίνακας excel 9.2.3.1) υλοποιούνται ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα σε επίπεδο αυτοδιοίκησης (ΕΙΔΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΦΙΛΟΔΗΜΟΣ II, Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης»), ειδικά τεχνικά έργα στους δήμους για την κατασκευή και βελτίωση υποδομών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αθλητικών εγκαταστάσεων και παιδικών χαρών και την προσαρμογή τους με σκοπό την εξασφάλιση της προσβασιμότητας για παιδιά με σωματικές αναπηρίες.

Στον τομέα των *ψηφιακών υποδομών* (Πίνακας excel 9.2.3.2), προγραμματίζεται η περαιτέρω ανάπτυξη και προβολή του ψηφιακού συστήματος αναδοχής και υιοθεσίας (anynet.gr). Ειδικής μνείας χρήζει η δημιουργία Ενιαίας Εθνικής Ψηφιακής Πλατφόρμας με σκοπό τη συλλογή και ενιαία καταγραφή των διοικητικών στοιχείων που είναι απαραίτητα για την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύστασης. Το οριζόντιο αυτό μέτρο, το οποίο θα καθιστά δυνατή την

παρακολούθηση της πορείας των δράσεων και της προόδου των εργασιών στο πλαίσιο του ΕΣΔ, θα χρηματοδοτηθεί από το Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης (“TSI”).

Προς την ίδια κατεύθυνση εξασφάλισης ποιοτικών υπηρεσιών (Πίνακας excel 9.2.4), υλοποιούνται δράσεις που στοχεύουν στην επαγγελματική κατάρτιση και *επιμόρφωση του προσωπικού*. Ειδικότερα, προβλέπονται δράσεις επιμόρφωσης για τις μεθόδους αντιμετώπισης της βίας κατά των γυναικών με αναπηρία του προσωπικού που εργάζεται σε δομές φιλοξενίας θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και στην επιμόρφωση δημόσιων λειτουργών στην αντιμετώπιση της σεξουαλικής κακοποίησης των παιδιών. Για τους εκπαιδευτικούς, πραγματοποιείται εισαγωγική επιμόρφωση νεοδιόριστων εκπαιδευτικών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών που έχουν προσληφθεί σε σχολικές μονάδες που φοιτούν παιδιά μεταναστών/προσφύγων, ρομά, μαθητών ΕΚΟ κλπ καθώς και ειδικές δράσεις επιμόρφωσης στην διαφοροποιημένη διδασκαλία. Στον τομέα της εκπαίδευσης ειδικότερα, προβλέπεται η γενίκευση της δίχρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης μέσω της στελέχωσης των σχολικών μονάδων με εκπαιδευτικούς.

Προβλέπεται επίσης διαρκής εκπαίδευση και κατάρτιση των Επιμελητών Ανηλίκων σε εξειδικευμένα αντικείμενα παράλληλα με εκπαίδευση νεοεισερχόμενων υπαλλήλων των δομών «Σπίτι του Παιδιού» στο Δομημένο Πρωτόκολλο Δικανικής εξέτασης ανηλίκων θυμάτων σεξουαλικών εγκλημάτων κατά την ποινική διαδικασία. Τέλος, πραγματοποιείται πλήθος επιμορφώσεων του προσωπικού της Ελληνικής Αστυνομίας: γενικές εκπαιδεύσεις σε θέματα ανηλίκων και ειδικότερες σε θέματα εμπορίας ανθρώπων, προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού ένεκα των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών και εκπαίδευση αστυνομικών στο πλαίσιο της ενδοοικογενειακής βίας.

9.3. Μέτρα για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού λόγω γεωγραφικών εμποδίων

Για τα παιδιά που διαβιούν σε μη αστικές, απομακρυσμένες περιοχές προγραμματίζονται δράσεις που βελτιώνουν την πρόσβαση τους σε υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης (βλ. Ενότητα 8.2.1). Παράλληλα, για παιδιά μετανάστες, παιδιά με μειονοτική ή εθνοτική καταγωγή και τα παιδιά Ρομά προβλέπονται δράσεις, οι οποίες αποσκοπούν στην ενίσχυση της πρόσβασης τους σε υπηρεσίες προσχολικής αγωγής και υποχρεωτικής εκπαίδευσης, δράσεις που στοχεύουν στη βελτίωση των συνθηκών στέγασης (βλ. Ενότητα 8.2.2.) καθώς και δράσεις πολιτικής που στοχεύουν σε παιδιά σε μειονεκτούσες αγροτικές περιοχές, περιθωριοποιημένες αστικές περιοχές και απομακρυσμένες περιοχές ή οικισμούς.

9.4. Μέτρα για να διασφαλιστεί ότι οι υπηρεσίες αναπτύσσονται και παρέχονται με ισότιμο τρόπο χωρίς αποκλεισμούς

Το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο εξασφαλίζει με σειρά διατάξεων την ισότιμη συμμετοχή και ίση πρόσβαση των παιδιών σε υπηρεσίες ώστε να αποφεύγεται ο στιγματισμός και ο διαχωρισμός των παιδιών σε ανάγκη. Προς το σκοπό αυτό προβλέπονται δράσεις στοχευμένες σε ομάδες παιδιών που διατρέχουν κίνδυνο στιγματισμού και αποκλεισμού από την πρόσβαση σε υπηρεσίες. Ωστόσο, οι ανεπάρκειες κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων δυσχεραίνουν την μετάβαση προς την ουσιαστική συμπερίληψη και παρεμποδίζουν την επίτευξη ίσων ευκαιριών.

Ως οριζόντιο μέτρο για την διευκόλυνση της πρόσβασης σε υπηρεσίες λειτουργούν Κέντρα Κοινωνικής Στήριξης (στην Αθήνα, στον Πειραιά και στη Θεσσαλονίκη) που παρέχουν άμεση συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη στα παιδιά σε ανάγκη.

Παράλληλα, σχεδιάζεται ρυθμιστική παρέμβαση με αντικείμενο τον καθορισμό ομοιόμορφων προϋποθέσεων πρόσβασης των παιδιών, και ιδίως των «παιδιών σε ανάγκη», στις δημόσιες Μονάδες Προσχολικής Φροντίδας.

Ειδικότερα, ως προς την διασύνδεση εφήβων με αναπηρία με την αγορά εργασίας, προγραμματίζονται δράσεις «κοινωνικής ένταξης ατόμων με διαταραχές στο φάσμα του αυτισμού», η οποία περιλαμβάνει στοχοθετημένη συμβουλευτική και κατάρτιση και άμεση σύνδεση με τα προγράμματα της Οργάνωσης Απασχόλησης και Εργατικού Δυναμικού.

Για τα παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα, στο πλαίσιο προώθησης της αποϊδρυματοποίησης, υλοποιούνται ολοκληρωμένες δράσεις συμβουλευτικής υποστήριξης και κοινωνικής ένταξης/στεγαστικής αποκατάστασης ειδικότερα για νέους ηλικίας 15 έως 24 ετών, με στόχο την συμβουλευτική υποστήριξη κατά τα πρώτα χρόνια της αποϊδρυματοποίησης τους.

Για τα παιδιά Ρομά, τα Παραρτήματα Ρομά των Κέντρων Κοινότητας προσφέρουν υπηρεσίες υποδοχής, υποστήριξης και διασύνδεσης στο πλαίσιο των πολιτικών προστασίας από τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Ειδικότερες δράσεις έχουν προβλεφθεί για την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού γυναικών και κοριτσιών Ρομά με στόχο την ενημέρωση και ενδυνάμωση για τους πρώιμους και εξαναγκαστικούς γάμους καθώς και για τα δικαιώματα του παιδιού. Προτείνεται η σύσταση επιπλέον κινητών μονάδων για τα Κέντρα Κοινότητας με Παραρτήματα Ρομά, με στόχο την ενημέρωση για τα δικαιώματά τους και τις διαδικασίες έκδοσης επίσημων εγγράφων (π.χ. εγγραφή βρεφών στο Ληξιαρχείο, ληξιαρχικές πράξεις κλπ), την αναγκαιότητα ένταξης στην εκπαιδευτική διαδικασία και σε εξωσχολικές δραστηριότητες, την υγιεινή διατροφή, τη σεξουαλική ενημέρωση στα νεαρά κορίτσια κ.α.

Η αντιμετώπιση του στίγματος καθιστά αναγκαίες και ειδικότερες παρεμβάσεις πρόληψης και καταπολέμησης των διακρίσεων, οι οποίες εστιάζονται στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση ευρύτερου πληθυσμού. Τέτοιες παρεμβάσεις έχουν προβλεφθεί για την ισότητα των φύλων και την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών, την πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας και κακοποίησης των γυναικών και των κοριτσιών με αναπηρία και ειδικότερα της ενδοοικογενειακής βίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Στο πλαίσιο αυτό λειτουργούν Συμβουλευτικά Κέντρα γυναικών – θυμάτων βίας και πολλαπλών διακρίσεων, με στόχο την υποστήριξή τους και την ευαισθητοποίηση, πρόληψη και την αντιμετώπιση της βίας κατά των γυναικών, σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο (Πίνακας excel 9.4 στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ):

Για τα ασυνόδευτα παιδιά, θα υλοποιηθεί ως οριζόντιο μέτρο η συνέχιση του προγράμματος «Εθνικό Σύστημα Επιτροπείας Ασυνόδευτων Ανηλίκων» από την Ειδική Γραμματεία Προστασίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων, παράλληλα με τον σχεδιασμό και υλοποίηση εθνικού προγράμματος πιστοποίησης για τη διεξαγωγή

της αξιολόγησης βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού. Τέλος, με ειδικότερες δράσεις προβλέπεται η διευκόλυνση της μετάβασης των παιδιών μεταναστών στην ενηλικίωση με την ανάπτυξη ενός εργαλείου αξιολόγησης των γνώσεων και των δεξιοτήτων των ασυνόδευτων ανηλίκων άνω των 15 ετών και την παράλληλη υλοποίηση έργου αναταλλαγής καλών πρακτικών μετάβασης των παιδιών μεταναστών στην ενηλικίωση με σκοπό την προώθηση μακροπρόθεσμων βελτιώσεων στην ποιότητα της στήριξης.

10. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΠΟ ΕΕ

Ευρωπαϊκό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027 (ΕΣΠΑ) Βασικό πυλώνα του ΕΣΠΑ 2021 - 2027 αποτελεί ο στόχος για μια πιο Κοινωνική Ευρώπη, που υλοποιεί τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στηρίζει την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Σε αυτό το πλαίσιο εγκαινιάστηκε και η Στρατηγική «Εγγύηση για το παιδί» που φιλοδοξεί να προσφέρει καθοδήγηση και εργαλεία στα κράτη μέλη, ώστε να υποστηρίξουν τα παιδιά, που απειλούνται από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό. Η Σύσταση (ΕΕ) 2021/1004 του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2021 για τη θέσπιση «Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά» καλεί τα κράτη μέλη να δώσουν προτεραιότητα στη χρηματοδότηση της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού με βάση τις ανάγκες, που εντοπίζονται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Η αναθεωρημένη πρόταση του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ +) για την προγραμματική περίοδο 2021-2027, περιλαμβάνει μια νέα απαίτηση για τη συγκέντρωση τουλάχιστον 5% των πόρων του ΕΚΤ +, υπό επιμερισμένη διαχείριση, για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας. Στην Ελλάδα, ο στόχος αυτός αναμένεται να επιτευχθεί μέσω δράσεων οι οποίες θα συγχρηματοδοτηθούν από το τομεακό πρόγραμμα « Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Κοινωνική Συνοχή» και από τα 13 Περιφερειακά Προγράμματα, ενώ στο εγκεκριμένο ΕΣΠΑ 2021-2027 ο στόχος της θεματικής συγκέντρωσης για την υλοποίηση της «Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα Παιδιά», μέσω στοχευμένων δράσεων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας, έχει τεθεί, κατ' ελάχιστον, στο 8%.

Τα κράτη μέλη προτρέπονται να διαθέσουν όλους τους δυνατούς εθνικούς πόρους, που θα συμπληρώνονται από τα ταμεία της ΕΕ, όπως το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+), η Συνδρομή στην Ανάκαμψη και τη Συνοχή (ReactEU), ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το InvestEU, το Erasmus+ και το Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης (TAME), το πρόγραμμα «Η ΕΕ για την Υγεία» (EU4Health) και το Next Generation EU για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Στην Ελλάδα, έχει υποβληθεί πρόταση για δράσεις:

Α) ΕΚΤ+ στο ΑΔΚΣ (2021-2027) που εμπίπτουν στην πολιτική "Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί" στους τομείς της εκπαίδευσης & εξωσχολικών δραστηριοτήτων, της στέγασης και της ψυχοκοινωνικής υποστήριξης από τα Υπουργεία Παιδείας &

Θρησκευμάτων, Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων και Πολιτισμού & Αθλητισμού.
Συνολικός προϋπολογισμός: 311.518.990 ευρώ.⁵⁰

Επισημαίνεται, ότι πέραν των παραπάνω δράσεων, υπάρχει πρόβλεψη/αναμονή για:

- μελέτες και έρευνες για εφαρμογή πολιτικών για την κοινωνική προστασία και ένταξη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (παιδική κακοποίηση, αποϊδρυματοποίηση), μελέτες αποτίμησης των αποτελεσμάτων των πολιτικών για την κοινωνική ένταξη, προβλήματα φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού,
- οριζόντιες δράσεις που θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση της διοικητικής και διαχειριστικής ικανότητας των υπηρεσιών Κοινωνικής Πρόνοιας, Επιτελικών Δομών και Φορέων Υγείας με στόχο τη βελτίωση προσιτότητας και προσβασιμότητας στην υγειονομική περίθαλψη για κοινωνικά ευάλωτες ομάδες, στην ενίσχυση της πρόληψης και προαγωγής της υγείας, συμπεριλαμβανομένης της ψυχικής υγείας για ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες, της φροντίδας για την οικογένεια και το παιδί στο πλαίσιο της διασφάλισης ισότιμης πρόσβασης των πολιτών,
- ανάπτυξη νέων προσεγγίσεων και εφαρμογή οριζόντιων συστημικών δράσεων για την κοινωνική ένταξη μεταναστών, συμπεριλαμβάνοντας και την ενσωμάτωση/ένταξη των παιδιών μεταναστών - Δικαιούχων Διεθνούς Προστασίας
- ανάπτυξη των δομών και οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σε νέα εργαλεία και τεχνικές για την κοινωνική ενσωμάτωση, ιδιαίτερα ευάλωτων ομάδων και την προάσπιση αξιοπρεπούς διαβίωσης και προοπτικών για τα παιδιά 0- 17 ετών.

Β) ΕΚΤ+ ΣΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ 2021-2027 που εμπίπτουν στην πολιτική « Ευρωπαϊκή Εγγύηση για το Παιδί»: Π/Υ ανα ΠΕΠ (δημόσια δαπάνη) σε όλους τους τομείς (προσχολική αγωγή και φροντίδα, εκπαίδευση, υγεία, διατροφή, στέγαση) από τα Υπουργεία Παιδείας & Θρησκευμάτων, Εργασίας & Κοινωνικών Υποθέσεων, Υγείας. Συνολικός προϋπολογισμός: 775.247.323 ευρώ.⁵¹

Οι σχετικές δράσεις συνυπολογίζονται ή αναμένεται να συνυπολογιστούν στο δευτερεύοντα θεματικό στόχο ΕΚΤ+ «Αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας» με κωδικό 06, ο οποίος αντιστοιχεί στις δράσεις Child Guarantee των Προγραμμάτων.

Οι Ειδικοί Στόχοι (ΕΣ) του ΕΚΤ+, σύμφωνα με τον Καν. ΕΚΤ+, βάσει των οποίων προγραμματίζονται οι ανωτέρω δράσεις είναι οι ακόλουθοι⁵²:

- Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και περαιτέρω έως

⁵⁰ Οι Π/Υ των δράσεων είναι ενδεικτικοί και η σχετική πληροφόρηση αφορά την 1η υποβολή των Προγραμμάτων. Αναμένονται το επόμενο χρονικό διάστημα επιμέρους τροποποιήσεις, ανακατανομές καθώς και αναλυτικότερη πληροφόρηση, κατόπιν των παρατηρήσεων της Ε. Επιτροπής επί της 1ης υποβολής των προγραμμάτων και μέχρι την τελική τους έγκριση.

⁵¹ Όπως παραπάνω

⁵² Άρθρο 4, Καν. ΕΕ (2021/1057) περί ιδρύσεως του ΕΚΤ+

την τριτοβάθμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας για τα άτομα με αναπηρίες (ΕΣ στ)

- Προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων, και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα για τις μειονεκτούσες ομάδες (Ε Ση)
- Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, περιλαμβανομένων των μεταναστών (ΕΣ θ)
- Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως των Ρομά (ΕΣ ι)
- Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, περιλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και υπηρεσιών φροντίδας με επίκεντρο τον άνθρωπο (συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης), εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας (συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία), με έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες, βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης (ΕΣ ια)
- Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών (ΕΣ ιβ)

Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (RRF)

Στον πυλώνα 3.4 του ελληνικού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, (RRF) με τίτλο «Αύξηση της πρόσβασης σε αποτελεσματικές και συμπεριληπτικές κοινωνικές πολιτικές» περιλαμβάνονται οι εξής δράσεις:

A. Μεταρρύθμιση 2: Παιδική Προστασία (Κωδ: 16919)

- Ανάπτυξη ολοκληρωμένου προγράμματος σπουδών με στόχο τη γνωστική ανάπτυξη βρεφών και νηπίων (3 μηνών έως 4 ετών) (Κυψέλη) (Μεταρρύθμιση 1)
- Τοποθέτηση παιδιών με αναπηρία με ποσοστό υψηλότερο του 67% ή/και σοβαρή ψυχική νόσο στη φροντίδα επαγγελματιών αναδόχων. (Μεταρρύθμιση 2)
- Μεταφορά εφήβων και ενηλίκων από Δομές παιδικής προστασίας σε ΣΥΔ (επένδυση 1)
- Επιδότηση της έναρξης λειτουργίας /δημιουργίας νέων δομών πρώιμης φροντίδας σε υφιστάμενες δομές για βρέφη και νήπια από 2 μηνών έως 2,5 ετών (επένδυση 2)
- Δημιουργία ΚΔΑΠ μέσω Τεχνολογίας (STEM) (επένδυση 3)

Προϋπολογισμός: 184,04 εκατ. Ευρώ (χωρίς ΦΠΑ)

B. Μεταρρύθμιση 3: Αναπηρία (Κωδ: 16904) (μέρος της εμπίπτει στη Δ11)

- Πρώιμη παρέμβαση (πilotικό πρόγραμμα)
- Υποστήριξη της ένταξης ατόμων με διαταραχές στο φάσμα του αυτισμού (ASD)

Γ. Επένδυση 4: Δημιουργία Παιδικών Σταθμών εντός μεγάλων εταιριών (Κωδ: 16945)

Είναι συμπληρωματικό του Α2 και περιλαμβάνει την αμοιβή 240 εργαζομένων σε 120 παιδικούς σταθμούς, οι οποίοι θα λειτουργήσουν σε:

-50 επιχειρήσεις με περισσότερους από 100 εργαζόμενους και

-70 επιχειρήσεις με περισσότερους από 250 εργαζόμενους

Προϋπολογισμός: 14,27 εκατ. Ευρώ (χωρίς ΦΠΑ)

Ο θεσμός του Προσωπικού Βοηθού εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της κοινωνικής υποστήριξης για τα άτομα με αναπηρία με στόχο την ισότιμη ένταξη και συμμετοχή τους στην κοινωνία. Προϋπολογισμός 2021: 5.442.800€,

2022: 10.238.000€,

2023: 6.710.000€

2024:19.800.000€ (Ταμείο Ανάκαμψης &

Ανθεκτικότητας και ΕΚΤ+).

Μέσο Τεχνικής Υποστήριξης

Παράλληλα έχει εγκριθεί η παροχή Τεχνικής Βοήθειας (DG Reform – Technical Support Instrument) με τίτλο «Μεταρρύθμιση του πλαισίου παρέμβασης στην παιδική ηλικία (ECI) για παιδιά με αναπηρία». Η Τεχνική Βοήθεια θα συμβάλλει μεταξύ άλλων στην εκτίμηση επιπτώσεων του νέου μοντέλου πρώιμης παρέμβασης στην Ελλάδα, στην ανάλυση υφιστάμενων νομικών πλαισίων για την υποστήριξη μικρών παιδιών με αναπηρία, στην ανάλυση των αναγκών των παρόχων υπηρεσιών πρώιμης παρέμβασης, στη σύνταξη Σχεδίου Δράσης για την υλοποίηση ποιοτικών υπηρεσιών πρώιμης παρέμβασης, στην ανάπτυξη εξατομικευμένου πλάνου υποστήριξης παιδιών και οικογένειας, εκπαίδευσης του προσωπικού των παρόχων κ.α.. Ανάδοχος του έργου είναι: EASPD - European Association of Service providers for Persons with Disabilities (Ευρωπαϊκή Ένωση παρόχων υπηρεσιών για άτομα με αναπηρίες). Προϋπολογισμός: 300.000 ευρώ.

Το σύνολο των πολιτικών για τις οποίες έχει ζητηθεί ενωσιακή συνδρομή [είτε μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης, είτε μέσω των Διαρθρωτικών Ταμείων του ΕΣΠΑ και ιδίως του ΕΚΤ+] εξυπηρετεί την χρηματοδότηση πολιτικών κοινωνικής φύσης και διάστασης με δομικό και εκσυγχρονιστικό χαρακτήρα, καθώς τα σχετικά έργα συνιστούν παρέμβαση και επένδυση σε ανθρώπινο δυναμικό και τέτοια που επιτρέπουν την ομαλή κοινωνική ένταξη των παιδιών σε ανάγκη με μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Σε κάθε περίπτωση για τον προσδιορισμό του ύψους των ποσών, ιδίως ως προς τις σχεδιαζόμενες δράσεις, σημειώνεται ότι βασίζονται στα αποτελέσματα τούτων και στον εκτιμώμενο υπολογισμό της αξίας της εκάστοτε παρέμβασης ή/και στην ιστορικότητα συναφών προγραμμάτων ή δράσεων, υπό την επιφύλαξη διενέργειας μελετών αποτύπωσης της εν τέλει οικονομικής αξίας τους.

11. ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

11.1 Μηχανισμός Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των δράσεων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης της Εγγύησης για το Παιδί

Στην Ενότητα αυτή γίνεται περιγραφή του πλαισίου συλλογής δεδομένων, παρακολούθησης και αξιολόγησης της πορείας εφαρμογής της Σύστασης στην Ελλάδα. Δεδομένων των κενών που παρατηρήθηκαν αναφορικά με τη διαθεσιμότητα και συλλογή των απαραίτητων πληροφοριών κατά τη διαδικασία κατάρτισης του ΕΣΔ, η διαδικασία συλλογής στοιχείων, παρακολούθησης και αξιολόγησης θα διασφαλιστεί ο συντονισμός και η παρακολούθηση με συνεκτικό τρόπο, αξιοποιώντας τόσο την Τεχνική Βοήθεια της DG Reform (TSI), όσο και την Ενιαία Ψηφιακή Πύλη. Επίσης, προτείνεται η προσαρμογή και αναβάθμιση της διαδικασίας συλλογής διοικητικών και στατιστικών δεδομένων.

Ο Εθνικός Συντονιστής (Ε.Κ.Κ.Α.) αποτελεί τον κεντρικό φορέα συντονισμού της δράσης όλων των αρμόδιων αρχών, υπηρεσιών και φορέων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο⁵³ της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί. Στο πεδίο αρμοδιότητας του Εθνικού Συντονιστή εμπίπτει ο συντονισμός των σχετικών με τη Σύσταση δράσεων, πολιτικών και υπηρεσιών όλων των ανωτέρω φορέων αλλά και της συλλογής των απαραίτητων στοιχείων για την παρακολούθηση και αξιολόγηση της πορείας εφαρμογής της. Το έργο αυτό κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντικό δεδομένης της πολυπλοκότητας του υφιστάμενου πλαισίου, της απουσίας διασύνδεσης των υφιστάμενων πολιτικών και υπηρεσιών με τρόπο που να καλύπτονται αποτελεσματικά τα κενά πρόσβασης στις υπηρεσίες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Σύστασης, αλλά και της έλλειψης ενός ενιαίου μηχανισμού για τη συλλογή στοιχείων και δεδομένων αναφορικά με το σύνολο των κατηγοριών των παιδιών σε ανάγκη στην Ελλάδα.

Ως προς τον συντονισμό σε εθνικό επίπεδο, έχει συσταθεί Διυπουργική Ομάδα Εργασίας στην οποία εκπροσωπούνται 12 Υπουργεία, και η οποία αποτελεί το σύνδεσμο τους με τον Εθνικό Συντονιστή τόσο ως προς τη συλλογή διοικητικών στοιχείων σε κεντρικό επίπεδο όσο και ως προς τον πολιτικό σχεδιασμό αναφορικά με τις προγραμματισμένες δράσεις. Οι σύνδεσμοι της Διυπουργικής Ομάδας Εργασίας αφενός, ενημερώνουν τον Εθνικό Συντονιστή σχετικά με οποιαδήποτε εξέλιξη αφορά τη χρηματοδότηση, τα χρονοδιαγράμματα και κάθε άλλο όρο αποτελεσματικής υλοποίησης των δράσεων του ΕΣΔ, αφετέρου, ενημερώνουν τα Υπουργεία προέλευσης τους σχετικά με τη συνολική πορεία υλοποίησης του ΕΣΔ, Παράλληλα, ειδικότερο καθήκον της Διυπουργικής Ομάδας Εργασίας αποτελεί η διασφάλιση, ότι η υλοποίηση των δράσεων του ΕΣΔ είναι εναρμονισμένη με την υλοποίηση των δράσεων που εντάσσονται σε συναφή Εθνικά Σχέδια Δράσης.

Αναφορικά με το συντονισμό και την παρακολούθηση σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο έχει συσταθεί το Δίκτυο φορέων που έχει ήδη περιγραφεί στην Ενότητα 6 (Περιφέρειες, Δήμοι και λοιποί φορείς), με ενδεχόμενη περαιτέρω αξιοποίηση και ενίσχυση των Κέντρων Κοινότητας ή/και άλλων τοπικών φορέων, μετά το πέρας του μεταβατικού σταδίου, εάν αυτό κριθεί σκόπιμο στο πλαίσιο της σχετικής μελέτης της Τεχνικής Βοήθειας “TSI”. Στο πλαίσιο του συντονιστικού του ρόλου, το Ε.Κ.Κ.Α.

⁵³ Άρθρο 53, Νόμος 4837/2021.

θα επεξεργάζεται και θα αξιολογεί τις πληροφορίες που συλλέγονται σε όλα τα επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό και τοπικό) και θα συντονίζει τις διοικητικές διαδικασίες ώστε να διευκολυνθεί η διυπουργική συνεργασία με στόχο τη διαμόρφωση των απαραίτητων δράσεων ανά ευπαθή κατηγορία παιδιών σχετικά με την πρόσβαση σε κάθε τομέα υπηρεσιών.

Ως προς τη συλλογή και ενιαία καταγραφή των διοικητικών στοιχείων που είναι απαραίτητα για την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύστασης, έχει ήδη εγκριθεί η δημιουργία Ενιαίας Εθνικής Ψηφιακής Πλατφόρμας. Πέρα από τη συλλογή διοικητικών δεδομένων από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς με ενιαίο τρόπο, μέσω της πλατφόρμας θα καθίσταται δυνατή και η παρακολούθηση της πορείας των δράσεων και η πρόοδος των εργασιών στο πλαίσιο του ΕΣΔ. Επίσης, θα είναι εφικτή και η επικοινωνία μεταξύ των εταίρων, η παρακολούθηση των επιμέρους προθεσμιών και άλλες διοικητικές εργασίες, όπως ο προγραμματισμός τακτικών τηλεδιασκέψεων σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Οι τεχνικές προδιαγραφές της πλατφόρμας είναι υπό διαμόρφωση, με βασικό στόχο τη συμβατότητά τους με το πλαίσιο συλλογής στοιχείων, παρακολούθησης και αξιολόγησης της Σύστασης όπως περιγράφεται στο παρόν Κεφάλαιο.

Ως προς την παρακολούθηση της εφαρμογής της Σύστασης, ο Εθνικός Συντονιστής, ως Κέντρο Διακυβέρνησης, θα επεξεργάζεται και θα αξιολογεί τις πληροφορίες που συλλέγονται σε όλα τα επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό και τοπικό (Δήμο)) και θα συντονίζει τις διοικητικές διαδικασίες ώστε να διευκολυνθεί η διυπουργική συνεργασία με στόχο τη διαμόρφωση των απαραίτητων δράσεων ανά ευπαθή κατηγορία παιδιών σχετικά με την πρόσβαση σε κάθε τομέα υπηρεσιών.

Ως προς την επεξεργασία και ανάλυση των διοικητικών και στατιστικών δεδομένων και πληροφοριών, ο Εθνικός Συντονιστής θα ενισχυθεί άμεσα με πόρους και εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Ειδικότερα, προτείνεται η δημιουργία Τμήματος Ανάλυσης Δεδομένων εντός του Ε.Κ.Κ.Α. με κύριο αντικείμενο την παρακολούθηση και ανάλυση διοικητικών και στατιστικών πληροφοριών (δείκτες παρακολούθησης, στατιστικά δεδομένα, διοικητικά δεδομένα και δεδομένα Ενιαίας Εθνικής Ψηφιακής Πλατφόρμας).

Ως προς το σχεδιασμό των απαραίτητων δράσεων σε κεντρικό επίπεδο, ο Εθνικός Συντονιστής θα διασφαλίζει ότι ο σχεδιασμός των δράσεων θα περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Προσδιορισμό του περιεχομένου της προς υλοποίηση δράσης, των στόχων και των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων της
- Προσδιορισμό του κόστους και της πηγής χρηματοδότησής της
- Αναλυτικό χρονοδιάγραμμα υλοποίησης
- Εκτίμηση της αναγκαιότητας της παρέμβασης συνοδευόμενη από τεκμηρίωση με στοιχεία (evidence-based)
- Προσδιορισμό των νομοθετικών ή ρυθμιστικών ενεργειών που απαιτούνται για την εφαρμογή της και των υπεύθυνων φορέων υλοποίησης.

Η αξιολόγηση των εφαρμοζόμενων δράσεων και πολιτικών θα διευκολυνθεί μέσω της λειτουργίας της πλατφόρμας, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση των Ευρωπαϊκών και εθνικών στατιστικών πηγών και δεικτών που αναφέρονται παρακάτω και πιο αναλυτικά στο Παράρτημα. Μέσα από τις ανωτέρω δράσεις και

διαδικασίες του Εθνικού Μηχανισμού Παρακολούθησης, θα καθίσταται εφικτή και η επικαιροποίηση του ΕΣΔ.

11.2 Συλλογή στατιστικών δεδομένων

Όπως προκύπτει από τις προηγούμενες ενότητες και τις τεχνικές μελέτες που αξιοποιήθηκαν για την συγγραφή του ΕΣΔ (μελέτη DEEP DIVE της UNICEF, μελέτη του IOBE), η έλλειψη συστηματικής συλλογής στοιχείων και η απουσία στοχευμένων ερευνών κατά περίπτωση και γεωγραφικό σημείο δυσχεραίνουν τον εντοπισμό των πραγματικών αναγκών, των προβλημάτων πρόσβασης και εν τέλει, την υποβολή προτάσεων για θέσπιση εξειδικευμένων μέτρων ανά ευάλωτη κατηγορία παιδιών αλλά και για όλα τα παιδιά σε ανάγκη.

Επομένως, κρίνεται επιβεβλημένη η ενίσχυση των μηχανισμών παρακολούθησης και συλλογής δεδομένων εντός του εθνικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένης της αξιοποίησης υφιστάμενων διοικητικών δεδομένων, καθώς και η συνεργασία με την ΕΛΣΤΑΤ για την προσαρμογή των γενικών και ειδικών (ad hoc) ερευνών που ήδη υλοποιούνται με σκοπό την ενίσχυση της διαθεσιμότητας και του διαχωρισμού δεδομένων για ευάλωτες ομάδες παιδιών. Πιο συγκεκριμένα, πέρα από τη θέσπιση της Ενιαίας Εθνικής Ψηφιακής Πλατφόρμας σε διοικητικό επίπεδο, προτείνεται η εξέταση της δυνατότητας υλοποίησης των παρακάτω έργων, σε συνεργασία με την ΕΛΣΤΑΤ:

1. Η διεξαγωγή Πανελλαδικής δειγματοληπτικής έρευνας ειδικά εστιασμένης στα παιδιά με στόχο την καταγραφή των αναγκών, των εμποδίων και την χαρτογράφηση των κενών των σχετικών υπηρεσιών ανά την Επικράτεια. Ο σχεδιασμός της έρευνας θα πρέπει να διασφαλίζει και την αντιπροσωπευτική καταγραφή των εμπειριών των παιδιών που διαβιούν σε γεωγραφικά απομακρυσμένες περιοχές της χώρας.
2. Εναλλακτικά, η διεύρυνση του δείγματος και των ερωτηματολογίων των τακτικών ερευνών που διενεργούνται σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο ώστε να επιτρέπεται η διεξαγωγή επιστημονικά στέρεων συμπερασμάτων ανά ομάδα στόχου, τομέα υπηρεσιών και γεωγραφική περιοχή.
3. Η διεξαγωγή ειδικών ad hoc ερευνών για την καταγραφή προβλημάτων πρόσβασης ευάλωτων ομάδων παιδιών για τις οποίες δεν συλλέγονται στοιχεία στο πλαίσιο των υφιστάμενων ερευνών (όπως τα παιδιά Ρομά που δεν διαβιούν σε τυπικές κατοικίες, παιδιά σε αστεγία κ.λ.π.)

11.3 Δείκτες παρακολούθησης και αξιολόγησης

Σύμφωνα με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης θα πρέπει να στηριχθεί τόσο στην ανάλυση δεδομένων που συλλέγονται με εναρμονισμένο τρόπο ανά την ΕΕ (όπως στο πλαίσιο της έρευνας EU-SILC) όσο και στοιχείων από διοικητικές και στατιστικές πηγές σε εθνικό επίπεδο ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι όποιες εθνικές ιδιαιτερότητες αλλά και να καλύπτονται τα κενά πληροφόρησης που δεν δύνανται να καλυφθούν από τα στοιχεία των διαθέσιμων ευρωπαϊκών ερευνών.

Οι δείκτες που περιλαμβάνονται στο ΕΣΔ και που εμπίπτουν στο πλαίσιο παρακολούθησης διαρθρώνονται, σε τρία επίπεδα:

- 1) “δείκτες παρακολούθησης που αποτελούν στόχο” και οι οποίοι περιλαμβάνονται και στο Κεφάλαιο 7 του ΕΣΔ.
- 2) “πρόσθετοι δείκτες παρακολούθησης” και
- 3) “προγραμματικοί δείκτες παρακολούθησης”.

Στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ^{xvii, xviii} παρατίθενται αναλυτικά οι δείκτες βάσει των οποίων θα παρακολουθείται η εφαρμογή της Σύστασης του ΕΣΔ.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Άρθρο 53.pdf

i

ΚΥΑ ΟΡΙΣΜΟΣ
ii ΣΥΝΔΕΣΜΩΝ ΜΕ ΕΘΓ

Συγκρότηση ομάδας
iii εργασίας για Child Gu

Chapter 3 Annex.pdf

iv

3Γεωγραφικά
v κριτήρια.pdf

Δίκτυο 29-3-22.pdf

vi

Ερωτηματολόγιο
vii συλλογής στοιχείων -

Αίτημα συλλογής
viii στοιχείων IOBE.pdf

Κατάρτιση
ix ΕΣΔ_Αποτελέσματα ερ

SurveyMonkey_schoo
x ls_final-1.pdf

ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ
xi ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛ

UNICEF
xii αποτελέσματα focus ε

6excel
xiii 8_1_FINAL_30_3_2022 .

6EXCEL_8_2_30_3_202
xiv 2.xlsx

6EXCEL
xv ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ 9.xls

IOBE ΕΣΔ_Τελικό
xvi παραδοτέο 2022-03-;

3CG monitoring
xvii framework_v.21 (GR_E

WORD ΔΕΙΚΤΕΣ.pdf
xviii